

VLAAMSE INTERUNIVERSITAIRE RAAD

DE ONDERWIJSVISITATIE MOTORISCHE REVALIDATIE EN KINESITHERAPIE

Een onderzoek naar de kwaliteit van de opleiding
motorische revalidatie en kinesitherapie
aan de Vlaamse universiteiten

Brussel, maart 1997

Voorwoord

In dit rapport brengt de visitatiecommissie motorische revalidatie en kinesitherapie verslag uit over haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij in 1996 heeft verricht naar de kwaliteit van de academische opleidingen 'motorische revalidatie en kinesitherapie' in Vlaanderen. Dit initiatief kadert in de werkzaamheden van de universiteiten en van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VL.I.R.) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het universitair onderwijs.

Hoewel deze visitatie afzonderlijk in Vlaanderen werd ingericht, blijft er een belangrijke Nederlandse inbreng bestaan door de toepassing van het Nederlandse visitatiestelsel en door de opname van Nederlandse leden in de visitatiecommissie.

Het rapport is in de eerste plaats bedoeld voor de betrokken faculteiten en is in het bijzonder gericht op kwaliteitshandhaving en -verbetering. Daarnaast moet het rapport de bredere samenleving ook inlichten over de wijze waarop de betrokken faculteiten omgaan met de kwaliteit van hun onderwijs. Aan deze opdracht wordt ruimschoots voldaan, niet alleen in de opleidingsrapporten, maar ook in dat gedeelte van het rapport waarin de situatie aan de verschillende universiteiten op een aantal kwaliteitsaspecten wordt vergeleken.

De lezer moet zich echter terdege realiseren dat het rapport slechts een momentopname biedt van het academisch onderwijs in de motorische revalidatie en kinesitherapie in Vlaanderen en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

Van vele betrokkenen werd in de loop van deze visitatie een grote inzet gevraagd. Ik dank de faculteiten voor de manier waarop zij de visitatie hebben voorbereid en hebben bijgedragen tot een goed verloop van het bezoek van de commissie aan de opleidingen. Daarnaast is de VL.I.R. in het bijzonder veel dank verschuldigd aan de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de grote mate van deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

J. Willems
Voorzitter VL.I.R.

Inhoud

Voorwoord	2
Deel 1: Algemeen Deel	5
Kernpunten van de visitatie	6
I. De onderwijsvisitatie motorische revalidatie en kinesitherapie	7
1. Inleiding	7
2. De betrokken opleidingen	7
3. De visitatiecommissie	8
3.1. Samenstelling	8
3.2. Taakomschrijving	8
3.3. Werkwijze	8
4. Korte terugblik op de visitatie	9
5. Opzet en indeling van het rapport	10
II. Algemene beschouwingen	11
1. Historiek Kinesitherapie	11
2. Internationale vergelijking	11
3. Een wetenschappelijke en een beroepsgerichte opleiding	12
4. De noodzakelijke interactie tussen de opleidingen en het praktijkveld	13
5. Kwaliteitszorg	13
III. Het referentiekader – MOREKI 1996	14
1. Het beroepsprofiel van de licentiaat motorische revalidatie en kinesitherapie	14
2. Eindtermen	16
2.1. Globale eindtermen	16
2.2. Einddoelstellingen	16

3.	Opleidingsprofiel/onderwijskundig referentiekader van de kinesitherapeut	17
4.	Kwaliteitseisen m.b.t. de stage	18
IV.	De opleidingen in vergelijkend perspectief	19
1.	Doelstellingen en eindtermen	19
2.	Het programma	19
	2.1. Opbouw en inhoud van het programma	19
	2.2. Werkvormen	20
	2.3. Toetsing	20
3.	Eindverhandeling en stage	20
	3.1. Eindverhandeling	20
	3.2. Stage	21
4.	Studeerbaarheid	21
5.	Studiebegeleiding	21
6.	De faciliteiten	21
7.	De afgestudeerden	22
8.	De staf	22
9.	Internationalisering	22
10.	Interne kwaliteitszorg	23
11.	De opleidingen in tabellen en grafieken	23
	Deel 2: Opleidingsrapporten	27
1.	Katholieke Universiteit Leuven	29
2.	Universiteit Gent	43
3.	Vrije Universiteit Brussel	59
	Bijlagen	
Bijlage 1:	Personalia van de leden van de visitatiecommissie	77
Bijlage 2:	Het bezoekschema van de visitatiecommissie MOREKI	79
Bijlage 3:	Overwegingen bij een vijfjarig curriculum MOREKI	81
Bijlage 4:	Een schets over een optimale inrichting van een stage als opleidingsonderdeel	83
Bijlage 5:	Reactie vanwege de Katholieke Universiteit Leuven	85
Bijlage 6:	Reactie vanwege de Vrije Universiteit Brussel	87

DEEL I
ALGEMEEN DEEL

Kernpunten

1. De Vlaamse universitaire MOREKI-opleidingen slagen er in ruim voldoende mate in aan de eisen van een brede basisvorming, een wetenschappelijke opleiding en een opleiding tot het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar te voldoen.
2. Er is in onvoldoende mate sprake van een gemeenschappelijke geëxpliciteerde basisvisie over MOREKI-onderwijs, zowel tussen als binnen de opleidingen. Mede als gevolg hiervan is de samenhang tussen doelstelling en eindtermen enerzijds en het programma anderzijds onvoldoende duidelijk.
3. De stages zijn over het algemeen van voldoende tot goed niveau. Het onder leiding zelfstandig leren onderzoeken en behandelen van een patiënt behoeft echter meer aandacht. De voorbereiding op sommige onderdelen van de beroepsuitoefening, met name in privé-kabinetten, kan verbeteren.
4. De eindverhandelingen hebben een goed wetenschappelijk niveau en worden realistisch beoordeeld. De commissie beveelt aan eindverhandelingen vaker in de vorm van artikelen te publiceren en zodoende de resultaten van onderzoek bekend te maken in de academische gemeenschap.
5. Sommige delen van de opleiding, met name de eerste licentie, zijn overvol. Dit heeft een negatief effect op de studeerbaarheid.
6. Er wordt veel gebruik gemaakt van interne Nederlandstalige cursussen. Er wordt weinig gebruik gemaakt van (delen van) internationale leerboeken of (overzichts)artikelen uit internationale tijdschriften. Dit staat haaks op de gedachte van internationalisering en draagt niet bij tot het doen ontstaan van een houding van levenslang leren.
7. De studiebegeleiding, met name in de eerste kandidatuur, is niet aan alle universiteiten goed geregeld.
8. Aan alle opleidingen is een begin gemaakt met de interne kwaliteitszorg, maar is de kwaliteitscyclus nog niet gesloten. De commissie beveelt aan dit de komende jaren te realiseren.

I. De onderwijsvisitatie motorische revalidatie en kinesitherapie

1. Inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie motorische revalidatie en kinesitherapie verslag uit van haar bevindingen over de opleidingen MOREKI aan de Vlaamse universiteiten, die zij in de periode februari-mei 1996, in opdracht van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VL.I.R.), heeft geïnspecteerd.

De commissie heeft getracht om, ingevolge haar opdracht, zich een zo goed mogelijk beeld te vormen van de kwaliteit van de betrokken opleidingen en van de wijze waarop binnen het kader van deze opleidingen met kwaliteit wordt omgegaan.

De commissie hoopt dat haar rapport binnen de universiteiten een bijdrage zal leveren tot een verdere optimalisering van het academisch MOREKI-onderwijs in Vlaanderen.

Ten slotte hoopt de visitatiecommissie dat voorliggend rapport in zijn geheel ook nuttige informatie verschaft aan de buitenwereld over de verschillende aspecten van het academisch MOREKI-onderwijs in Vlaanderen en een goed inzicht geeft in de kwaliteit van de geïnspecteerde opleidingen.

2. De betrokken opleidingen

De visitatiecommissie heeft de opleidingen MOREKI bezocht aan de volgende universiteiten:

- van 28 februari t/m 1 maart 1996: Katholieke Universiteit Leuven
- van 17 t/m 19 maart 1996: Universiteit Gent
- van 8 t/m 10 mei 1996: Vrije Universiteit Brussel

3. De visitatiecommissie

3.1. Samenstelling

De visitatiecommissie MOREKI werd ingesteld door de VL.I.R. bij besluit van 15 januari 1996. De commissie had de volgende samenstelling:

Voorzitter:

- **Prof. dr. G.J. Lankhorst**, gewoon hoogleraar revalidatiegeneeskunde Vrije Universiteit Amsterdam, Hoofd afdeling Revalidatie VU ziekenhuis.

Leden:

- **Lic. Y. Cogneau**, licentiaat Motorische Revalidatie en Kinesitherapie.
- **Dr. C. Nelissen**, doctor in de Psychologische Wetenschappen, Dienst voor Onderwijs-professionalisering en -evaluatie, Vrije Universiteit Brussel.
- **Prof. dr. R.A.B. Oostendorp**, deeltijds universitair hoofddocent Biomedische Wetenschappen, Faculteit Geneeskunde en Farmacie, Vrije Universiteit Brussel⁽¹⁾ en deeltijds wetenschappelijk directeur van het Nederlands Paramedisch Instituut te Amersfoort.
- **Prof. dr. J. Witters**, gewoon hoogleraar Faculteit Wetenschappen, Departement Natuurkunde, Katholieke Universiteit Leuven.

Dhr. D. Smits, stafmedewerker onderwijsbeleid verbonden aan het VL.I.R.-secretariaat, trad op als secretaris van de commissie.

Voor een kort curriculum vitae van de visitatiecommissie wordt verwezen naar bijlage 1.

3.2. Taakomschrijving

De taak van de visitatiecommissie, die in het instellingsbesluit is omschreven, was:

- op basis van de door de faculteiten aan te leveren informatie en door middel van ter plaatse te voeren gesprekken, zich een oordeel te vormen over de kwaliteit van de opleiding (inclusief de kwaliteit van de afgestudeerden) en over de kwaliteit van het onderwijsproces (inclusief de kwaliteit van de onderwijsorganisatie), mede gelet op de eisen/verwachtingen die voortvloeien uit de facultaire taak iedere student voor te bereiden op de zelfstandige beoefening van de wetenschap of de beroepsmatige toepassing van wetenschappelijk kennis;
- het doen van aanbevelingen om te komen tot kwaliteitsverbetering.

3.3. Werkwijze

De commissie hield haar installatievergadering op 12 februari 1996. Tijdens deze vergadering heeft de commissie een referentiekader geformuleerd (zie III.), waarin de minimumeisen werden vastgelegd waaraan een opleiding MOREKI naar haar opvatting zou moeten voldoen. Voorts werden er de zelfstudies besproken en het programma van de bezoeken opgesteld.

De bezoeken zijn aan alle universiteiten volgens een analoog stramien verlopen.

(1) Wegens familiale omstandigheden kon Prof. Dr. R.A.B. Oostendorp niet deelnemen aan het bezoek te Gent.

Tijdens de namiddag voorafgaand aan het eigenlijke bezoek vond een voorbereidende vergadering van de visitatiecommissie plaats. Hierna volgde een kennismaking met vertegenwoordigers van de academische overheid, van de faculteit en met de opleidingsverantwoordelijken.

Tijdens de eigenlijke visitatie heeft de commissie gesprekken gevoerd met het faculteitsbestuur en de opstellers van de zelfstudie, afzonderlijk met studenten en AP-leden uit de opleidings- of onderwijscommissie, de kandidatuurstudenten, de licentiestudenten, de AAP-leden, bursalen en stage-begeleiders, de ZAP-leden eerste en tweede cyclus, verantwoordelijken voor studie-advies en -begeleiding, coördinatoren van onderwijs en internationalisering. In elk programma werd tevens de mogelijkheid tot bijkomende gesprekken voorzien. Deze konden plaatsvinden op verzoek van de visitatiecommissie zelf of op verzoek van betrokken personen uit de bezochte universiteit. Van deze mogelijkheid werd in een aantal van de betrokken universiteiten gebruik gemaakt.

Verder heeft de commissie kennis genomen van bijkomende informatie, zoals eindverhandelingen, verslagen, schriftelijk studiemateriaal, tijdschriften en handboeken, door de opleidingen ter beschikking gesteld. Ook werden door de visitatiecommissie nog vóór de bezoeken eindverhandelingen opgevraagd. Tevens werden collegezalen, oefen- en practicarumten, computer-ruimten, seminarielokalen, seminariebibliotheken en kantoorruimten bezocht.

Aan het einde van elk bezoek werden, na intern beraad van de visitatiecommissie, de voorlopige bevindingen mondeling gepresenteerd aan de gevisiteerde opleiding.

Als laatste stap in het visitatieproces heeft de commissie haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen in voorliggend rapport vastgelegd. De faculteiten werden hierbij in de gelegenheid gesteld om op de concepten van het rapport en van het hun aanbelangende facultaire rapport te reageren. Hun reacties werden door de commissie besproken en zijn al dan niet verwerkt in het definitieve eindrapport.

Het bezoekschema van de visitatiecommissie is toegevoegd in bijlage 2.

4. Korte terugblik op de visitatie

De commissie heeft tijdens haar bezoeken steeds getracht vanuit een kritische ingesteldheid, een constructieve bijdrage te leveren tot de kwaliteit van de academische opleiding MOREKI in Vlaanderen. Zij is er zich van bewust dat zij op een aantal punten een andere opvatting heeft dan de instellingen zelf en dat zij mogelijk aanbevelingen formuleert waarmee de betrokken faculteiten het niet eens zijn. De visitatiecommissie wenst te benadrukken dat haar kritische opmerkingen niet als afbrekende kritiek noch haar aanbevelingen als axioma's moeten worden beschouwd. Zij is de mening toegedaan dat de universiteiten over de vrijheid moeten kunnen beschikken de wenselijkheid en de praktische haalbaarheid van de aanbevelingen te beoordelen. Zij spreekt dan ook de wens uit dat haar conclusies en aanbevelingen binnen de universiteiten aanleiding mogen geven tot discussie en verdere reflectie op het eigen onderwijs. Zij hoopt dat haar werkzaamheden op die manier zullen bijdragen, zowel op korte als op lange termijn, tot een verdere optimalisering van het MOREKI-onderwijs in Vlaanderen.

Tot slot wenst de visitatiecommissie haar dank te betuigen aan al diegenen die binnen de universiteiten betrokken zijn geweest bij de voorbereiding en de uitvoering van de visitatie. De commissie kijkt met genoegen terug op de bezoeken aan de verschillende universiteiten. De voorbereiding van de visitatie en de organisatie van de bezoeken waren uitstekend, de ontvangst van de commissie was vriendelijk en gastvrij en de contacten werden door de commissie als hartelijk en open ervaren.

5. Opzet en indeling van het rapport

Het voorliggend rapport bestaat uit twee delen. In het eerste deel van het rapport geeft de visitatiecommissie in hoofdstuk 2 een aantal algemene beschouwingen over de opleidingen MOREKI. In hoofdstuk 3 beschrijft de commissie het referentiekader van waaruit zij de gevisiteerde opleidingen heeft beoordeeld, om tenslotte in hoofdstuk 4 de belangrijkste conclusies en aanbevelingen per thema vergelijkenderwijs weer te geven.

In het tweede deel van het rapport brengt de commissie verslag uit over de verschillende opleidingen die zij heeft gevisiteerd.

II. Algemene beschouwingen

1. Historiek kinesitherapie

In de 19e eeuw kwam de medische gymnastiek tot ontwikkeling. De methoden van de Zweed Ling vonden hun weg naar vele Europese landen en beïnvloedden daar zowel de geneeskunde als de lichamelijke opvoeding. In België is er sinds 1947 de facto een erkenning van de kinesitherapie, toen in het Ministerieel Besluit van 15.10.1947 de volgende handelingen in de schalen van de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit werden opgenomen: massage, mobilisatie, mechanotherapie, geneeskundige gymnastiek en warmtetherapie.

In België zijn twee typen opleiding kinesitherapie ontstaan, nl. een universitaire opleiding tot licentiaat en een opleiding tot gegradueerde in het kader van het HOBU-onderwijs. Er heeft een enorme groei van het aantal kinesitherapeuten plaatsgevonden tot 1,7 per 1000 inwoners.

2. Internationale vergelijking

België heeft de hoogste dichtheid van kinesitherapeuten in West-Europa (Finland 1,4‰, Zweden 1,1‰, Zwitserland 1,1‰, Nederland 1,0‰, Frankrijk 0,7‰, UK 0,5‰, Spanje 0,2‰, EU-gemiddelde 0,7‰).⁽²⁾

Hoewel het kinesitherapieonderwijs in de meeste Europese landen als hogere beroepsopleiding is georganiseerd, wordt op vele plaatsen de noodzaak tot een meer wetenschappelijk inbedding van de opleidingen kinesitherapie gevoeld.

In **Zweden** zijn twee van de 8 opleidingen universitair (Stockholm en Lund). Kinesitherapeuten kunnen op grond van een thesis een universitair doctoraat verwerven. Dit gebeurt regelmatig en wel vooral door degenen die in Stockholm en Lund een wetenschappelijke basisopleiding hebben genoten. In **Groot-Brittannië** worden verscheidene paramedische opleidingen, waaronder

(2) Bron: Enquete European Board of Physical Medicine and Rehabilitation, 1996

kinesithérapie, de komende jaren geacademiseerd en worden hoogleraren in deze vakken benoemd. In **Italië** werd kinesithérapie tot voor kort onderwezen in extrauniversitaire scholen. Vanwege de noodzaak tot professionalisering en verwetenschappelijking worden de opleidingen nu onder de verantwoordelijkheid van universiteiten gebracht. In **Zwitserland** is de kinesithérapie-opleiding geheel extra-universitair. In **Frankrijk** is kinesithérapie een hogere beroepsopleiding. Er is een universitaire beroepsopleiding in Lyon. In **Spanje** is de kinesithérapie-opleiding sinds vele jaren bij de universiteiten ondergebracht.

In **Nederland** is kinesithérapie een Hogere Beroepsopleiding. In het rapport van de visitatie van deze opleidingen wordt als nadeel hiervan genoemd: 'Opleidingen sluiten onvoldoende aan op de nieuwe ontwikkelingen binnen het vakgebied en met name binnen de medische wetenschap. Er vindt op dit punt ontoereikende kennistransfer plaats tussen ... universiteiten, de beroepsgroep en de opleidingen'⁽³⁾

3. Een wetenschappelijke en een beroepsgerichte opleiding

De commissie is van oordeel dat een combinatie van een brede basisvorming, een wetenschappelijke opleiding en een opleiding tot het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar essentieel is. Een dergelijke combinatie leidt er toe dat een kinesitherapeut behandelingen concipieert op basis van actuele wetenschappelijke kennis en de keuze van behandelingen en de verwachte effecten kan verantwoorden. Anders gezegd: een kinesitherapeut moet meer kunnen dan behandelrecepten toepassen en ook meer dan een beroepsmatige toepassing van wetenschappelijke kennis. Een kinesitherapeut dient levenslang op de hoogte te blijven van nieuwe wetenschappelijke kennis, deze te verwerken in zijn handelen en naar vermogen bij te dragen aan het verwerven van nieuwe kennis.

Hiervoor is een opleiding nodig, die vanaf het begin van wetenschap doortrokken is. Een wetenschappelijke toevoeging voor een klein deel van de kinesitherapeuten na het afronden van de beroepsopleiding is strikt onvoldoende.

Tijdens de visitaties is gebleken dat de opleidingen moeite hebben bovengenoemde doelstellingen in een vierjarige opleiding te vatten. De commissie heeft daarnaast de noodzaak tot een verdere explicitering van de basisvisie op de MOREKI-opleiding vastgesteld. Dit zou moeten leiden tot een bezinning op de verschillende opleidingsonderdelen en een herschikking binnen een vierjarige cursus. Pas indien daarna mocht blijken dat het programma nog overvol is, zou een vijfde jaar overwogen moeten worden. Een model voor de inrichting van een vijfjarige opleiding wordt in bijlage 3 gegeven.

(3) Bronnen: 1. leden van de European Board of Physical Medicine and Rehabilitation. 2. Hogere beroepsopleidingen in beweging. Eindrapport van de visitatiecommissie fysiotherapie, ergotherapie en bewegingstechnologie. Voorlichtingsdienst HBO-Raad, Den Haag, september 1995.

4. De noodzakelijke interactie tussen de opleidingen en het praktijkveld

Voor een wederzijdse bevruchting tussen wetenschap en beroep is een goede interactie tussen de opleidingen en het praktijkveld nodig. Dit leidt er toe dat de resultaten van wetenschappelijk onderzoek hun weg vinden naar de praktijk en dat er in de praktijk vragen ontstaan die teruggevoerd kunnen worden aan de universitaire opleidingen. Ook dient er een goed tweerichtingverkeer tussen stage-adressen en opleidingen te zijn en dienen de stage-adressen het praktijkveld te dekken. Tijdens de visitaties is gebleken dat op bovengenoemde punten verbetering mogelijk en wenselijk is. Met name dienen de mogelijkheden voor stages in privé kabinetten uitgebreid te worden. Hiervoor dient een wettelijke regeling getroffen te worden.

5. Kwaliteitszorg

Kwaliteitsbewaking en kwaliteitszorg, meer bepaald in het onderwijs, zijn begrippen die de laatste jaren meer aandacht gekregen hebben zowel door het decreet betreffende de universiteiten in de Vlaamse gemeenschap als in Europese context. Daarom acht de commissie het wenselijk deze begrippen kort te omschrijven.

Kwaliteitszorg is een fenomeen met twee facetten: het betreft enerzijds controle en meting van de onderwijskwaliteit maar eveneens preventie en sturing hieraan voorafgaand. Kwaliteitszorg verwijst m.a.w. naar het geheel van maatregelen ten behoeve van de onderwijskwaliteit, “naar het beleid gericht op het scheppen van optimale condities en voorwaarden voor kwaliteit en de controle daarop door meting” (Heijnen G. (1989), Instrumenten voor interne kwaliteitsbewaking, Tijdschrift voor Onderwijswetenschappen 19, nr.6, 260-273).

Kwaliteitszorg krijgt o.m. vorm door:

- de manier waarop programma's worden opgezet, bijgestuurd en georganiseerd;
- de manier waarop aan onderwijsbeoordelingen vorm gegeven wordt;
- een goed personeelsbeleid: In hoeverre wordt rekening gehouden met onderwijsprestaties? In hoeverre heeft onderwijsprofessionalisering een plaats? Welke rol hebben functioneringsgesprekken?
- de voorzieningen (financieel, materieel-technisch, begeleiding van de studenten);
- de (kwaliteits) cultuur die binnen de instelling heerst.

Dit verklaart voor een stuk het opzet van de zelfstudie en de gesprekken. In het hoofdstuk dat de titel kwaliteitszorg meekreeg staat echter het facet controle en meting centraal, maar eveneens de tot standkoming en de opvolging ervan. In dit proces speelt de onderwijsbeoordeling een centrale rol.

III. Het referentiekader – Moreki 1996

Bij de beoordeling van het onderwijs is de visitatiecommissie uitgegaan van de doelstellingen en eindtermen die elke faculteit voor het eigen onderwijs heeft geformuleerd. Respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit binnen eenzelfde opleiding over de universiteiten heen veronderstelt immers dat in de eerste plaats wordt nagegaan of elke faculteit erin slaagt de eigen doelstellingen te realiseren. Dit belet echter niet dat wordt nagegaan of elke opleiding aan een aantal minimum-eisen moet voldoen. Daarom heeft de visitatiecommissie de doelstellingen die iedere faculteit zichzelf stelt, ook getoetst tegen de achtergrond van de minimum-eisen die de visitatiecommissie heeft geformuleerd ten aanzien van het gevisiteerd onderwijs.

De visitatiecommissie heeft deze minimum-eisen geëxpliciteerd in onderhavig referentiekader. Specifiek omschrijft het referentiekader de minimum-eisen waaraan de opleiding naar mening van de visitatiecommissie moet voldoen, de minimum-eisen die aan een afgestudeerde in het vakgebied mogen gesteld worden en de eisen die mogen gesteld worden met betrekking tot de aansluiting op de arbeidsmarkt. Hierbij vertrekt de commissie van het beroepsprofiel van de licentiaat motorische revalidatie en kinesitherapie, de na te streven eindtermen en een aantal algemeen-onderwijskundige uitgangspunten.

Ten slotte dient opgemerkt te worden dat de commissie dit referentiekader noch vóór, noch tijdens de bezoeken expliciet heeft bekend gemaakt, om de instellingen toe te laten onbevangen met de commissie van gedachten te wisselen over het eigen functioneren. Uiteraard is het referentiekader wel impliciet gebleken uit vragen en suggesties tijdens de gesprekken en uit voorlopige conclusies tijdens de mondelinge rapportering.

1. Het beroepsprofiel van de licentiaat motorische revalidatie en kinesitherapie

Met de hierna volgende term “kinesitherapeut” wordt bedoeld de (mannelijke of vrouwelijke) licentiaat in motorische revalidatie en kinesitherapie.

Bovenvermelde kinesitherapeut is een universitair gevormde zorgverstreker, die na verwijzing en medische diagnose door een geneesheer, in staat is om een functioneel (kinesitherapeutisch) onderzoek te verrichten, en na interpretatie van de ingewonnen informatie een individuele

kinesitherapeutische behandeling te conceptualiseren, deze behandeling uit te voeren en de uitvoering ervan aan te passen aan de actuele situatie van de patiënt. Hij is in staat de verantwoordelijkheid van de kinesitherapeutische behandeling op zich te nemen, en op de gepaste wijze verslag uit te brengen bij de verwijzende arts.

Het werkdomein van de kinesitherapeut bestaat uit niet-invasieve handelingen met als doel stoornissen, beperkingen, handicaps die het gevolg zijn van musculoskeletale, neurologische, respiratoire, cardiovasculaire en psychomotorische aard te verhelpen door het met geneeskundig doel op de patiënt toepassen van verschillende methoden (oefentherapie met of zonder fysieke hulpmiddelen, massagetherapie, fysieke therapieën en agentia, waaronder elektrotherapeutische applicaties, warmte- en koudeapplicaties, balneotherapie, e.a.). Deze therapieën kunnen hetzij curatief zijn, gericht op functieherstel en/of orgaanherstel, hetzij palliatief in brede context, gericht op verhoging van de kwaliteit van het leven. Kinesitherapeutische behandelingen vinden hun toepassingsgebied in de meeste medische disciplines. Zij worden voornamelijk ingesteld bij aandoeningen van het neuro-musculo-skeletale stelsel. Daarnaast kan de kinesitherapeut een ondersteunende therapie verlenen bij diverse aandoeningen van interne orgaanstelsels.

Het werkdomein van de kinesitherapeut omvat ook een aantal preventieve handelingen. Deze kunnen een instructief karakter hebben, zoals bij prenatale begeleiding, rugschool, het verstrekken van ergonomische richtlijnen of richtlijnen inzake aanpassingen van techniek en materieel. Preventieve handelingen kunnen ook gericht zijn op een gedoseerd en doelgericht bewegen zoals bij cardiovasculaire, sport-, pre- en postnatale begeleiding, evenals bij rug- en nekscholing.

De kinesitherapeut kan zijn beroep uitoefenen:

1. als **zorgverstrekker**: in dienstverband of als zelfstandige in ziekenhuizen, poliklinieken, revalidatiecentra, centra voor anders validen, rust- en verzorgingstehuizen. Hij kan als zelfstandige of als loontrekkende in een private kinesitherapiepraktijk of in een groepspraktijk, in kuuroorden of in sportclubs werken.
2. als **instructor-begeleider**: in sportclubs of fitnesscentra, bijzonder onderwijs of bedrijven.
3. **in het onderwijs**: voornamelijk hoger onderwijs in medische en paramedische disciplines.
4. als **onderzoeker**: verbonden aan een opleiding motorische revalidatie en kinesitherapie.

Een aantal functies met gespecialiseerd karakter of bijzondere toepassingsdomeinen vergen aanvullende studies.

Steunend op een brede algemene vorming heeft de kinesitherapeut de vereiste attitudes ontwikkeld om met de patiënt om te gaan. Hij kent de indicaties en contra-indicaties voor het uitoefenen van de kinesitherapeutische praktijk. Hij heeft inzicht in de grenzen van het beroep en van de eigen capaciteiten. De deontologie gebiedt hem de patiënt terug naar de arts te verwijzen, indien hij van mening is met een contra-indicatie te worden geconfronteerd. Hij kan op een goed georganiseerde en efficiënte manier functioneren, en is in staat zijn taak in inter- of multidisciplinair dienstverband uit te voeren. De kinesitherapeut heeft kennis van de voor het werkveld relevante aspecten op financieel, administratief en materieel gebied en van de activiteiten van sociaal-maatschappelijke organisaties.

De kinesitherapeut dient maximaal gebruik te maken van wetenschappelijk onderbouwde methoden en vaardigheden, die hij optimaal en deskundig hoort te beheersen. Daartoe zijn een brede basisvorming, een volwaardig uitgebouwd en geactualiseerd theorie- en praktijkonderwijs kinesitherapie en de bekendheid met, en zo mogelijk ook de concrete betrokkenheid bij wetenschappelijk onderzoek, fundamentele voorwaarden. Een kritische ingesteldheid, het systematisch kunnen verzamelen en aanpassen van gegevens, een gefundeerde interpretatie van wetenschappe-

lijke literatuur, een getrainde handvaardigheid en beroepsroutine, alsook voldoende pedagogisch en didactisch kennen en kunnen, bepalen in grote mate de wijze waarop de kinesitherapeut omgaat met de aangeleerde methoden en vaardigheden. De kinesitherapeut toont een permanent streven om de patiënt met de meest verantwoorde kinesitherapeutische methoden en vaardigheden te evalueren en te behandelen. Dit streven wordt ondermeer ingevuld door het opvolgen van de wetenschappelijke vakliteratuur en door de regelmatige deelname aan wetenschappelijke congressen.

Deze doelstelling kan – in functie van het tewerkstellingsdomein – in belangrijke mate worden geconcretiseerd via aanvullend of gespecialiseerd academisch onderwijs, of via de doctoraatsopleiding in motorische revalidatie en kinesitherapie.

Met deze kennis, attitudes en vaardigheden dient de kinesitherapeut een wezenlijke bijdrage te leveren tot een harmonieuze ontwikkeling van het beroep binnen een op kwaliteit gerichte gezondheidszorg, waar de patiënt in onze hedendaagse maatschappij recht op heeft.

2. Eindtermen

2.1. Globale eindtermen

Er wordt beoogd om een kinesitherapeut op te leiden die de voor het beroep noodzakelijke kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes heeft geïntegreerd en op een zelfstandige en kritische manier het beroep kan uitoefenen op het niveau van een beginnende beroepsuitoefenaar.

2.2. Einddoelstellingen

- De afgestudeerde is in staat om, na verwijzing door een arts, methodisch te handelen bij het adequaat kinesitherapeutisch onderzoek van de patiënt met aandacht voor zowel de somatische, psychische als sociale factoren.
- De afgestudeerde is in staat om de bevindingen samen te vatten en te interpreteren zodat hij/zij op basis van deze gegevens een eigen behandelplan kan conceptualiseren rekening houdend met de medische contra-indicaties.
- De afgestudeerde kan de gekozen therapeutische behandelingen op een adequate manier uitvoeren en aanpassen aan de actuele situatie van de patiënt.
- De afgestudeerde is in staat om op een kritische manier om te gaan met de gekozen middelen en methoden en weet deze op een creatieve manier in te bouwen binnen het revalidatieproces van de patiënt.
- De afgestudeerde kan op een goed georganiseerde en efficiënte manier functioneren, eventueel in een inter- en multidisciplinair werkverband. Hij/zij is in staat een gemotiveerd verslag uit te brengen ten aanzien van de behandelende arts in verband met de progressie, de verdere verwachtingen en voorstellen naar de toekomst toe. De student moet later een waardevolle gesprekspartner zijn voor de arts.
- De afgestudeerde is in staat om een verantwoord relatiepatroon met de patiënt aan te gaan. De afgestudeerde kan op een didactisch verantwoorde wijze groepslessen en therapie in groep geven.

- De afgestudeerde heeft inzicht in de grenzen van het beroep en baseert zich hierbij vooral op de stand van zaken inzake wetenschappelijke onderbouw.
- De afgestudeerde heeft kennis van de voor het werkveld relevante aspecten op financieel, administratief en materieel gebied en van de activiteiten van sociaal-maatschappelijke organisaties.
- De afgestudeerde heeft een wetenschappelijke visie en kan bijgevolg een experimentele studie of een publicatie kritisch beoordelen.
- De afgestudeerde kan zelfstandig een kritische literatuurstudie doen en een bijdrage leveren tot het experimenteel onderzoek.
- De afgestudeerde heeft inzicht in de grenzen van de eigen capaciteiten en heeft de attitude om zichzelf na de opleiding verder te ontplooiën en bij te scholen en om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van het beroep.

3. Opleidingsprofiel/onderwijskundig referentiekader van de kinesitherapeut

1. Het realiseren van bovenvermeld beroepsprofiel veronderstelt een brede basisvorming, een volwaardig uitgebouwd en geactualiseerd theorie- en praktijkonderricht kinesitherapie en de bekendheid met, en zo mogelijk ook de concrete betrokkenheid bij wetenschappelijk onderzoek. Deze vereisten impliceren niet alleen minimaal een vierjarige opleiding teneinde de kinesitherapeut volwaardig voor te bereiden op zijn taak in een breed werkdomein, maar ook een op wetenschappelijk onderzoek gestoelde opleiding teneinde de continue evolutie in de medische wetenschappen in het algemeen en inzake de motorische revalidatie en kinesitherapie in het bijzonder op de voet te kunnen volgen, en om actief deel te kunnen nemen aan de evaluatie van de ontwikkelingen binnen het beroep. Daarenboven wordt continue bijscholing en voortgezette vorming noodzakelijk geacht.
2. Qua bestafling veronderstelt deze opleiding academici van hoog niveau voor de basiswetenschappelijke vakken, doch ook voor het theorie-onderricht in de kinesitherapie. Opdat bekendheid met en betrokkenheid bij het wetenschappelijk onderzoek kan gerealiseerd worden, wordt van de staf een wetenschappelijk curriculum en een actieve deelname in het wetenschappelijk onderzoek verondersteld. Deze sterke band met het wetenschappelijk onderzoek wordt nog uitdrukkelijker vooropgesteld in de voortgezette vorming. Voor wat betreft het praktijkonderwijs en de stagebegeleiding is er een noodzaak aan specialisten met praktijkervaring die bovendien hun onderwijsopdracht blijvend combineren met een praktijkopdracht en/of wetenschappelijk onderzoek.
3. Elke universiteit, in casu elke opleiding, behoort permanent toe te zien op de kwaliteit van haar onderwijs (en haar onderzoek). Dit moet blijken uit de manier waarop de bij de kwaliteitszorg betrokken commissies functioneren en uit de mate waarin de kwaliteitscyclus vorm heeft gekregen. Hierbij wordt ondermeer aandacht besteed aan de rol die de studenten toebedeeld krijgen. In verband met de kwaliteitscyclus wordt verwacht dat er niet enkel een gedegen systeem voor de evaluatie van het onderwijs is, maar dat dit tevens geïncorporeerd is, dit wil zeggen dat er mechanismen zijn voor de opvolging van evaluatieresultaten en dit zowel op het niveau van een opleidingsonderdeel als van het programma.

4. Kwaliteitseisen m.b.t. de stage

De stage is een leerperiode tijdens de opleiding motorische revalidatie en kinesitherapie en voltrekt zich in de praktijk van de beroepsuitoefening.

Leerdoelen zijn :

- het zelfstandig kunnen afnemen van de anamnese en uitvoeren van het lichamelijk onderzoek volgens de richtlijnen van het methodisch handelen met name bij patiënten met locomotorische, neurologische, respiratoire, cardiovasculaire en psychomotorische aandoeningen.
- het zelfstandig opstellen van een (be)handelingsplan
- het adequaat uitvoeren van de kinesitherapeutische verrichtingen
- het evalueren van het behandelplan
- het rapporteren aan de verwijzer van de primaire gegevens van de patiënt, het beloop van de behandelperiode en de behandelresultaten
- het inzicht verwerven in de plaats van de kinesitherapeut binnen de gezondheidszorg
- het ontwikkelen van een beroepsattitude ten opzichte van de patiënt, de verwijzer en collega's
- het inzicht verwerven van het functioneren (incl. management) van een zelfstandige kinesitherapeutische praktijk
- het samenwerken in een multidisciplinaire setting
- het inzicht verwerven in het functioneren van een kinesitherapeut binnen een multidisciplinaire setting
- het inzicht verwerven in het functioneren van een kinesitherapeut in een categoriaal, algemeen en academisch ziekenhuis

De leerdoelen worden stapsgewijs nagestreefd via :

- kijkstage
- doestage onder directe begeleiding
- doestage onder indirecte begeleiding
- zelfstandige stage

De stagetijd dient evenredig te worden verdeeld over de verschillende plaatsen van de kinesitherapeutische beroepsuitoefening; bijvoorbeeld 2 weken kijkstage ziekenhuis en 2 weken kijkstage in een vrij gevestigde praktijk, 3 maanden doestage ziekenhuis en 2 maanden doestage vrijgevestigde praktijk en 3 maanden zelfstandige stage of in een ziekenhuis of in een vrijgevestigde praktijk.

Iedere stageperiode dient te worden afgesloten met een stageverslag en met een patiëntenverslag. De beoordeling van de stage vindt plaats door de stagebegeleider die de opleiding rapporteert.

Er behoort een stagecoördinator te zijn die een indeling van de stagiaires maakt, die jaarlijks contact houdt met de stageadressen en zo nodig de stageadressen bezoekt.

IV. De opleidingen in vergelijkend perspectief

1. Doelstellingen en eindtermen

Doelstellingen en eindtermen van de Vlaamse MOREKI-opleidingen zijn in voldoende mate beschreven. Bij de studenten en ook bij sommige docenten van het toeleverend onderwijs zijn doelstellingen en eindtermen echter in onvoldoende mate bekend, zodat er een behoefte is aan explicitering. De relatie tussen doelstelling en eindtermen enerzijds en inhoud van het programma anderzijds is slechts door de Universiteit Gent beschreven. Op de andere plaats ontbreekt de vertaling. Dit staat een kritische bezinning over elk programma-onderdeel ten aanzien van doelstelling en eindtermen in de weg.

2. Het programma

2.1. Opbouw en inhoud van het programma

De opleiding MOREKI wordt aan alle universiteiten georganiseerd in twee cycli. In de eerste cyclus wordt een brede basisvorming aangeboden en verder wordt er reeds een aanvang gemaakt met het MOREKI-onderwijs. Dit MOREKI-onderwijs, aangevuld met stage en eindverhandeling, wordt voortgezet in de licenties.

De opzet en opbouw van de programma's is over het algemeen goed. Er is echter bij meerdere docenten geen duidelijke en gemeenschappelijke basisvisie op de doelstellingen van het MOREKI-onderwijs, zodat het onderwijs hiervan ook onvoldoende doortrokken is.

Als basisvisie heeft de commissie de opleidingen het volgende in overweging gegeven:

1. Werken vanuit het ziekte/stoornis/beperking/handicap-model. Dit betekent dat de student enerzijds een goede medische basiskennis nodig heeft. Anderzijds dat hij in staat moet zijn gevolgen van ziekte te vertalen en te analyseren in termen van beperkingen en handicaps in het dagelijks leven en hierop zijn behandelprogramma moet kunnen afstemmen.
2. De sequentie bewegen/verstoringen van het bewegingsvermogen, leidend tot beperkingen en handicaps in het dagelijks leven/interventies gericht op herstel van het bewegingsvermogen en daaruit voortvloeiende beperkingen en handicaps. Het gezamenlijk formuleren en consensus

bereiken over een basisvisie kan de samenhang en daardoor de doelgerichtheid en efficiëntie van de opleidingen bevorderen.

Ten aanzien van de VUB heeft de commissie kritiek op de inhoud van het MOREKI-onderwijs in engere zin, waarvan sommige onderdelen verouderd zijn en verder een zwaar accent op opleidingsonderdelen heeft, die buiten de hoofdstroom van de kinesitherapie vallen. De subcommissie kinesitherapie van de onderwijscommissie dient met spoed het MOREKI-onderwijs aan de actuele noden van het beroepsveld aan te passen.

2.2. Werkvormen

Over het algemeen worden er vrij veel klassieke werkvormen, met name hoorcolleges, gebruikt. De commissie beveelt aan waar mogelijk modernere onderwijsvormen te gebruiken. Er wordt vooral gebruik gemaakt van schriftelijk cursusmateriaal, dat in de meeste gevallen van goede kwaliteit, maar in andere gevallen van slechte kwaliteit is, bovendien zijn er soms problemen met het tijdig beschikbaar zijn van de cursus. De commissie beveelt aan om daar waar mogelijk, veel meer gebruik te maken van (aangemerkte delen van) internationale handboeken. Hiermee kan ook het onderwijs in het gebruik van vreemde talen, dat nu matig ontwikkeld is, een impuls krijgen.

De commissie heeft bewondering voor die delen van het onderwijs aan de VUB, waar gebruikt gemaakt wordt van 'team teaching'. Dit blijkt een dynamische en motiverende aanpak voor studenten en docenten te zijn.

2.3. Toetsing

Over het algemeen zijn de examens voldoende representatief voor de stof en zijn de examenuitslagen realistisch. Aan de RUG vindt voor sommige opleidingsonderdelen teveel toetsing van kennis en te weinig van inzicht plaats.

3. Eindverhandeling en stage

3.1. Eindverhandeling

De eindverhandelingen hebben aan alle drie de opleidingen een voldoende tot goed wetenschappelijk niveau en ze worden realistisch beoordeeld. Er is echter, met name aan de VUB, behoefte aan meer klinische en patiëntgebonden scriptie-onderwerpen. Aan de K.U.Leuven biedt het uitgebreide onderzoek veel mogelijkheden voor doorwerking in het onderwijs.

De commissie heeft met zorg geconstateerd dat de gebruikelijke manier van scripties maken leidt tot een groot tijdsbeslag van student en begeleider waarna de thesissen op de plank komen te liggen en niet gepubliceerd worden. De commissie acht deze werkwijze inefficiënt en strijdig met de plicht van een academische instelling om de resultaten van onderzoek toegankelijk te maken voor anderen. De commissie beveelt daarom sterk aan de werkwijze te overwegen, waarmee aan de Universiteit Gent al een begin is gemaakt, namelijk om paren studenten onder leiding van één begeleider aan een wat groter onderwerp te laten werken en de verslaggeving te laten plaatsvinden in de vorm van een manuscript, om dit later aan te bieden aan een (inter)nationaal tijdschrift.

3.2. Stage

De stages zijn over het algemeen goed georganiseerd. De commissie heeft opmerkingen over twee aspecten.

Niet alle stages hebben de vorm van een leerstage. Met name aan de K.U.Leuven zijn de stagiairs niet boventallig en dreigen zij vooral als goedkope werkkraft ingeschakeld te worden, zodat het leeraspect onvoldoende aandacht krijgt. Aan alle drie de opleidingen zijn er enkele stages, waar vooral uitvoerend werk gedaan wordt en onvoldoende aandacht voor het onder begeleiding zelfstandig leren onderzoeken van een patiënt en het opstellen van een behandelplan. De commissie beveelt verbetering aan op deze aspecten.

Ook de dekking door de stages van alle voor de kinesitherapie-praktijk relevante onderdelen is matig. Met name ontbreken aan de VUB stages in privé-praktijken, die toch een belangrijk werkveld voor afgestudeerden vormen. De RUG en de K.U.Leuven hebben reeds een begin gemaakt met stages in privé-kabinetten.

Een schets over een optimale inrichting van de stage als opleidingsonderdeel is bijgevoegd in bijlage 4.

4. Studeerbaarheid

De studeerbaarheid is aan alle drie de opleidingen ruim voldoende. De combinatie van een brede basisvorming, een wetenschappelijke opleiding en een opleiding tot het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar, leidt evenwel tot overbelasting, tot een overvolle opleiding, met name in de eerste licentie. De commissie beveelt aan om de onder punt 1 aanbevolen kritische vertaling van eindtermen naar programma te gebruiken voor een herordening. Mocht daarna blijken dat het programma nog steeds overvol is, dan zou ernstig naar uitbreiding van opleiding met een vijfde jaar gekeken moeten worden.

5. Studiebegeleiding

Met uitzondering van de VUB, waar de de studiebegeleiding goed functioneert, is er een duidelijk onvoldoende studiebegeleiding, met name in de eerste kandidatuur. De commissie heeft de K.U.Leuven en de RUG aanbevolen hierin op korte termijn verandering te brengen.

6. De faciliteiten

De onderwijsruimten, de bibliotheekvoorzieningen, computerfaciliteiten en sportinfrastructuur zijn over het algemeen goed. In Gent zijn er onvoldoende practicarumten, maar uitbreiding is in voorbereiding. Aan de VUB is slechts één oefenruimte, die louter een beperkt oefenrepertoire toe laat. De commissie heeft uitbreiding aanbevolen.

7. De afgestudeerden

De commissie heeft een beperkt aantal afgestudeerden gesproken. Ze zijn over het algemeen tevreden over de opleiding die zij ontvingen, maar kritisch over de aansluiting van de opleiding aan hun werkzaamheden als kinesitherapeut. Met name degenen die in privé praktijken werkzaam zijn, ervaren een onvoldoende voorbereiding.

Aan geen van de opleidingen vindt er een systematische bevraging van afgestudeerden plaats die kan bijdragen aan de curriculum hervorming. In Gent is er wel een actieve vereniging van alumni, die enige feedback geeft aan de opleiding.

8. De staf

De omringing van de opleiding is voldoende met uitzondering van RUG, waar slechts één ZAP-lid van de eigen vakgroep beschikbaar is. De leidt tot een extreme overbelasting van het AAP en teveel toeleverend onderwijs. Een gevolg hiervan is dat de betrokkenen geen andere keuze hebben dan de tijd bestemd voor onderzoek op te geven ten voordele van het onderwijs. De commissie vindt dit een zorgelijke situatie, in die zin dat ze van mening is dat het voortbestaan van een universitaire vakgroep sterk afhankelijk is van het gepresteerde onderzoek. Bovendien ervaart ze de wetenschappelijke basis voor het eigen onderwijs nogal krap; men doet teveel beroep op onderwijs vanuit andere vakgroepen. Substantiële uitbreiding van de staf op korte termijn is noodzakelijk: overigens heeft de commissie de grootst mogelijke waardering voor de docenten in Gent, die ondanks hun kleine aantal een goede opleiding in stand houden. Verder viel in Gent de uitstekende sfeer aan de opleiding op.

Aan de overige twee opleidingen is de omringing voldoende, zij het dat aan de VUB de ZAP/AAP-ratio aan de hoge kant is, met overbelasting van de AAP-leden.

De waaier aan specialisaties binnen de staf verschilt binnen de opleidingen, maar is in het algemeen voldoende. Dit is niet het geval in Gent door het absolute tekort aan docenten in de vakgroep MOREKI. Hierin wordt voorzien door docenten van het toeleverend onderwijs. Dit leidt tot problemen omdat prioriteiten van docenten van het toeleverend onderwijs soms op andere plaatsen liggen en zij onvoldoende vertrouwd zijn met de doelstellingen van het MOREKI-onderwijs.

Het meewegen van didactische kwaliteiten bij benoemingen en bevorderingen gebeurt bij mondjesmaat. Aan de VUB en de K.U.Leuven wordt aan nieuwe docenten een cursus didactiek aangeboden. De verhouding onderwijs/onderzoek is in Leuven evenwichtig. Zoals boven gemeld is aan de RUG onderzoek van de vakgroep MOREKI van zeer geringe mate en staat het onderzoek van het AAP aan de VUB onder enige druk.

9. Internationalisering

Aan de K.U.Leuven is de internationalisering redelijk ontwikkeld, aan de beide overige opleidingen is deze nog in ontwikkeling.

10. Interne kwaliteitszorg

Aan alle drie de opleidingen is een begin gemaakt met interne kwaliteitszorg, maar is er nog geen sprake van integrale kwaliteitszorg met regelmatige bijstelling van het programma op basis van evaluaties. De kwaliteitscyclus is nog niet gesloten. De commissie heeft kritiek op de bevraging van

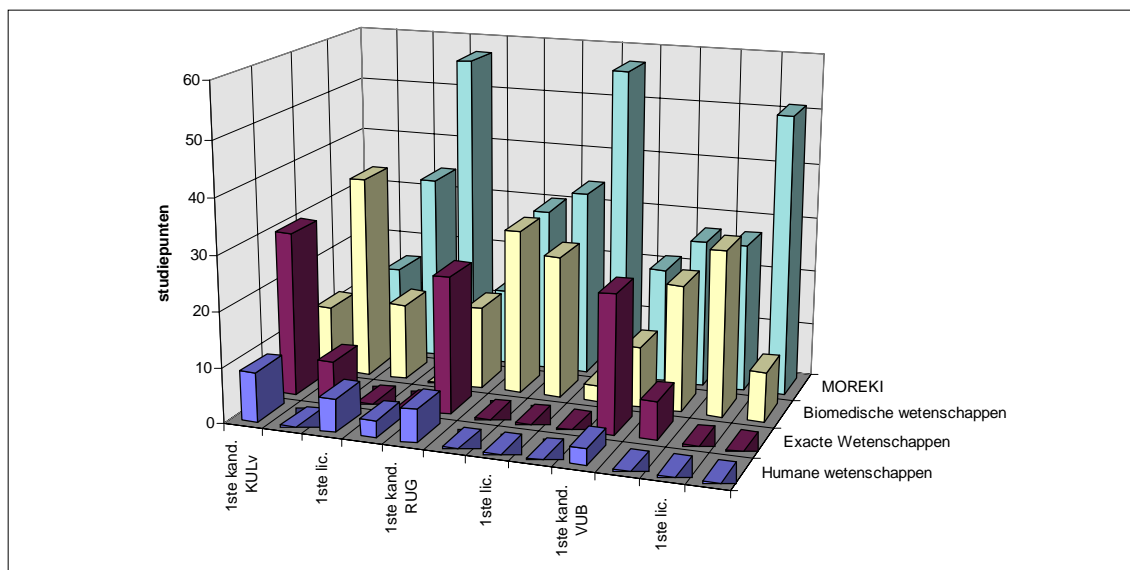
studenten, die soms op een ongelukkig tijdstip (vlak voor examens) en met onvoldoende garantie voor anonimiteit plaatsvindt en op het niet systematisch bevragen van afgestudeerden. De opleidingen dienen nog vorm te geven aan de integrale kwaliteitszorg met een gesloten cyclus, waarbij met name de onderwijscommissies een rol moeten spelen.

11. De opleidingen in tabellen en grafieken

Tabel 1: Overzicht verplichte opleidingsprogramma's naar respectieve wetenschapsgebieden, per faculteit.

		KULv		RUG		VUB		Gemiddeld	
		stp	%	stp	%	stp	%	stp	%
Humane wetensch.	1e kand	9	15	6	10	3	5	6	10
	2e kand	-	-	-	-	-	-	-	-
	1e lic	6	11	-	-	-	-	2	3
	2e lic	3	5	-	-	-	-	1	2
Exacte wetensch.	1e kand	30	50	25	10	25	42	27	44
	2e kand	7	12	-	-	-	-	2	4
	1e lic	-	-	-	-	-	-	-	-
	2e lic	-	-	-	-	-	-	-	-
Bio-med. wetensch.	1e kand	12	20	15	25	11	18	13	21
	2e kand	37	62	30	50	23	40	30	54
	1e lic	14	26	26	43	30	53	23	40
	2e lic	-	-	3	5	9	15	4	7
MOREKI	1e kand	9	15	14	23	21	35	15	25
	2e kand	16	27	30	50	27	47	24	43
	1e lic	34	63	34	57	27	47	32	56
	2e lic	57	95	57	95	51	85	55	92

Grafiek 2: Overzicht verplichte opleidingsprogramma's naar respectieve wetenschapsgebieden, per faculteit

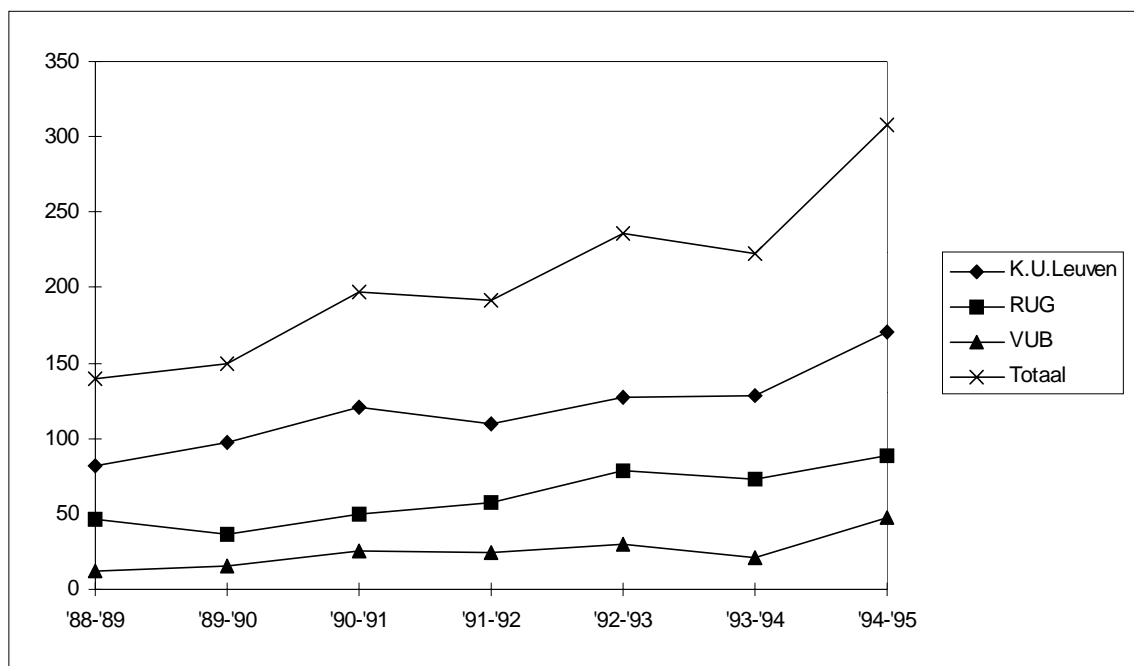

Tabel 3: Instroom generatiestudenten eerste kandidatuur motorische revalidatie en kinesithérapie in Vlaanderen voor de periode '88-'89 tot en met '94-'95 (absolute aantallen)

Academiejaar	K.U.Leuven	RUG	VUB	Totaal
'88-'89	82	46	12	140
'89-'90	97	37	16	150
'90-'91	121	50	26	197
'91-'92	110	58	24	192
'92-'93	127	79	30	236
'93-'94	129	73	21	223
'94-'95	171	89	48	308

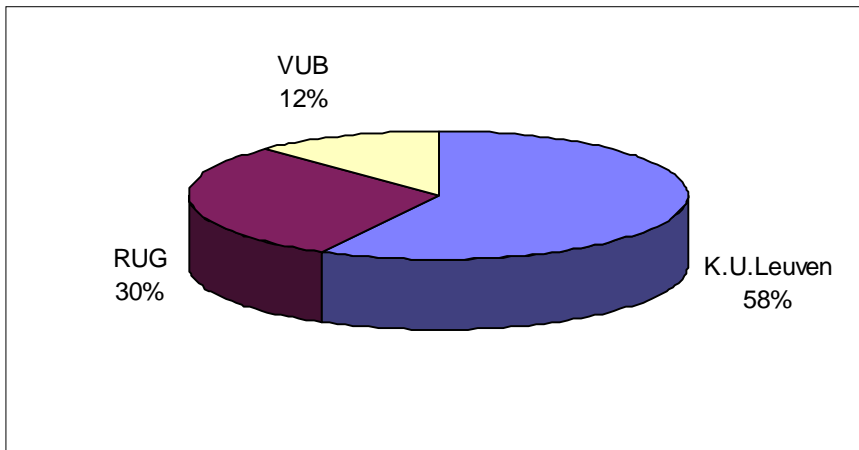
In het academiejaar '93-'94 bedroeg het totaal aantal generatiestudenten motorische revalidatie en kinesithérapie 223. In het academiejaar '94-'95 stijgt dit aantal met 38% tot 308 (+85).

Figuur 4: Instroom motorische revalidatie en kinesithérapie voor de periode '88-'89 tot en met '94-'95.

Over de beschouwde periode nam de K.U.Leuven ongeveer 58 % van het totaal aan generatiestudenten dat zich inschreef voor een eerste kandidatuur aan een Vlaamse Universiteit voor haar rekening, de RUG ongeveer 30 % en de VUB ongeveer 12%.

Figuur 5: Gemiddeld aandeel van de verschillende universiteiten in het totaal aantal generatiestudenten motorische revalidatie en kinesitherapie, beschouwd over de periode '88-'89 tot en met '94-'95.

DEEL II
OPLEIDINGSRAPPORTEN

Katholieke Universiteit Leuven

De opleiding motorische revalidatie en kinesitherapie binnen de faculteit lichamelijke opvoeding en kinesitherapie

1. Doelstellingen en eindtermen

1.1. Doelstelling en eindtermen

Volgens de zelfstudie is de algemene doelstelling van de opleiding “het vormen van goede kinesitherapeuten, die bekwaam zijn een kinesitherapeutische behandeling wetenschappelijk te conceptualiseren op basis van een kinesitherapeutisch onderzoek (het stellen van een functionele diagnose), rekening houdend met de medische (tegen) indicaties”. Daarenboven verdient het leren leren alsmede het opleiden van kritisch ingestelde intellectuelen die zich voortdurend blijven bijscholen, evenveel aandacht te krijgen als het verwerven van kennis ⁽⁴⁾.

De eindtermen of minimale doelstellingen waarnaar wordt gestreefd zijn volgens de zelfstudie: een grondige kennis vanuit meerdere disciplines, een functionele diagnose kunnen stellen uitgaande van een klinisch kinesitherapeutisch onderzoek, het kunnen concretiseren en kritisch analyseren van een behandelingsprogramma, bekwaam zijn de ontwikkelingen in de motorische revalidatie en kinesitherapie kritisch te beoordelen, eigen behandelresultaten te synthetiseren in een wetenschappelijk artikel, didactische professionele bekwaamheid te bezitten, te beschikken over sociale vaardigheden en expert zijn in zijn wetenschapsdomein.

Volgens de commissie is de algemene doelstelling vaag geformuleerd. Naar haar mening dient deze explicieter te worden geformuleerd. De eindtermen zijn duidelijk beschreven en geven een inzicht in de specifieke kennis, inzichten, houding en vaardigheden die de studenten aan het einde van hun opleiding bereikt moeten hebben. Verder acht de commissie het positief dat voor de meeste opleidingsonderdelen concrete doelstellingen zijn geformuleerd. Wel acht ze het gewenst dat sommige hiervan verduidelijkt worden.

Eindtermen en doelstellingen voldoen aan de minimum-eisen die de commissie in haar referentiekader heeft vooropgesteld en zijn te typeren als doelstellingen op academisch niveau.

4. Zie reactie vanwege de K.U.Leuven in bijlage 5.

De doelstellingen en eindtermen zijn volgens de commissie voornamelijk getoetst bij de klinische kinesitherapie en in mindere mate bij de poliklinische kinesitherapie en onvoldoende bij de vrij gevestigde praktijken. Enkel via de ziekenhuisstage ontvangt de opleiding enige feedback. De commissie heeft eveneens vastgesteld dat de opleidingsdoelstelling en de eindtermen bij de studenten van de eerste cyclus en bij de docenten van het toeleverend onderwijs, onvoldoende bekend zijn. De commissie beveelt de opleiding aan om een extra inspanning te leveren om de voorlichting hieromtrent te verbeteren.

Uit de verschillende concrete doelstellingen per opleidingsonderdeel van het MOREKI-onderwijs en de gesprekken die de visitatiecommissie tijdens haar bezoek heeft gevoerd, stelt ze vast dat er sprake is van een impliciete basisvisie op de essentie van het MOREKI-onderwijs met als kernwoord 'probleemoplossend'.

Deze visie dient geëxpliciteerd te worden. De commissie beveelt aan tot explicitering van deze visie te komen - het stoornis-bepanking-handicap-model van de Wereld Gezondheids Organisatie verdient hierbij overweging - en deze visie te gebruiken om een verdere toename van de samenhang van het onderwijs te bewerkstelligen.

1.2. Vertaling van de doelstellingen en eindtermen in het programma.

In de zelfstudie wordt de vertaalslag van doelstellingen en eindtermen naar het programma niet gemaakt. Dit toont, evenals het bovengenoemde ontbreken van een expliciete basisvisie over het MOREKI-onderwijs, aan dat een kritische reflectie op de inhoud van het programma nog onvoldoende is uitgeschreven.

De commissie is van oordeel dat de vertaling van doelstellingen en eindtermen in het programma vanwege het toeleverend onderwijs onvoldoende is.

Voor het merendeel van de opleidingsonderdelen zijn wel concrete doelen geformuleerd doch de samenhang tussen de opleidingsonderdelen is onduidelijk. Toch meent de commissie dat de studenten voldoende zicht krijgen op de samenhang tussen opleiding en latere beroepsuitoefening. Zonder afbreuk te willen doen aan de noodzakelijkheid van wetenschappelijke (theoretische) vorming voor het MOREKI-onderwijs, acht ze het evenwel gewenst dat meer aandacht wordt geschonken aan het verwerven van praktische kinesitherapeutische vaardigheden en aan beroepsgerelateerde aspecten gegeven het feit dat het merendeel van de studenten later in de vrij gevestigde praktijk hun beroepsmatige werkzaamheden ontplooiën.

De commissie is van oordeel dat het programma in zijn geheel voldoende mogelijkheden biedt om het onafhankelijk en kritisch denken van de studenten te ontwikkelen, alsmede het zelfstandig leren en werken te bevorderen.

2. Het programma

2.1. Opbouw van het programma

Het huidige programma van de opleiding motorische revalidatie en kinesitherapie ging van start in 1991 na een programmahervorming naar aanleiding van een door de academische overheid op gang gebrachte rationalisatie. De hervorming bestond voornamelijk uit de uitbreiding van het aantal keuzeopleidingsonderdelen in de eerste licentie en een gevoelige vermindering van het aantal contacturen in het verplichte deel van de basisopleiding.

Tabel 1: Het programma van de opleiding MOREKI aan de K.U.Leuven, studiepunten per pakket van opleidingsonderdelen.

	Humane wetenschappen		Exacte wetenschappen		Biomedische wetenschappen		MOREKI ⁽⁵⁾	
	stp	%	stp	%	stp	%	stp	%
1ste kandidatuur	9	15	30	50	12	20	9	15
2de kandidatuur	-	-	7	12	37	62	16	27
1ste licentie	6	11	-	-	14	26	34	63
2de licentie	3	5	-	-	-	-	57	95

Het onderwijsprogramma van de opleiding MOREKI bestaat uit 2 cycli en wordt, blijkens de programmabrochure, opgebouwd vanuit een brede basiswetenschappelijke vorming die elementen bevat van humane wetenschappen, exacte wetenschappen, biomedische wetenschappelijke vorming en de kinantropologie als studiegebied van de bewegende mens en de menselijke beweging.

De eerste cyclus van het programma (de kandidaturen) bestaat uit twee studiejaar, en omvat een voor alle studenten verplicht programma. De tweede cyclus omvat eveneens twee studiejaar (licenties), en biedt aan de studenten naast een verplicht pakket van opleidingsonderdelen een aantal keuze-opleidingsonderdelen.

De basiswetenschappelijke vorming in de kandidaturen is bijna volledig gericht op kennis van het menselijk lichaam en van de menselijke gedraging. De wetenschappelijke basis voor de latere studie van de kinesioleer (bewegingsleer) in normale en pathologische omstandigheden wordt gelegd via een doorgevoerde kennis van natuurkunde, scheikunde, fysiologische scheikunde en biologie. Grondbeginselen van de wijsbegeerte zorgen voor aanvulling van de algemene vorming en voor de eerste stappen op de weg van het wetenschappelijk denken.

In de eerste licentie worden de functies van het menselijk lichaam verder uitgediept, vooral dan de bewegingsfunctie in normale en pathologische condities. Het hoofdaccent ligt in dit studiejaar vooral op de ziekteleer, op de theoretische en praktische opleiding in de algemene technieken der motorische revalidatie en de didactiek der kinesitherapie.

Het theoretische onderwijs omvat in het vierde studiejaar nog bijzondere leerstof gericht op speciale technieken, beroepsorganisatie en plichtenleer, juridische en sociale aspecten van revalidatie en rehabilitatie. Deze lessen worden gekoppeld aan het volbrengen van een stageperiode van zeven maanden. ⁽⁶⁾

Volgens de commissie is het programma volgens het traditioneel concept van een academische vorming en volgens de door de opleiding gehanteerde doelstellingen sequentieel opgebouwd (zie sectie 1.1). Wat de coherentie van het programma betreft, heeft de commissie de indruk dat verschillende opleidingsonderdelen los in het programma staan. Het ontbreekt volgens de commissie aan een rode draad doorheen de opleiding. Dit wijt ze voornamelijk aan de keuze van de opleiding voor een scheiding tussen de basiswetenschappelijke en vakgerichte studieonderdelen, maar eveneens aan het onvoldoende expliciet zijn van een basisvisie.

(5) Inclusief sport- en bewegingsactiviteiten en verhandeling

(6) Programmabrochures 1995-1996 K.U.Leuven (Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie)

Wat de samenhang tussen de eerste en de tweede cyclus betreft is de commissie van oordeel dat er slechts een matige aansluiting is tussen enerzijds de basiswetenschappelijke opleidingsonderdelen en de MOREKI-opleidingsonderdelen en beroepsuitoefening anderzijds. Er is een kijkstage van 15 uur in de tweede kandidatuur. Toch meent de commissie dat er vroeg in de opleiding meer plaats zou moeten zijn voor beroepsgelateerde opleidingsonderdelen, dit zowel voor de theorie als voor de praktijk. Dit laat de studenten toe het nut en de bruikbaarheid van de geziene leerstof beter te situeren tijdens het verloop van de studie.

De commissie merkt tevens op dat van de vele keuzeopleidingsonderdelen die worden aangeboden, slechts een klein aantal gevolgd kan worden door een student. Ze is van oordeel dat een aantal van de keuzeopleidingsonderdelen (bijvoorbeeld: algemene grondslagen van psychomotorische therapie, begrippen van gerontologie en revalidatie van geriatrische patiënten, revalidatieproblemen in de neurologie, revalidatieproblemen in de kindergeneeskunde, revalidatieproblemen in de reumatologie, de traumatologie en de orthopedie) dan ook beter verplichtend zouden moeten worden gesteld. De commissie heeft wel begrip voor het argument van de opleiding dat men binnen een vierjarige opleiding onvoldoende tijd heeft om alle opleidingsonderdelen op te nemen in het basiscurriculum, maar de bedoelde opleidingsonderdelen horen naar haar mening wel in het basispakket.

Globaal genomen is de commissie van oordeel dat het programma voldoende up-to-date is, maar zou worden verrijkt door het klinisch redeneren en de ontwikkelingen binnen het ICIDH⁽⁷⁾-model gericht op de samenhang tussen functies, vaardigheden en sociale participatie, in het programma op te nemen.

2.2. Inhoud van het programma

Het niveau van het gehele programma is voldoende tot goed en beantwoordt volgens de commissie aan de huidige stand van de wetenschap. Ze is verheugd dat de onderzoeksresultaten binnen de eigen faculteit en beschreven in de literatuur worden teruggelinkt naar het onderwijs. Ze beveelt aan om het onderzoeksgedeelte van de eindverhandelingen ook onder de andere studenten te verspreiden, bijvoorbeeld via discussies of seminars.

In de tweede kandidatuur bestaat er volgens de commissie weinig samenhang tussen de diverse opleidingsonderdelen en de MOREKI-doelstelling. De inhoudelijke invulling van sommige opleidingsonderdelen in de tweede kandidatuur (bijvoorbeeld motorisch leren en biomechanica en kinesiole) is volgens de commissie niet adequaat en behoeft revisie.

Volgens de commissie mist het toeleverend onderwijs in haar huidige vorm een duidelijke relatie met de eindtermen en de impliciete basisvisie (cfr. 1.1) omtrent het MOREKI-onderwijs en richt het zich onvoldoende naar de behoeften van het MOREKI-onderwijs. Bij sommige docenten van het toeleverend onderwijs lijkt bovendien weinig aandacht te bestaan voor de basisvisie betreffende MOREKI (zie ook algemene deel).

2.3. Gebruikte werkvormen

Volgens de zelfstudie wordt voor de kennisverwerving en kennisoverdracht gebruik gemaakt van verschillende werkvormen. Zo worden vermeld: hoorcolleges, bewegingspractica, praktijkoefeningen, sport- en bewegingsspele, klinische colleges, kijkstages, doestages en seminars.

(7) ICIDH : International Classification for Impairments Disabilities and Handicaps.

Tabel 2: Verdeling van het aantal contact- en taakuren over soorten activiteiten.

Studiejaar	uren hc	uren oef/wc	totaal cont.u	stage	eindverh.
Eerste kand.	487.5	120.0	607.5		
Tweede kand.	480.0	202.5	682.5		
Eerste licentie	480.0	238.5	718.5		100
Tweede licentie	37.5	0.0	37.5	1200	370

In het algemeen is de commissie van oordeel dat er in de praktijk weinig variatie is in de gebruikte werkvormen. Ze meent dat te veel gebruik wordt gemaakt van de klassieke werkvorm hoorcollege; dit zowel in de eerste als in de tweede cyclus.

De commissie is van oordeel dat de practica inhoudelijk goed zijn, maar dat met betrekking tot de grootte van de groepen te veel studenten te samen worden genomen. Dergelijke grote groepen vereisen de beschikbaarheid van meer AAP dan nu het geval is. De commissie beveelt aan om de groepsgrootte te evalueren en aan te passen.

De gebruikte werkvormen dragen in de meeste gevallen evenwel voldoende bij tot integratie van kennis, inzicht en een aantal vaardigheden. Schriftelijke en mondelinge vaardigheden komen slechts expliciet aan bod via de eindverhandeling; sociale vaardigheden komen enkel tijdens de stages aan bod. Tijdens de practica zou het probleemoplossend vermogen en het verwerven van praktische MOREKI-vaardigheden meer aan bod moeten komen. De commissie beveelt daarom aan om meer gebruik te maken van groepsessies, eventueel met patiënten. Ook cases, papers, seminars enz. zouden een verrijking kunnen betekenen voor het MOREKI-onderwijs.

De commissie heeft met genoegen vernomen dat een eerste stap is gezet voor het invoeren van geïntegreerd onderwijs. In dit verband wenst de commissie op te merken dat om het geactualiseerde onderwijs vorm te geven aansluiting kan worden gezocht bij een modulaire invulling (zie algemeen deel).

Wat het schriftelijk studiemateriaal betreft is de commissie in het algemeen tevreden. Er zijn evenwel enkele cursussen die opzettelijk onvolledig zijn om de studenten te verplichten de colleges bij te wonen. Ook heeft de commissie tijdens de gesprekken vernomen dat cursussen soms te laat beschikbaar zijn. De commissie beveelt aan om het beschikbaar studiemateriaal te evalueren en waar nodig de nodige verbeteringen aan te brengen. Ten slotte acht ze het gewenst de studenten meer aan te zetten om zelf kennis uit boeken en/of artikels te extraheren en voor te bereiden op de latere nood aan voortdurende bijscholing.

2.4. Examinering

Blijkens de syllabus (bijlage bij de zelfstudie) worden de studenten doorgaans mondeling geëxamineerd (met schriftelijke voorbereiding) en via permanente evaluatie (verslagen, papers, enz...) voor de praktische oefeningen. In elk studiejaar worden een tweetal voorexamens ingericht tijdens de paasvakantie. In de eerste kandidatuur worden tijdens de maand januari tevens proefexamens ingericht, waarbij de studenten kunnen kennismaken met de verschillende examenvormen en de manier van beoordelen. De commissie heeft signalen opgevangen dat de proefexamens geen representatief beeld geven aan de student over wat de examens precies inhouden en wat van hen verwacht wordt. Voor een aantal opleidingsonderdelen worden de studenten verrast wanneer ze het

‘echte’ examens afleggen. In deze context vindt de commissie het jammer dat deze proefexamens vanaf het academiejaar 1995-1996 volledig schriftelijk worden afgenomen, omdat deze dan niet overeenstemmen met de uiteindelijke examenvorm.

De commissie heeft de indruk dat de examenprocedure in het algemeen correct wordt toegepast. Met betrekking tot de eerste kandidatuur heeft ze evenwel vernomen dat er onvoldoende feedback wordt gegeven over de behaalde resultaten. Het idee om met de studenten via een individueel gesprek deze resultaten te bespreken en om tijdig in remediëring te voorzien, dient volgens de commissie verder uitgebouwd te worden.

De visitatiecommissie heeft op grond van de gesprekken en het aangeleverde materiaal de indruk dat er vrij veel op kennis en weinig op inzicht wordt getoetst. Sommige studenten beaamden tijdens de gesprekken dat er wordt gestudeerd in functie van het examen en niet in functie van het beroep. Daarbij pleitten sommige studenten en afgestudeerden met wie de commissie sprak ook voor meer inzichtsvragen en vragen waarin het klinisch redeneren aan bod komt.

De commissie is van mening dat het niveau of de relatieve moeilijkheidsgraad van de theoretische examens voldoende tot goed aansluit bij de doelen en eindtermen van de verschillende opleidingsonderdelen. Wat de praktische vaardigheden betreft, is de commissie van mening dat de zelfstandigheid, die voor de studenten later noodzakelijk is, niet voldoende wordt getoetst. Ze beveelt aan om ook de praktijk reeds tijdens stages, bijvoorbeeld via vaardigheidstoetsen en casuïstiek, te toetsen.

De commissie heeft verschillende klachten gehoord over het laattijdig aanstellen of onbekend zijn van de ombudspersoon. De commissie is van oordeel dat de ombudsdienst een belangrijke taak heeft te vervullen, niet alleen als bewaker van correcte examenprocedures maar ook en vooral als vertrouwenspersoon voor de studenten, zoals blijkt uit de frequentie waarmee hij in het verleden werd aangesproken door de studenten. Daarom beveelt de commissie aan geen hiaat te laten ontstaan tussen de aanstelling van deze persoon in december en het in functie treden ervan. De opleidingsverantwoordelijken hebben de commissie wel gesignaleerd dat het hiaat dat tijdens het academiejaar van het bezoek van de commissie ontstaan is, te wijten is aan accidentele omstandigheden. Toch meent de commissie te moeten benadrukken dat er geen reden is om onnodig lang met verkiezing en bekendmaking te wachten.

3. De stage en de eindverhandeling

3.1. De stage

Tijdens de tweede licentie lopen de studenten gedurende zeven maanden stage en dit voornamelijk in de universitaire ziekenhuizen, maar ook, zij het in beperkte mate, bij vrijgevestigde praktijken van zelfstandige kinesitherapeuten en in buitenlandse centra. In de universitaire centra worden de stages verdeeld over vijf blokken: locomotorische revalidatie, neuromotorische revalidatie, cardiovasculaire revalidatie, respiratorische revalidatie en revalidatie bij psychiatrische patiënten. Het grootste gedeelte van de stagetijd wordt doorgemaakt in de universitaire ziekenhuizen.

De stages kennen geen examen in strikte zin. Op basis van evaluaties door de stagebegeleiders en van de stageverslagen wordt een score toegekend door de stagetitularis voor het totaal van de onderscheiden onderdelen van de stage.

De commissie is tot de vaststelling gekomen dat de opleiding zowel inhoudelijk als organisatorisch te weinig aandacht besteedt aan de voorbereiding van de studenten op hun stages. Zo vernam de commissie dat de aansluiting van de stage op de andere opleidingsonderdelen niet altijd optimaal is.

Verder worden de studenten laat op de hoogte gebracht waar en wanneer ze hun stage dienen te lopen, waardoor hen de kans wordt ontnomen om zich terdege voor te bereiden op de stage (bijvoorbeeld via herhaling van de nodige leerstof).

Volgens de commissie is er evenmin een optimale verdeling van de plaatsen over de verschillende stagevormen en wordt onvoldoende stage doorgemaakt in de privé-praktijk.

Tijdens de contacten met studenten en afgestudeerden heeft de commissie een groot aantal signalen ontvangen dat de stages niet steeds voldoen aan de verwachtingen, in die zin dat op sommige plaatsen de stagiair vooral, na het ontvangen van de opdracht, kinesitherapeutische handelingen uitvoert, maar in onvoldoende mate begeleid wordt bij het zelf verwerven van de vaardigheden gaande van het zelfstandig leren onderzoeken van een patiënt, tot het opstellen van een behandelplan, het uitvoeren ervan en het evalueren van de resultaten. De commissie ziet het als een belangrijk obstakel dat de stagiairs niet boventallig zijn, waardoor in de hand wordt gewerkt dat stagiairs als goedkope arbeidskracht gebruikt worden en de stage onvoldoende leerelementen bevat. De commissie beveelt aan hiervoor naar een oplossing te zoeken in samenspraak met alle betrokkenen.

Tenslotte worden in de zelfstudie ook andere knelpunten vermeld, zoals onvoldoende formulering van leerdoelen voor het stage-jaar. De commissie heeft nota genomen van de vele verbeteringen die op dit gebied al bereikt zijn door onder andere het opstellen van leidraden voor stages, stagemeesters aanvullende scholing te geven of hen van hun taak te ontheffen en door de stagiairs een periodieke evaluatie van een stageplaats te laten verrichten. De commissie kan deze verbeteringen enkel aanmoedigen. In dit licht hoopt ze op een snelle veralgemening van de stagerichtlijnen voor alle stageplaatsen, wat naar haar oordeel tot een grotere doorzichtigheid zal leiden voor alle betrokkenen. De commissie beveelt aan dat de opleiding de supervisie en de begeleiding van de stage op de verschillende plaatsen op hetzelfde niveau brengt en dat de studenten overal evenveel aandacht kunnen besteden aan het zelfstandig evalueren van de patiënt. Ook klinisch onderzoek dient hierbij een aandachtspunt te zijn. De commissie wenst dan ook dat de opleiding dit als een blijvende zorg zal blijven zien.

3.2. De eindverhandeling

Op basis van de verhandelingen die de commissie gelezen heeft, beoordeelt de commissie het niveau van de eindverhandelingen als goed tot zeer goed. Ze heeft vastgesteld dat er correcte beoordelingen aan worden gegeven. De opleiding maakt daarbij gebruik van impliciete beoordelingscriteria. De commissie beveelt dan ook aan om de beoordelingscriteria te expliciteren en deze te verspreiden onder de studenten. Op die manier wordt voor alle betrokken partijen de beoordeling transparanter en voor iedereen gelijk.

De eisen die de opleiding aan de eindverhandeling stelt, weerspiegelen het belang ervan binnen het programma. De commissie acht het wenselijk dat de studenten niet enkel beschikken over de beoordelingscriteria maar tevens beschikken over duidelijke richtlijnen m.b.t. de inhoudelijke aspecten dewelke een eindverhandeling moet bevatten.

Verder is de commissie van oordeel dat de meeste van de door haar bestudeerde eindverhandelingen goed gestructureerd zijn en in een heldere taal geschreven zijn. De in de eindverhandelingen

opgenomen literatuurlijsten bevatten heel wat artikels van recente datum. Bovendien wordt bij het merendeel van de eindverhandelingen ook een praktisch onderzoek, met goede statistische verwerking van de resultaten, uitgewerkt.

De visitatiecommissie waardeert het dat door de vastlegging van de onderwerpen bij aanvang van de eerste licentie, de studenten de kans wordt geboden om reeds aan de eindverhandeling te werken. Ze betreurt evenwel dat het programma van de eerste licentie onvoldoende tijd laat aan de student om deze mogelijkheid ook in werkelijkheid in te vullen.

Daarnaast heeft de commissie, zoals in de zelfstudie vermeld wordt, geconstateerd dat de druk op sommige ZAP-leden die een groot aantal licentiaatsverhandelingen begeleiden, hoog is. De commissie geeft in overweging deze druk te verlichten door het openen van andere mogelijkheden dan de klassieke eindverhandeling, zoals een verhandeling gemaakt door een paar studenten, dan wel een verhandeling in de vorm van een manuscript dat aan een wetenschappelijk tijdschrift aangeboden kan worden. Deze laatste optie geeft tevens de gelegenheid tegemoet te komen aan de academische plicht om de resultaten van onderzoek bekend te maken aan de wetenschappelijke gemeenschap.

4. De student en zijn/haar onderwijs

4.1. Instroom en aantal studenten

Tabel 3: Totaal aantal studenten MOREKI aan de K.U.Leuven, evolutie hoofdinschrijvingen voor de periode '88-'89 tot en met '94-'95 (absolute getallen).

Academiejaar	Generatie	1e kan	2e kan	1e lic.	2e lic.	Totaal
1988-1989	82	117	77	98	123	497
1989-1990	97	136	78	85	142	538
1990-1991	121	171	90	88	114	584
1991-1992	110	165	103	81	97	556
1992-1993	127	176	110	109	81	603
1993-1994	129	188	112	102	109	640
1994-1995	171	232	119	113	102	737
Gemiddeld	120	169	98	97	110	594

Het aantal generatiestudenten MOREKI kende sinds 1988-1989 tot op het moment van het bezoek van de visitatiecommissie steeds een stijging (171 in 1994-1995). Voor het academiejaar 1996-1997 wordt een nog grotere instroom van generatiestudenten verwacht. De steeds stijgende instroom zorgde tot op heden nog niet voor organisatorische problemen. In de onmiddellijke toekomst kunnen bij oefeningen en practica evenwel zorgelijke problemen ontstaan indien de instroom bij dezelfde randvoorwaarden blijft stijgen. Op lange termijn zou het probleem rond begeleiding van de eindverhandeling nijpendere kunnen worden.

4.2. Kwaliteit van de instroom

Blijkens de zelfstudie werd tot op heden weinig aandacht geschonken aan de kwaliteit van de instroom. De enige signalen die de opleiding opvangt zijn deze via het monitoraat. De grootste vraag naar bijscholing en aanvullende begeleiding situeert zich bij de beginnende student voornamelijk binnen de vakgebieden natuurkunde, scheikunde en biomechanica.

De commissie betreurt dat de opleiding niet veel initiatieven neemt om tegemoet te komen aan de heterogeniteit van de instroom. De opleiding zou met name enigzins tegemoet kunnen komen aan de tekorten op het gebied van voorkennis bij de instromende eerstejaarsstudenten door bijvoorbeeld een brugcursus te voorzien. Tevens ziet de commissie deze heterogeniteit van de instroom als een belangrijke reden om een degelijke studiebegeleiding uit te bouwen (zie sectie 5).

4.3. Slaagcijfers

Tabel 4: Slaagcijfers studenten MOREKI ingeschreven op de rol van de K.U.Leuven voor de periode '87-'88 tot en met '93-'94 (percentages).

	SLAAGCIJFERS PER HOOFDINSCHRIJVINGEN ACADEMIEJAAR							GEMIDDELD
	87-88	88-89	89-90	90-91	91-92	92-93	93-94	
Generatie-stud.	54.2	56.1	55.2	49.6	48.2	47.6	52.7	51.9
1ste kand.	55.7	62.4	57.8	50.9	53.9	51.7	55.3	55.3
2de kand.	84.6	89.6	81.0	72.2	89.3	82.7	87.5	83.8
1ste lic.	92.6	94.9	98.9	94.3	90.1	96.3	93.1	94.3
2de lic.	46.2	59.5	79.3	86.0	90.7	95.1	93.6	78.6

Over de periode '87-'88 t.e.m. '93-'94 slaagden in de opleiding MOREKI gemiddeld 51.9% van de generatiestudenten in de eerste kandidatuur. Het gemiddelde slaagpercentage van alle eerste kandidatuurstudenten bedroeg in deze periode 55.3%. In de daaropvolgende studie jaren neemt het gemiddelde slaagpercentage voor dezelfde periode toe van 83.3% in de tweede kandidatuur tot 94.3% in de eerste licentie. In de tweede licentie valt dit percentage terug tot 78.6%.

De terugval van het gemiddelde slaagpercentage in het laatste studiejaar is te verklaren door het relatief lage aantal studenten dat erin slaagt om de eindverhandeling tijdig af te werken. De genomen maatregel, nl. de koppeling van het afleggen van de eindexamens van de tweede licentie aan het voorbrengen van een eindverhandeling, lijkt een stijging van het aantal geslaagden te bewerkstelligen.

De commissie onderschrijft het feit dat de selectie in de eerste kandidatuur voornamelijk gebeurt op basis van basiswetenschappelijke opleidingsonderdelen zoals bijvoorbeeld scheikunde en natuurkunde. De commissie beveelt aan om aanvullend gerichte beroepsriteria te ontwikkelen.

De gemiddelde studieduur is volgens de commissie zoals binnen de randvoorwaarden verwacht mag worden. Ze is van mening dat de gemiddelde student de mogelijkheid heeft om de opleiding binnen de voorziene studieduur af te ronden.

Tabel 5: Rendementgegevens voor de generatiestudenten tijdens de periode '88-'89 tot en met '91-'92 voor de opleiding MOREKI aan de K.U.Leuven

Academiejaar	aantal ⁸	% geslaagd na één jaar	% drop-out ⁹	diploma na: ¹⁰			
				4j.	5j.	6j.	7j.
88-89	82	56.1	31.7	46.3	58.5	61.0	63.4
89-90	98	53.1	39.8	40.8	53.1	58.2	
90-91	123	48.8	38.2	43.1	56.1		
91-92	114	46.5	36.0	39.5			
92-93	132	44.7	42.4				
93-94	131	51.0	32.8				

Opgelet: de aantallen van de generatiestudenten komen niet overeen met het aantal studenten weergegeven in een voorgaande tabel.

5. Studeerbaarheid

5.1. Studietijd

Blijkens de zelfstudie werd in het verleden een studietijdmeting uitgevoerd in de eerste kandidatuur. Ter gelegenheid van de visitatie werden zowel de studenten, afgestudeerden en academisch personeel bevraagd over studietijd, studieomvang en spreiding van de benodigde studietijd. In tegenstelling tot de resultaten van de studietijdmeting, leverde de bevraging als resultaat dat de eerste kandidatuur als minst zwaar wordt ervaren.

De commissie is van oordeel dat de begrote studietijd niet overeenstemt met de werkelijkheid. Voornamelijk de eerste licentie wordt als te belastend ervaren. Daarenboven geven de studenten aan dat de benodigde studietijd met het vorderen van de studie jaren steeds toeneemt.

De commissie beveelt de opleiding aan de begrote studietijd te toetsen aan een empirische meting zodat eventuele anomalieën tijdig kunnen worden opgespoord en geremedieerd.

5.2. Studievoorlichting en -begeleiding

STUDIEVOORLICHTING

Studievoorlichting aan abiturienten wordt verstrekt via infobrochures, infodagen aan de K.U.Leuven, enz. in samenwerking met de centrale dienst voor Studieadvies.

Het geheel aan voorlichtingsactiviteiten aan abiturienten vindt de commissie goed. De voorlichting over het programma tijdens de studie kan naar de mening van de visitatiecommissie worden

(8) In deze tabel staat een cohorte voor het aantal studenten dat zich op 1 februari voor het eerst inschrijft voor de eerste kandidatuur van de opleiding MOREKI.

(9) Dit betreft het percentage studenten dat na een eerste studiejaar de universiteit verlaat of een andere opleiding kiest.

(10) Dit zijn cumulatieve percentages.

verbeterd door de informatie-brochure met de beschrijving van de opleidingsonderdelen uitvoerig onder de studenten te verspreiden.

De studiegids vermeldt onvoldoende de doelstellingen en eindtermen van de MOREKI-opleiding. Een summier beschrijving van elk opleidingsonderdeel ontbreekt, alsook de verhouding contacturen/zelfstudie. De commissie acht het wenselijk de genoemde basisvisie aangaande het MOREKI-onderwijs in de studiegids op te nemen, zodat op die manier zowel de studenten als alle docenten ervan op de hoogte worden gebracht.

STUDIEBEGELEIDING

Blijkens de zelfstudie wordt voor sommige opleidingsonderdelen vaktechnische studiebegeleiding aangeboden in de eerste kandidatuur onder de vorm van groepsmonitoraten en practica. In het algemeen kan echter volgens de commissie, de studiebegeleiding in de kandidaturen (onder de vorm van groepsmonitoraten) als onvoldoende worden gekenschetst. Langs verschillende kanten ontving de visitatiecommissie opmerkingen aangaande het functioneren van het monitoraat. Deze opmerkingen hadden zowel betrekking op de inhoud als op de aanpak.

De visitatiecommissie heeft getracht hierop een beter zicht te krijgen. Zij heeft met genoegen vastgesteld dat reeds een ad hoc commissie werd samengesteld om de problematiek verder uit te diepen. De commissie geeft ter overweging om :

1. een duidelijke visie op het monitoraat uit te werken en van daaruit de taken van het monitoraat concreet te omschrijven;
2. het nodige personeel voor de uitvoering ervan te voorzien;
3. een nauwere samenwerking met de dienst studie-advies te overwegen o.m. voor de vorming van de (vakgerichte) studiebegeleiders;
4. ook voldoende studenten bij de uitwerking van het concept te betrekken.

6. De faciliteiten

De opleiding beschikt naar het oordeel van de commissie over voldoende onderwijsruimten voor het MOREKI-onderwijs. Zij voldoen aan de specifieke noden van het MOREKI-onderwijs. De andere onderwijsruimten heeft de commissie niet bezocht.

De practicaruumten zijn naar de mening van de commissie over het algemeen goed.

Volgens de commissie zijn er voldoende computerruimten aanwezig.

De bibliotheekvoorzieningen zijn goed en inhoudelijk afdoende, daarbij zijn zowel Nederlands-talige als anderstalige boeken aanwezig. De commissie acht het wenselijk om het boeken- en tijdschriftenbestand verder uit te bouwen. De commissie beveelt aan de studenten meer aan te moedigen om gebruik te maken van de bibliotheek, dit reeds vóór de werkzaamheden in verband met de eindverhandeling.

7. De afgestudeerden

De afgestudeerden met wie de visitatiecommissie sprak, zijn over het algemeen tevreden met de opleiding die zij kregen. Naar hun oordeel zijn zij goed uitgerust voor de aansluiting op de arbeidsmarkt met uitzondering van de privé-praktijk, waarvoor zij zich nog onzeker voelen en een aantal praktische vaardigheden missen. Alle afgestudeerden waren van mening dat een bijkomende specialisatie in de manuele therapie of een andere specialisatie noodzakelijk is.

Verder blijken de alumni een diversiteit van functies te kunnen vervullen. Uit de gesprekken en de zelfstudie bleek dat de afgestudeerden voor het merendeel terechtkomen in de kinesitherapie (in dienstverband of privé-praktijk), maar tevens in farmaceutische industrie, sportkleding, enz.

De opleiding onderhoudt onvoldoende systematische contacten met haar afgestudeerden. In het kader van de onderwijsevaluatie die in 1994-1995 werd uitgevoerd, werd een bevraging bij de afgestudeerden van de academiejaren 1992-1993 en 1993-1994 georganiseerd (respons resp. 44.3% en 66%).

De commissie beveelt aan om het contact met haar afgestudeerden te intensifiëren. Uit deze contacten kan niet alleen de 'broodnodige' feedback over de praktijk worden bekomen, maar tevens zou men bijvoorbeeld via deze contacten nieuwe stageplaatsen bij vrijgevestigde praktijken kunnen opsporen en creëren.

8. De staf

8.1. Personeelsbezetting

De staf verbonden aan de opleiding MOREKI van de Katholieke Universiteit Leuven bedraagt, blijkens de zelfstudie, 28 voltijdse en 3 deeltijdse FTE's⁽¹¹⁾. Daarnaast beschikt men over 21 FTE ATP, waarvan 9 deeltijds. Er zijn 19 AAP-leden, waarvan 2 deeltijds en een deeltijdse praktijk-assistent.

De omvang van het personeelsbestand is naar het oordeel van de commissie goed. In het licht van de steeds groter wordende studentenaantallen, beveelt de commissie aan om een verschuiving in de richting van het AAP te bewerkstelligen met het oog op de begeleiding van de practica. De commissie beveelt aan om, meer dan nu reeds het geval is, een beroep te doen op specialisten in de motorische revalidatie en kinesitherapie, bijvoorbeeld door het inschakelen van praktijkassistenten

De waaier van specialisaties binnen de staf is in het algemeen voldoende. Voor elk beroepsonderdeel (locomotorische, cardiovasculaire, respiratoire en neuromotorische revalidatie) is er minstens één specialist in de motorische revalidatie en kinesitherapie werkzaam. Ook bij de leden van het AAP zijn de verschillende deelspecialiteiten aanwezig.

(11) FTE : Full-Time Equivalenten

8.2. Personeelsbeleid

Bij de aanstelling van nieuwe AAP-leden zijn de onderwijskwaliteiten van secundair belang. De begeleiding van de AAP-leden gebeurt informeel door het betrokken ZAP-lid.

Didactische kwaliteiten van ZAP-leden spelen een steeds belangrijker rol bij eerste aanstelling en bevordering. Jonge docenten (ZAP) kunnen een beroep doen op een speciale opleidingscursus, georganiseerd door de dienst universitair onderwijs van de K.U. Leuven, om zich didactisch verder te scholen. Zes docenten maakten hiervan in het verleden reeds gebruik.

De visitatiecommissie waardeert de onderwijsinzet van het zelfstandig (ZAP) en het assiterend academisch personeel (AAP) voor het MOREKI-onderwijs als goed. In het bijzonder wenst ze de inspanningen van sommige ZAP-leden van het toeleverend onderwijs toe te juichen om in overleg met MOREKI-docenten de inhoud van hun cursus toe te snijden op de specifieke noden van het MOREKI-onderwijs.

9. Internationalisering

Volgens de commissie heeft de opleiding goede internationale contacten die direct of indirect teruggekoppeld worden naar het onderwijs. Blijkens de zelfstudie lopen ongeveer 20% van de studenten (tweede licentie) stage in het buitenland gedurende twee à drie maanden. Uit de gesprekken met de afgestudeerden heeft de commissie vernomen dat deze buitenlandse stages een verrijkende aanvulling kunnen zijn voor de opleiding MOREKI. De commissie vernam tevens dat de studenten bij hun terugkeer de nodige terugkoppeling geven aan de stage-verantwoordelijken en dat deze hieruit de eigen stage kunnen verbeteren.

De commissie vindt het jammer dat een buitenlandse ervaring tot op heden enkel op stage-niveau kan worden doorgemaakt. Ze beveelt aan om meer middelen vrij te maken ten behoeve van de verdere uitbouw van de internationalisering, waarbij tevens ook naar mogelijkheden buiten stages wordt gezocht.

Buiten de gebruikelijke internationale onderzoeks- en onderwijscontacten, werd ook een internationale training opgezet voor stagebegeleiders. Hierbij werd tevens een kritische doorlichting van de stage-begeleiding uitgevoerd en werd tevens een systeem van permanente kwaliteitszorg voor de stages opgestart. Een eerste gevolg is dat de stagebeoordelingen van de studenten kritischer gebeurt.

10. Interne kwaliteitszorg

10.1. De zelfstudie

De commissie heeft met veel belangstelling kennis genomen van de zelfstudie en geconstateerd dat deze zorgvuldig is samengesteld. De commissie is van oordeel dat de visitatie grondig werd voorbereid, allereerst in de vorm van de globale evaluatie en vervolgens door de zelfstudie. Samen met de bijlagen en het bezoek ter plaatse heeft de commissie zich een uitstekend beeld kunnen vormen van de opleiding. De commissie heeft enkele tekorten in de zelfstudie geconstateerd, zoals het niet beschreven worden van de relatie tussen doelstelling en eindtermen van de opleiding

enerzijds en van het onderwijsprogramma anderzijds. Verder zijn sommige hoofdstukken van de zelfstudie eerder beschrijvend - huidige toestand, problemen - en worden geen concrete voorstellen tot bijsturing vermeld. Ook de invulling van een kwaliteitscyclus wordt onvoldoende beschreven.

10.2. De interne kwaliteitszorg

10.2.1. Betrokken raden en commissies

Blijkens de zelfstudie wordt de interne kwaliteit van de opleiding enerzijds bewaakt door de evaluatiecommissie MOREKI en anderzijds door de permanente onderwijscommissie. De evaluatiecommissie heeft in het academiejaar voorafgaand aan de visitatie een interne evaluatie doorgevoerd. De bevindingen van deze evaluatie worden gedurende een periode van twee jaar verder door de evaluatiecommissie opgevolgd. Daarna wordt deze taak overgenomen door de permanente onderwijscommissie. Naast deze beide commissies bestaat er verder een facultaire beoordelingscommissie die tot taak heeft aanvragen tot benoeming, promotie en/of de vijfjaarlijkse evaluatie, te bespreken.

De visitatiecommissie staat positief t.a.v. de werking van de verschillende commissies. De studenten zijn voldoende betrokken bij de besluitvorming. De studenten hebben echter onvoldoende zicht op het effect van hun inbreng. Toch meent ze dat de studenten misschien te weinig gebruik maken van hun mogelijkheid tot deelname. Uit de gesprekken met de studentenvertegenwoordigers leerde de commissie dat weinig studenten gemotiveerd zijn om verantwoordelijkheid in deze materie op te nemen. Aan de andere kant moeten de vertegenwoordigers hun plicht tot feedback naar de basis erkennen en vervullen.

10.2.2. Interne kwaliteitszorg

In het academiejaar 1993-94 startte de K.U.Leuven een systeem van onderwijsevaluatie op, met de bedoeling in elke faculteit om de vier à vijf jaar de kwaliteit van het onderwijs te evalueren. Deze systematische evaluatie betreft zowel het doceergedrag van individuele docenten als de samenhang van de programma's, en gebeurt volgens welomschreven procedures.

De commissie heeft een positieve indruk ten aanzien van de aandacht die aan de interne kwaliteitszorg wordt gegeven. Uit de zelfstudie en de gesprekken bleek echter niet dat het kwaliteitssysteem al verankerd is noch dat de kwaliteitscyclus gesloten is. De commissie beveelt nadrukkelijk aan aandacht te schenken aan de verschillende onderdelen van de kwaliteitscyclus en te komen tot een systeem van permanente kwaliteitszorg, dit onder andere door periodieke bevraging van studenten en afgestudeerden en regelmatige evaluatie van de resultaten van remediëring; zowel met betrekking tot het functioneren van personen als tot het hervormen van het curriculum. Met betrekking tot de curriculumhervorming wenst de commissie aan te bevelen te vertrekken vanuit een basisconcept, waarover met alle betrokkenen een consensus is bereikt.

1. Doelstellingen en eindtermen

1.1. Doelstelling en eindtermen

Blijkens de zelfstudie is de basisopleiding erop gericht om algemeen gevormde kinesitherapeuten op te leiden die in alle indicatiegebieden van de MOREKI hun weg kunnen vinden. Zij zijn omnipracticci van wie maatschappelijk echter meer en meer een verdere specialisatie wordt gevraagd. De opleiding dient kinesitherapeuten op te leiden die de voor het beroep noodzakelijke kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes bezitten en die op een zelfstandige kritische manier het beroep uitoefenen. Dit betekent concreet dat kinesitherapeuten worden gevormd die zelfstandig kunnen functioneren en een patiënt na verwijzing door een arts adequaat kunnen behandelen. Zij moeten dus in staat zijn om, met voorkennis van de diagnose, een eigen kinesitherapeutisch onderzoek uit te voeren, te interpreteren en te koppelen aan een efficiënte behandeling, die wordt bijgestuurd afhankelijk van de evolutie. De beroepsorganisatorische aspecten, een verdere (inhoudelijke) specialisatie, stages en internationale contacten verdienen ook de aandacht van de opleiding.

Bij de vertaling van de doelstellingen in eindtermen werd gepoogd die kennisvelden, inzichten, vaardigheden en attitudes verder te concretiseren die nodig zijn om als kinesitherapeut te kunnen functioneren binnen de meest voorkomende beroepsvelden. Hierbij wordt rekening gehouden met de eisen van de arbeidsmarkt, de recente ontwikkelingen en de wettelijke eisen. Hiernaast worden ook eindtermen geformuleerd die van belang zijn voor de beroepsuitoefening. De geformuleerde eindtermen zijn nagenoeg identiek aan de eindtermen vooropgesteld door OVUNOKI⁽¹²⁾.

De commissie heeft vastgesteld dat er enkel bij de leden van het academisch personeel van de vakgroep MOREKI een impliciete basisvisie is op de inhoud van het MOREKI onderwijs. Deze visie is echter niet bekend bij sommige docenten, voornamelijk bij deze van de eerste cyclus. Hierdoor zijn de doelstellingen en eindtermen van het toeleverend onderwijs in onvoldoende mate gericht op de MOREKI. De commissie beveelt dan ook aan deze visie te expliciteren en hierover

(12) OVUNOKI: *Overlegcommissie van de Universitaire Opleiding voor Kinesitherapie.*

consensus te bereiken. Ze geeft hiertoe in overweging om gebruik te maken van het stoornisbeperking-handicap model van de Wereld Gezondheidsorganisatie.

De visitatiecommissie acht de concrete doelstellingen en eindtermen van de opleiding helder en duidelijk geformuleerd. Deze doelstellingen en eindtermen sluiten voldoende aan bij de eisen die ze in haar referentiekader heeft verwoord en zijn te typeren als doelstellingen en eindtermen op het niveau van academisch onderwijs. De commissie acht de doelstellingen en eindtermen voldoende bekend bij de leden van het academisch personeel van de tweede cyclus die nauw betrokken zijn bij het MOREKI-onderwijs. De bekendheid ervan bij docenten in eerste cyclus - in het bijzonder deze van het toeleverend onderwijs - en bij de studenten, acht ze onvoldoende. De commissie beveelt aan om de voorlichting van de studenten omtrent doelstellingen en eindtermen te verbeteren.

Ten slotte zijn de doelstellingen naar de mening van de commissie in voldoende mate getoetst bij het afnemend veld. Hiervoor werd beroep gedaan op de actieve vereniging van alumni (GALM) en op de stagebegeleiders in de privé-praktijken.

1.2. Vertaling van de doelstellingen en eindtermen in het programma

De visitatiecommissie acht de vertaling van de doelstellingen en eindtermen in het programma in globo bevredigend. Ze heeft bijzondere waardering voor de in de zelfstudie aangegeven relatie tussen doelstellingen en eindtermen enerzijds en anderzijds het programma.

Wel is ze van mening dat bij de invulling van sommige toegeleverde (basiswetenschappelijke) opleidingsonderdelen in de eerste cyclus meer aandacht zou mogen gegeven worden aan de doelstellingen en eindtermen van de MOREKI. De commissie is van oordeel dat sommige docenten van het toeleverend onderwijs de betrokken opleidingsonderdelen nog teveel benaderen vanuit hun eigen wetenschapsdomein en beveelt aan om de specifieke doelstellingen van de MOREKI-opleiding meer te benadrukken.

2. Het programma

2.1. Opbouw van het programma

Tabel 1: Het programma van de opleiding MOREKI aan de RUG, studiepunten per pakket opleidingsonderdelen.

	Humane wetenschappen		Exacte wetenschappen		Biomedische wetenschappen		MOREKI	
	stp	%	stp	%	stp	%	stp	%
1ste kandidatuur	6	10	25	42	15	25	14	23
2de kandidatuur	-	-	-	-	30	50	30	50
1ste licentie	-	-	-	-	26	43	34	57
2de licentie	-	-	-	-	3	5	57	95

Vanaf het academiejaar 1992-1993 werden structurele veranderingen in het programma doorgevoerd. Deze werden onder andere ingegeven door wettelijke bepalingen (60 studiepunten, tussen 1500 en 1800 uren studiebelasting), maar ook met het doel het programma in de licenties meer te kunnen oriënteren op het hoofdopleidingsonderdeel. Bovendien werd getracht in de tweede licentie meer tijd vrij te maken voor de eindverhandeling en de stage.

Volgens de zelfstudie werd bij de programma-opbouw een verticale integratie in de loop van de studie vooropgesteld en wenste men tevens een horizontale integratie na te streven door de vakken die aansluiten bij de specifieke noden van de kinesitherapie, in hetzelfde jaar te programmeren.

Het onderwijsprogramma van de opleiding motorische revalidatie en kinesitherapie bestaat uit vier studie jaren, verdeeld in 2 cycli, en kent blijkens de zelfstudie per studiejaar andere accenten. In de eerste kandidatuur genieten de studenten een basisvorming en wordt op een theoretische manier kennisgemaakt met de kinesitherapie. In de tweede kandidatuur wordt voornamelijk aandacht besteed aan het locomotorisch stelsel en worden de studenten in contact gebracht met patiënten via kijkstages en stages 'sport voor minder-validen'.

In de eerste licentie wordt de kinesitherapie uitgebreid tot andere regio's en technieken. De studenten lopen ook een eerste doe-stage. In de tweede licentie tracht men de kinesitherapeutische inzichten en vaardigheden te integreren en verder uit te diepen. In dit laatste jaar wordt tevens getracht wetenschappelijke attitudes en vaardigheden bij te brengen (onder andere via de eindverhandeling). Ten slotte komen ook maatschappelijke aspecten in verband met de beroepsuitoefening aan bod.

Naar het oordeel van de visitatiecommissie is het programma in zijn geheel sequentieel, logisch en consistent opgebouwd en kent het een voldoende samenhang. Toch meent de commissie dat de opleiding de samenhang nog zou kunnen verbeteren door de rode draad, gerealiseerd via de MOREKI-onderdelen doorheen de opleiding, verder op punt te stellen. Dit voornamelijk in de eerste cyclus. Hierbij zal de gezamenlijk te formuleren basisvisie op het MOREKI-onderwijs zeer behulpzaam zijn

De opname van de beroepsgelateerde opleidingsonderdelen in de eerste cyclus (cfr. Kinesitherapie I en II), de inrichting van een snuffelstage in de tweede kandidatuur en de begeleide doe-stage in de eerste licentie genieten de waardering van de commissie. De studenten kunnen hierdoor een goed zicht krijgen op de samenhang tussen MOREKI en de opleiding. De commissie heeft evenwel de indruk dat er nog vrij veel basisvakken in de eerste licentie zijn opgenomen.

Het programma biedt, volgens de visitatiecommissie, in zijn geheel voldoende mogelijkheden om het onafhankelijk en kritisch denken aan te scherpen, het zelfstandig leren en werken te bevorderen en een attitude van life-long learning bij te brengen. De ontwikkeling van het probleemoplossend vermogen kan worden verbeterd via daartoe aangepaste werkvormen.

2.2 Inhoud van het programma

De visitatiecommissie acht het niveau van het gehele programma voldoende en inhoudelijk up-to-date. Echter, met betrekking tot sommige opleidingsonderdelen (histologie, orthopedie, reumatologie, verloskunde) in de eerste cyclus heeft ze vastgesteld dat de inhoud van het toeleverend onderwijs in onvoldoende mate is afgestemd op de MOREKI. Zo dienen de studenten een belangrijke hoeveelheid leerstof te verwerken, die in relatie tot de behoeften van de MOREKI

té omvangrijk en soms zelfs irrelevant is. De commissie wijt dit voornamelijk aan het ontbreken van een consensus over een basisvisie over het MOREKI-onderwijs. De commissie beveelt aan om de opleidingsonderdelen van de basiswetenschappen te toetsen aan de diverse doelstellingen en eindtermen van de opleiding in samenspraak met de betrokkenen en waar nodig de vereiste aanpassingen te doen.

Er zijn geen keuzeopleidingsonderdelen betreffende het MOREKI-onderwijs in de tweede cyclus.

De commissie is van mening dat het programma, onder andere via de stages, voldoende mogelijkheden biedt om zicht te krijgen op de samenhang tussen de opleiding en de latere beroepsuitoefening. Ze betreurt het evenwel dat de studenten onvoldoende kunnen kennismaken met bijvoorbeeld boekhouden en andere aspecten van bedrijfsvoering van een privé-praktijk.

De commissie betreurt dat omwille van randvoorwaarden, zoals een beperkte personeelsomkadering en een tekort aan middelen, er weinig of geen eigen wetenschappelijk onderzoek wordt verricht. Wel is ze van mening dat de opleiding de hedendaagse wetenschappelijke ontwikkelingen binnen het gebied van de motorische revalidatie en kinesithérapie op de voet volgt en dat deze ontwikkelingen goed worden teruggekoppeld naar het onderwijs.

2.3. Gebruikte werkvormen

Tabel 2: Verdeling van het aantal studie-uren over soorten activiteiten

Studiejaar	uren hc/wc	uren pract	totaal cont.u	stage	eindverh.
Eerste kand.	435.0	225.0	660.0		
Tweede kand.	375.0	267.5	642.5	30 (kijk)	
Eerste licentie	397.5	195.0	592.5	100	
Tweede licentie	67.5	30.0	97.5	650	650
	(+ keuzevak)		(+keuzevak)	+30 u seminarie	

Tabel 2 geeft een overzicht van het aantal uren dat de student theoretisch besteedt aan hoorcolleges of werkcolleges, practica, stage en eindverhandeling.

Volgens de zelfstudie wordt voor de theorie gebruik gemaakt van doceren (hoorcollege), leergesprek, demonstraties en lesopdrachten. Verder dienen de studenten ook een groepswerk en een individueel werk te maken. Tijdens de stageforums wordt gebruik gemaakt van simulaties en kringgesprekken. Bij de practica wordt hoofdzakelijk gebruik gemaakt van demonstraties en leergesprekken. Sommige opleidingsonderdelen worden geïllustreerd met video's.

De commissie is van oordeel dat te veel gebruik wordt gemaakt van de traditionele hoorcolleges en dat ondermeer te weinig praktische werkcolleges worden ingericht. Ze is van mening dat het verwerven van praktische vaardigheden hierdoor te weinig aan bod komt. Bovendien wordt te weinig gelegenheid geboden tot ontwikkeling van het probleemoplossend vermogen en het verwerken van de leerstof.

De MOREKI-practica worden volgens de commissie voortreffelijk begeleid door de AAP-leden. Volgens de commissie is de grootte van de huidige practicagroepen aanvaardbaar. Wanneer de studentenaantallen evenwel verder zouden stijgen, meent de commissie dat de opleiding moeilijk

heden zal ondervinden om een even goede begeleiding waar te maken, gelet op de huidige belasting bij de AAP-leden. De commissie heeft begrip voor door de opleiding aangehaalde problemen rond de personeelsomkadering, maar beveelt sterk aan dat het personeelsbeleid in de onmiddellijke toekomst een uitbreiding van de omkadering tracht te bewerkstelligen (cfr sectie 8: personeel).

Globaal gezien dragen volgens de commissie de gebruikte werkvormen bij tot de integratie van kennis, inzicht en vaardigheden. Toch meent ze dat het klinisch redeneren meer aan bod zou mogen komen en verwerkt worden in de gebruikte werkvormen. Het is volgens de commissie ook jammer dat schriftelijke uitdrukingsvaardigheden enkel bij het maken van de eindverhandeling worden bijgebracht. Verder heeft de opleiding impliciet aandacht voor het verwerven van sociale vaardigheden en een goede attitude naar de patiënt toe (zie ook algemeen deel).

Tijdens de opleiding heeft de student goede mogelijkheden om computervaardigheden te verwerven. Er wordt aandacht besteed aan het leren gebruiken van computerprogramma's bestemd voor het opsporen van relevante MOREKI-literatuur.

Het studiemateriaal dat de commissie heeft ingezien is globaal genomen adequaat. Er zijn enkele cursussen die vooral uit losse kreten bestaan of die op nota's van studenten berusten. Ook is tijdens de gesprekken vernomen dat cursussen soms veel te laat beschikbaar zijn. De commissie beveelt aan om het beschikbaar studiemateriaal te evalueren en waar nodig de nodige verbeteringen aan te brengen.

Ten slotte is de commissie van mening dat studenten goed dienen te worden voorbereid op de voortdurende nood aan bijscholing dewelke ze tijdens hun latere beroepsuitoefening zullen ervaren. Hierbij dienen de docenten hun cursus op zulke manier inrichten dat de studenten zelfstandig, buiten de kern van de leerstof, via zelfstudie hun kennis aanvullen.

2.4. Examinering

De examens worden georganiseerd in een jaarsysteem. Per uitzondering worden, op vraag van de studenten, na of voor de kerst- of krokusvakantie tentamens georganiseerd.

Blijkens de zelfstudie wordt de theorie doorgaans mondeling, eventueel met schriftelijke voorbereiding, geëxamineerd, maar ook andere vormen zoals volledig schriftelijk, schriftelijk 'open boek' en multiple choice worden gebruikt.

In de eerste kandidatuur wordt voor het vak Kinesitherapie I een praktijktoets afgenomen in de loop van de maand januari. De bedoeling van deze toets is de studenten inzicht te geven in de vereisten voor dit vak. Bovendien krijgen ze hierdoor de kans om de gebruikte studiemethode te testen en kunnen deze dan, indien nodig, tijdig aanpassen.

De relatieve moeilijkheidsgraad van de examens lijkt de commissie realistisch. In de zelfstudie wordt als zwak punt vermeld dat sommige van de examens een te reproductief karakter hebben. Tijdens de gesprekken heeft de commissie soortgelijke signalen gekregen. De commissie beveelt dan ook aan om de examens meer te richten naar inzichts- en toepassingvragen. Uit de gesprekken heeft ze tevens vernomen dat bij sommige examens niet de volledige leerstof wordt getoetst. Sommige (mondelijke) examens zouden bestaan uit slechts één vraag. Dergelijke examens worden door de studenten als oneerlijk ervaren, onder meer door de aanwezigheid van een geluksfactor (met de vragen). Met betrekking tot de praktische examens meent de commissie dat de zelfstandigheid van de student te weinig wordt getoetst. De commissie beveelt aan om dit aspect meer aandacht te geven tijdens de beoordelingen.

De commissie heeft geen klachten vernomen omtrent de examenprocedure. Ze waardeert het streven van de verantwoordelijken (ombudspersoon) om voor alle studenten een zo goed mogelijk examenrooster op te stellen.

3. De stage en de eindverhandeling

3.1. De stage

Blijkens de zelfstudie kunnen de studenten in de tweede kandidatuur een eerste praktijkervaring opdoen via een kijkstage (30u). In de eerste licentie is de stage (100u) er reeds op gericht de tot dan opgedane kennis van enkele specifieke cursussen kinesitherapie in de praktijk toe te passen. In de tweede licentie is het grootste gedeelte van de stage (800u, waarvan 150u in het kader van de eindverhandeling) geprogrammeerd.

De stage in tweede kandidatuur en eerste licentie kunnen in het UZ Gent en in de kliniek (Maria Middelaers) worden gelopen. In de tweede licentie kunnen de studenten min of meer zelf kiezen uit een lijst van beschikbare stageplaatsen waar ze hun stage zullen doen (bijvoorbeeld in functie van hun eindverhandeling). De studenten dienen minstens één stage te kiezen in een privé-praktijk of polikliniek, één op hospitalisatie en één in een revalidatiecentrum. Bij de vaststelling van de stageplaatsen wordt door de opleiding een progressieve opbouw in moeilijkheidsgraad nagestreefd.

De stages worden beoordeeld door de stagemesters en/of door de opleidingsverantwoordelijken. Een ATP-lid is verantwoordelijk voor de praktische organisatie van de stage en de stage-begeleiding.

Verder staat de commissie positief tegenover de verdeling van de soorten stage over de gehele studieduur. Ze is van mening dat de studenten reeds zeer vroeg in hun opleiding praktisch inzicht dienen te verkrijgen in hun opleiding. Bovendien komen de studenten op deze manier snel in contact met patiënten.

De commissie heeft met genoeg vastgesteld dat de stagiairs meestal boventallig zijn. Dit laat de stagebegeleiders toe om, buiten de normale handelingen op de stageplaats, met de stagiairs de tijd te nemen om bijvoorbeeld een patiënt uitvoerig te bespreken, een kinesitherapeutisch onderzoek uit te voeren, een behandelplan op te stellen, enz. Andere positieve elementen zijn ook de beschikbaarheid van een stagecoördinator en het feit dat de opleiding zich met nieuwe stage-adressen heeft kunnen uitbreiden (en hier ook actief naar zoekt). Toch heeft de commissie geconstateerd, hetgeen eveneens uit de zelfstudie naar voren kwam, dat op enkele plaatsen de stagiairs nog als goedkope werkracht gebruikt worden. Dit is het geval in sommige hospitalisaties, waar ook de begeleiding van de stagiair en het zelfstandig onderzoek onvoldoende aandacht krijgen. De commissie beveelt de opleidingsverantwoordelijken aan om te trachten dergelijke situaties op te sporen, grondig te evalueren en de nodige maatregelen te treffen. Indien geen verbetering kan worden bewerkstelligd, dient men te overwegen om deze stageplaatsen te schrappen.

De stages in de privé-praktijk worden algemeen positief gewaardeerd vanwege enerzijds de individuele begeleiding en anderzijds gezien de voorbereiding die zij geven op de latere werkzaamheden. De visitatiecommissie vindt het dan ook jammer dat niet alle studenten hun stage in een privé-praktijk lopen, men kan immers opteren voor een stage in de polikliniek. Daarom beveelt ze aan om de stage in de privé-praktijk te verplichten voor alle studenten.

3.2. De eindverhandeling

De commissie heeft geconstateerd dat het niveau van de eindverhandelingen die ze gelezen heeft goed tot zeer goed is, en dat er realistische beoordelingen aan gegeven worden. De eisen die de opleiding aan de verhandeling stelt, weerspiegelen het belang ervan binnen het programma. De commissie waardeert de recente wijziging, waarbij paren van studenten een eindverhandeling maken, evenals de stimulans om de resultaten tot een artikel te herschrijven en voor publicatie aan te bieden.

De commissie is tevreden over het bestaan van een specifieke handleiding met voldoende uitgewerkte informatie over het opstellen van de eindverhandeling. Tevens wordt daarin melding gemaakt van de goed en duidelijk uitgewerkte criteria waarop de studenten zullen worden beoordeeld.

Zorgelijk is echter het feit dat voor de begeleiding van het overgrote deel van de scripties slechts twee ZAP-leden beschikbaar zijn, en dat er na de het vertrek van één van de betrokkenen (emeritaat) vanaf 1 oktober '96 nog slechts één persoon voor begeleiding zal kunnen instaan. Als verklaring voor deze problematiek wordt door de opleiding de onvoldoende omkadering aangehaald. Bij een mogelijke toename van de instroom zal deze situatie nog verergeren. Daarenboven leidt het vrijwel afwezig zijn van wetenschappelijk onderzoek in de vakgroep onvermijdelijk tot de onmogelijkheid voldoende eindverhandeling-onderwerpen aan te bieden en te begeleiden.

4. De student en zijn/haar onderwijs

4.1. Instroom en aantal studenten

Tabel 3: Totaal aantal studenten van de opleiding MOREKI aan de Universiteit Gent, evolutie hoofdinschrijvingen voor de periode '88-'89 tot en met '94-'95.

Academiejaar	Generatie	1e kand.	2e kand.	1e lic.	2e lic.	Totaal
1988-1989	46	57	28	8	9	102
1989-1990	37	57	30	16	22	125
1990-1991	50	67	43	21	24	155
1991-1992	58	83	39	28	34	184
1992-1993	79	107	54	30	35	226
1993-1994	73	114	62	45	31	252
1994-1995	89	134	60	62	45	301
Gemiddeld	68	88	45	30	29	192

In tabel 3 wordt het aantal studenten MOREKI over de periode '88-'89 tot en met '94-'95 weergegeven. Over deze periode schreven zich per academiejaar gemiddeld 68 generatiestudenten in voor de opleiding tot licentiaat in de motorische revalidatie en kinesithérapie. Sinds '89-'90 is het aantal generatiestudenten blijven toenemen tot een instroom van 112 studenten in 1995-1996.

De commissie wenst haar ernstige bezorgdheid uit te drukken over deze steeds groeiende instroom. Gelet op de toegewezen middelen is de commissie van oordeel dat de opleiding hier met een belangrijk knelpunt wordt geconfronteerd. (cfr. sectie 8 personeel).

4.2. Kwaliteit van de instroom

De commissie is verheugd te mogen vaststellen dat de opleiding een behoorlijk aantal gegevens heeft aangaande de vooropleiding van haar studenten. Zo blijkt uit de zelfstudie dat meer dan 90% van de studenten afkomstig is van het Algemeen Vormend Secundair Onderwijs. In vergelijking met de generatiestudenten aan de RUG bezitten de MOREKI-studenten een betere voorkennis betreffende moderne talen (met uitzondering van Engels) en wetenschappen. 70% van de studenten volgde vier tot zeven uren wiskunde, 18% zelfs meer dan zeven uur. Naargelang het geslacht zijn er geen significante verschillen qua vooropleiding. Via een enquête die de opleiding heeft gehouden ten behoeve van de zelfstudie, heeft ze een inzicht in de motivatie van studenten om voor de MOREKI-opleiding aan de RUG te kiezen. De aangegeven redenen zijn: geografische ligging (39%), onderwijsniveau (29%), referenties (20%) en andere (11%).

De commissie wenst de opleiding te suggereren om enigszins tegemoet te komen aan de heterogeniteit van de instroom door het organiseren van een zogenaamde introductieweek, waarin tevens een aantal brugcursussen kunnen worden geprogrammeerd om deficiënties in de vooropleiding weg te werken.

4.3. Slaagcijfers

Tabel 4: Slaagpercentages studenten MOREKI van de RUG ingeschreven op de rol, voor de periode '87-'88 tot en met '94-'95.

AANTALLEN	SLAAGCIJFERS PER HOOFDINSCHRIJVINGEN ACADEMIEJAAR								GEMIDD.
	87-88	88-89	89-90	90-91	91-92	92-93	93-94	94-95	
Generatie-stud.	5.0	42.9	45.5	38.3	44.4	46.8	39.7	45.2	41.0
1ste kand.	41.2	49.1	49.1	39.1	53.2	45.7	43.0	49.6	46.3
2de kand.	66.7	96.2	83.3	81.4	79.5	66.7	87.1	83.1	80.5
1ste lic.	100.0	100.0	93.8	95.2	96.4	80.0	93.2	87.1	93.2
2de lic.	92.9	77.8	72.7	82.6	67.6	80.0	90.3	84.4	81.0

Uit tabel 4 blijkt dat over de periode '87-'88 tot en met '94-'95 gemiddeld 41% van de generatiestudenten in de eerste kandidatuur slaagde. Het globale slaagpercentage van de eerste-kandidatuurstudenten (generatiestudenten en 'bissers' samen) bedroeg in deze periode gemiddeld 46.3%. In de tweede kandidatuur ligt het slaagcijfer gemiddeld rond de 80.5%. De slaagpercentages in de licenties zijn respectievelijk 93.2% en de 81.0%.

De slaagcijfers in de andere studiejaren acht de commissie in het algemeen genomen gunstig. Wel heeft ze vastgesteld dat een aantal studenten enige vertraging blijken op te lopen omwille van de eindverhandeling.

De commissie onderschrijft het feit dat de selectie in de eerste kandidatuur voornamelijk gebeurt op basis van basiswetenschappelijke opleidingsonderdelen zoals biologische chemie en natuurkunde. De commissie beveelt aan om aanvullend gerichte beroepsriteria te ontwikkelen.

4.4. Rendement en studieduur

Tabel 5: Rendementen voor de generatie 1988/89 t.e.m. 1991/92 voor de opleiding MOREKI aan de RUG.

Academiejaar	aantal ¹³	% geslaagd na één jaar	% drop-out ¹⁴	diploma na: ¹⁵		
				4j.	5j.	> 5j.
86-87	18		44.4	27.8	50.0	50.0
87-88	25	25.0	52.0	24.0	40.0	40.0
88-89	46	42.9	28.3	32.6	52.2	56.5
89-90	37	45.5	24.3	32.4	45.9	54.0
90-91	50	38.3	32.0	26.0	46.0	
91-92	58	44.4	32.8	25.9		
92-93	79	46.8	?			
93-94	73	39.7	?			

Op basis van gegevens beschikbaar over de academiejaren '86-'87 tot '91-'92, zoals weergegeven in tabel 5, kan men het studierendement afleiden geldend voor de programmahervorming. Na deze hervorming zijn nog niet voldoende gegevens beschikbaar omdat de toenmalige generatiestudenten hun studie nog niet voltooid hebben.

Van het aantal beginnende generatiestudenten behaalt gemiddeld ongeveer 50% het tweede cyclus diploma MOREKI. Gemiddeld 56% daarvan behaalt het diploma in de nominaal voorgeschreven studieduur van 4 jaar. 38% daarvan overschrijdt deze studieduur met 1 jaar, 6% met 2 of meer jaren.

Globaal gezien is de commissie van oordeel dat de opleiding voor de gemiddelde student voldoende de mogelijkheid biedt om de opleiding binnen de theoretisch voorziene studieduur af te ronden. Toch blijkt een belangrijk deel van de studenten een jaar vertraging op te lopen, waarbij veel studenten problemen ondervinden in het laatste jaar bij het maken van de thesis in combinatie met het doorlopen van de stages en de nog te doorwerken theoretische vakken. De toekomst zal uitwijzen of de programmawijzigingen doorgevoerd in het academiejaar 1992-1993 op dit vlak resultaat opleveren.

(13) In deze tabel staat een cohorte voor het aantal studenten dat zich op 1 februari voor het eerst inschrijft voor de eerste kandidatuur van de opleiding MOREKI.

(14) Dit betreft het percentage studenten dat na een eerste studiejaar de universiteit verlaat of een andere opleiding kiest.

(15) Dit zijn cumulatieve percentages.

5. Studeerbaarheid

5.1. Studietijd

Blijkens de zelfstudie hebben tot op het moment van het bezoek van de visitatiecommissie nog geen systematische metingen van de studietijd voor de opleiding MOREKI aan de RUG plaatsgevonden. Wel werd ter gelegenheid van de interne kwaliteitscontrole (1993-1994, 1994-1995) een enquête gehouden waarin werd gepeild naar de verhouding contacturen/studiebelasting. De door de studenten aangegeven studietijd wijkt voor sommige opleidingsonderdelen sterk af van de begrote studietijd. Zij ervaren de eerste kandidatuur als zwaar, doch de door hen in studie-uren uitgedrukte totale studiebelasting van de eerste kandidatuur blijkt echter lager dan de geprogrammeerde. De commissie beveelt aan de studietijd systematisch te meten door gebruik te maken van daarvoor aangewezen technieken.

De commissie vindt dat er tamelijk veel hoorcolleges worden gegeven (in de eerste licentie) waardoor de studenten te weinig tijd rest voor zelfstudie. In de tweede licentie wordt veel tijd ingenomen voor de stages en de eindverhandeling. De studenten, waarmee de commissie gesproken heeft, zijn van oordeel dat het programma tamelijk zwaar is, maar dat het geheel wel 'doenbaar' blijft.

5.2. Studievoorlichting en -begeleiding

STUDIEVOORLICHTING

Blijkens de zelfstudie wordt de voorlichting aan abiturienten verzorgd door het "Adviescentrum voor studenten" in samenwerking met de opleiding. Documentatie over het studieaanbod wordt jaarlijks bezorgd aan alle secundaire scholen en PMS-centra. Op een infodag voor de laatstejaars van het secundair onderwijs wordt door het academisch personeel informatie verschaft over de organisatie van de studies, inhoud en doelstellingen van de opleiding (eventueel per onderdeel), vereiste voorkennis en praktische regeling van de lessen. Er bestaat tevens de mogelijkheid om alle cursussen van de eerste kandidatuur in te kijken. Via een rondleiding langs de verschillende afdelingen van de kinesitherapie in het UZ worden de toekomstige studenten in contact gebracht met het latere beroepsleven. Op de onthaaldag - juist voor de eerste lesdag- worden alle studenten van de eerste kandidatuur geïnformeerd door de diverse lesgevers en de ombudsman.

De studenten kunnen een beroep doen op de studie-adviseurs van het Adviescentrum voor individuele begeleiding bij de studiekeuze. Ingeval van algemene problemen kunnen de studenten steeds terecht bij de ombudspersoon of andere leden van het AP.

Het geheel aan voorlichtingsactiviteiten aan abiturienten vindt de commissie goed. De commissie heeft geconstateerd dat het gehele gamma aan voorlichtingsactiviteiten centraal wordt georganiseerd. Volgens de commissie kan de voorlichting ten aanzien van het studieverloop van de studenten worden verbeterd door deze mee te sturen vanuit de opleiding. De studiegids geeft volgens de commissie in voldoende mate de voorwaarden weer waaraan de instromende studenten minimaal moeten voldoen.

STUDIEBEGELEIDING

Blijkens de zelfstudie kunnen studenten die problemen ondervinden met hun studiemethode of studieorganisatie een beroep doen op de studie-adviseurs van het Adviescentrum voor Studenten. Bij het mislukken in de studies -hetgeen volgens de zelfstudie voornamelijk in loop van het eerste jaar voorvalt- kunnen de studenten eveneens terecht bij het Adviescentrum. Verder staan zowel het ZAP en het AAP steeds ter beschikking van de studenten. Bij algemene (organisatorische) problemen kunnen de studenten te rade gaan bij de studentenafgevaardigde -elk studiejaar heeft er één- die deze problemen dan kunnen bespreken met de opleidingsverantwoordelijken.

De commissie heeft geconstateerd dat studiebegeleiding, zoals wettelijk voorzien is in het decreet⁽¹⁶⁾, in de kandidaturen niet gestructureerd is. Slechts sporadisch komt georganiseerde studiebegeleiding voor; dit gebeurt bijvoorbeeld door de docenten fysica en biochemie. Globaal heeft de commissie vastgesteld dat er geen eenduidige visie bestaat op de noodzakelijke studiebegeleiding in de eerste kandidatuur. In extremis vernam de commissie van enkele van de docenten dat zij het nut niet inzagen van studiebegeleiding in de eerste kandidatuur. Volgens de commissie is het voor de eerstejaarsstudenten die er nood aan hebben, van groot belang om beroep te kunnen doen op een goede studiebegeleiding. Ze ervaart dit dan ook als een belangrijk knelpunt en ze beveelt aan:

1. om een duidelijke visie op de studiebegeleiding uit te werken en van daaruit taken te omschrijven;
2. om in alle geval het nodige personeel voor de uitvoering ervan te voorzien;
3. om een nauwere samenwerking met het Adviescentrum voor Studenten te overwegen o.m. voor de vorming van de begeleiders;
4. om studenten bij de uitwerking van het concept te betrekken.

6. De faciliteiten

Globaal genomen voldoen volgens de commissie de beschikbare onderwijsruimten. Deze zijn wel erg verspreid over de campus. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding beschikt over goed uitgeruste practicumlokalen. De aanwezige onderzoeks- en behandelapparatuur zijn relevant voor een up-to-date MOREKI-onderwijs. De computerfaciliteiten zijn goed.

De commissie is van oordeel dat de bibliotheek voldoende wetenschappelijke publicaties en tijdschriften, zowel Nederlands- als anderstalig, bevat. Verder wordt aan de studenten voldoende mogelijkheden geboden om met niet in de bibliotheek aanwezige literatuur in contact te komen. In dit verband heeft de commissie bewondering voor de zorgvuldige verzameling van kopies van artikels uit internationale tijdschriften - waarvoor de leden van het AP een review hebben moeten doen. De centrale bibliotheek is makkelijk bereikbaar voor de MOREKI-studenten en op korte termijn zal een groot gedeelte van de vakbibliotheek verhuizen naar de centrale medische bibliotheek. De commissie is verheugd te mogen vernemen dat het bestaande tijdschriftenbestand zal worden uitgebreid met tien extra abonnementen op tijdschriften binnen het vakgebied van de motorische revalidatie en kinesithérapie.

De commissie beveelt de opleiding aan om de studenten meer aan te moedigen om gebruik te maken van de bibliotheek, ook buiten de werkzaamheden met betrekking tot de eindverhandeling. Dit komt tevens tegemoet aan de eerder beschreven wens van de commissie om de studenten beter voor te bereiden op een houding van permanente bijscholing.

7. De afgestudeerden

De afgestudeerden met wie de commissie sprak, zijn over het algemeen tevreden over de genoten opleiding. Volgens de commissie benadert de algemene kinesitherapeutische vorming zoals de RUG-opleiding MOREKI die vooropstelt, vrij goed de realiteit van de huidige zelfstandige beroepsuitoefening. Zelfstandig kunnen functioneren in een breed kinesitherapeutisch veld is volgens de commissie mogelijk. De afgestudeerde is bijgevolg voldoende tot goed uitgerust voor de aansluiting op de arbeidsmarkt.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding weinig systematische contacten onderhoudt met de arbeidsmarkt in functie van de opbouw van het programma. Toch ervaart ze de inbreng van de recent opgerichte oud-studentenvereniging GALM (°1995) als positief. Deze heeft onder andere tot doel het organiseren van recreatieve en sportieve, maar ook informatief-wetenschappelijke evenementen. De afgestudeerden kunnen in het trimesterieel tijdschrift algemene informatie terugvinden betreffende wetenschappelijke en praktijkgerichte infodagen, postgraduaatvergaderingen en congressen, alsook studentikoze verpozingen. Ter ondersteuning van het wetenschappelijk onderzoek voorziet de vereniging jaarlijks een prijs voor de beste eindverhandeling.

De commissie wenst aan te bevelen om de contacten met de afgestudeerden verder uit te bouwen en te systematiseren. De opleiding verkrijgt op die manier niet alleen de mogelijkheid om feedback te verzamelen over het ingerichte onderwijs en kan ze op basis hiervan haar onderwijs verbeteren, maar kan ze mogelijk ook nieuwe stageplaatsen in de privé-praktijk verwerven.

8. De staf

8.1. Personeelsbezetting

De staf verbonden aan de vakgroep MOREKI van de Universiteit Gent bedraagt, blijkens de zelfstudie, 1 FTE ZAP en 4,5 FTE AAP. Daarnaast beschikt men over 1 FTE ATP. Er zijn 9 AAP leden, waarvan één voltijds, één voor 8/10, drie praktijkassistenten (7/10) en één assistent 3/10. De praktijkassistenten zijn buiten hun deeltijdse opdracht (7/10) aan de instelling werkzaam in een privé-praktijk.

De commissie is van oordeel dat, gegeven de huidige onderbezetting en het aantal studenten, zowel het ZAP als het AAP overbelast is. Ondanks de zeer beperkte omkadering, is de commissie evenwel van mening dat het grote aantal studenten goed begeleid wordt. Ze is dan ook getroffen door de heroïsche prestatie van de staf van de vakgroep op het gebied van onderwijs.

Bij nog verdere toename van het aantal studenten zal de belasting van het academisch personeel onaanvaardbaar zwaar worden. Naar de mening van de commissie is de huidige situatie in die mate instabiel dat zeer ernstige inspanningen zich opdringen. Ze beveelt dan ook aan een drastische verhoging van de omkadering van het academisch personeel te bewerkstelligen, van 33% van de

facultaire norm nu, tot 100% van die norm en dit binnen de 3 jaar. Niettegenstaande de visitatiecommissie heeft vernomen dat de faculteit reeds tijdens het academiejaar 1996-1997 een inspanning zal leveren om het aantal AAP-mandaten te verhogen, is ze van oordeel dat het voorstel nog niet ver genoeg gaat en dringt aan op een ernstige inhaalbeweging.

Door de enorme inspanning op het gebied van onderwijs heeft de commissie een uitgesproken wanverhouding vastgesteld tussen de onderwijs- en onderzoeksoopdracht van de AP-leden in het nadeel van hun eigen onderzoek. De personeelsomkadering laat de betrokkenen geen andere keuze dan de tijd bestemd voor onderzoek op te geven ten voordele van het onderwijs. De commissie vindt dit een zorgelijke situatie, in die zin dat ze van mening is dat het voortbestaan van een universitaire vakgroep sterk afhankelijk is van het gepresteerde onderzoek. Bovendien ervaart ze de wetenschappelijke basis voor het eigen onderwijs nogal krap; men doet teveel beroep op onderwijs vanuit andere vakgroepen. De commissie beveelt de faculteit aan de 'kritische massa' voor een stabiele en produktieve vakgroep (of vakgroepen) vorm te geven door de docenten van het toeleverend onderwijs meer structureel bij de vakgroep MOREKI te betrekken en aan de vakgroep eigen onderzoeksfaciliteiten en een laboratorium ter beschikking te stellen.

De commissie waardeert de aanwezigheid van praktijkassistenten/stagebegeleiders, die omwille van hun deeltijdse aanstelling ook nog werkzaam zijn buiten de universiteit, met elk hun eigen specifieke ervaring binnen bepaalde kennisgebieden.

De commissie betreurt dat sommige docenten van het toeleverend onderwijs het MOREKI-onderwijs als "tweederangs" beschouwen. Daarbij blijken zij de voorkeur te geven aan grote kliniekopdrachten. De docenten van het toeleverend onderwijs moeten de kinesitherapie - die een eigen identiteit en basisvisie heeft - leren kennen en gezamenlijk mee ondersteunen. Zij dienen gemotiveerd te worden om de academische opleiding MOREKI met haar specifieke eigenheden tot een volwaardige discipline te laten uitgroeien. De commissie beveelt aan nadrukkelijk aandacht aan dit probleem te besteden.

8.2. Personeelsbeleid

Niettegenstaande volgens de zelfstudie de didactische kwaliteiten een belangrijke impact kennen bij aanstelling en bevordering van het AAP- en ZAP-personeel is de commissie hiervan niet overtuigd. Volgens de commissie bestaat namelijk geen (expliciete) gemeenschappelijke visie op leren en onderwijzen. Er zijn evenmin mogelijkheden tot onderwijskundige professionalisering.

Het academisch personeel van de vakgroep MOREKI levert voldoende inspanningen ondanks de minimale aanwezigheid van eigen onderzoek om op de hoogte te blijven van de nieuwe ontwikkelingen binnen de MOREKI. Zij volgen hiervoor zo goed mogelijk de actualiteit en wonen hiertoe tevens diverse bij- en na-scholingen bij.

9. Internationalisering

Volgens de commissie zijn de internationale contacten van de opleiding nog in opbouw. In de periode 1995-1996 werden enkele studenten uitgezonden in het kader van Erasmus. Tot het academiejaar 1995-1996 kwam enkel de stage in aanmerking voor een programma in het buitenland. De studenten konden dus geen andere opleidingsonderdelen volgen in een buitenlandse instelling. Vanaf het academiejaar 1996-1997 zullen de deelnemende studenten verplicht worden om ook aan bepaalde lessen ter plaatse deel te nemen.

Twee AAP-leden zijn - buiten de normale (voltijdse) onderwijs- en onderzoeksopdracht- belast met de uitbouw van de internationalisering. Zij krijgen hierbij ondersteuning van de centrale dienst Internationale betrekkingen van de Universiteit Gent. Volgens de opleiding worden de genomen initiatieven evenwel afgeremd door een tekort aan middelen (financieel en personeel). Nieuwe contacten (met noordelijke landen) zijn echter in de nabije toekomst in het vooruitzicht gesteld. Tevens wordt ernaar gestreefd om de contacten binnen het Erasmus en Socrates-programma te intensifiëren. De commissie beveelt de opleiding aan om verder te streven naar uitbreiding en/of verankering van de internationale contacten, zowel met betrekking tot de stages en andere opleidingsonderdelen. Ze beveelt tevens aan hiervoor ook de nodige middelen te voorzien.

10. Interne kwaliteitszorg

10.1. De zelfstudie

De commissie heeft met veel belangstelling kennis genomen van de zelfstudie en geconstateerd dat deze zorgvuldig is opgezet. Samen met de overlegde bijlagen heeft de commissie een goede indruk van de opleiding MOREKI kunnen krijgen. Wel heeft ze geconstateerd dat sommige onderdelen in de zelfstudie nogal beschrijvend van aard zijn. Er worden problemen gesignaleerd zonder voorstellen voor concrete remediëring. Daarnaast wordt de ernst van de problematiek van de te beperkte omkadering en de hieruit voortvloeiende gevolgen voor het onderwijs onvoldoende weergegeven.

10.2. De interne kwaliteitszorg

10.2.1. Betrokken raden en commissies

Er zijn verschillende raden en commissies betrokken bij de interne kwaliteitszorg. Op universitair niveau is de onderwijsraad verantwoordelijk voor de organisatie en coördinatie van de interne kwaliteitsbewaking van de ganse instelling. Op facultair niveau is de faculteitsraad bevoegd voor de organisatie van het onderwijs en dit op voorstel van de opleidingscommissie.

Door de te geringe omkadering van het ZAP, zetelt steeds dezelfde persoon in de verschillende raden en commissies betrokken bij de interne kwaliteitszorg. De commissie stelt zich ernstige vragen bij de ondervertegenwoordiging van de opleiding in de diverse beslissings- en adviesorganen. Ondanks het feit dat de opleiding MOREKI het op één na grootste aantal studenten van de faculteit geneeskunde heeft, heeft de visitatiecommissie vastgesteld dat de opleiding niet evenredig vertegenwoordigd is in de faculteitsraad, die bestaat uit vertegenwoordigers van de afdelingen Geneeskunde, Tandheekunde, Lichamelijke Opvoeding en MOREKI. In dit verband verwijst de commissie ondermeer naar de samenstelling van de faculteitsraad waarin 1 ZAP, 1ATP en 2 studenten zetelen. Het verwondert de commissie bovendien dat het AAP niet vertegenwoordigd is in deze raad. De commissie beveelt dan ook aan om aan deze onevenwichtige situatie een einde te stellen en de samenstelling van de voor de opleiding belangrijke raden en commissies te onderzoeken. Zij beveelt tevens aan om minstens één AAP-lid van de MOREKI-opleiding in de faculteitsraad op te nemen.

10.2.2. De interne kwaliteitszorg

Een evaluatie van het MOREKI-onderwijs voorafgaand aan de visitatie is de basis geweest van de zelfstudie. Uit die zelfstudie bleek echter niet dat de kwaliteitscyclus gesloten is door het ontbreken van remediërende maatregelen en dat het kwaliteitssysteem niet verankerd is door bijvoorbeeld het ontbreken van periodieke evaluatie door bevestigingen van studenten en afgestudeerden. De commissie beveelt nadrukkelijk aan hierop toe te zien door regelmatige evaluatie van de resultaten van remediëring; zowel met betrekking tot het functioneren van personen als tot het hervormen van het curriculum, en systematische periodieke bevestigingen van studenten en afgestudeerden en dit in de schoot van de eigen evaluatiecommissie te organiseren.

Volgens de visitatiecommissie maken de procedures voor curriculumherziening en -innovatie geen deel uit van een periodieke en systematische activiteit van de opleiding. Tijdens het academiejaar 1991-1992 werd een curriculumherziening doorgevoerd. Het is de commissie daarbij echter niet duidelijk of de curriculumherziening gebaseerd is op de door de opleiding geformuleerde doelstellingen en eindtermen of omgekeerd.

Volgens de commissie kan de betrokkenheid van de studenten in de kwaliteitscyclus worden verbeterd. Hierbij dienen de studenten in de eerste plaats zelf hun verantwoordelijkheid op te nemen. De commissie stelt zich wel vragen in hoeverre in werkelijkheid rekening wordt gehouden met de opmerkingen van de studenten over het onderwijs, gezien de soms defensieve houding van sommige professoren.

1. Doelstellingen en eindtermen

1.1. Doelstellingen en eindtermen

Uit de zelfstudie blijkt dat de opleiding MOREKI van de VUB zowel fundamenteel wetenschappelijk onderzoek, toegepast wetenschappelijk onderzoek als de voorbereiding van kinesitherapeuten op het werkterrein beoogt. Daarbij wordt geopteerd voor een vorm van specialistische vorming (vasculaire kinesitherapie, sportkinesitherapie of podologische kinesitherapie), waarbij ook voldoende aandacht bestaat voor een generalistische vorming.

Als hoofddoelen van de opleiding worden aangegeven: het verwerven van een brede wetenschappelijke vorming en een kritische wetenschappelijke ingesteldheid, een volwaardige en geactualiseerde theoretische kennis en praktische vaardigheden met het oog op de zelfstandige uitvoering van MOREKI, een ruime bekendheid en kritische geest bij het wetenschappelijk onderzoek in de eigen en/of aanverwante of ondersteunende disciplines, een kritische probleemoplossende instelling, gestoeld op wetenschappelijk onderbouwde methoden en vaardigheden, ten aanzien van de kinesitherapeutische onderzoeks- en behandelproblematiek. Bovendien dienen de studenten een wetenschappelijk onderzoek te kunnen verrichten. In de zelfstudie worden tevens uitvoerige doelstellingen geformuleerd voor stage en eindverhandeling (zie verder sectie 3: de stage en eindverhandeling).

Verder wordt in de zelfstudie een uitvoerige lijst van eindtermen weergegeven, die aangeeft over welke kennis, vaardigheden en inzichten de afgestudeerde moet beschikken om volgens de opleiding als een goede licentiaat in de MOREKI af te studeren.

Ten slotte zou volgens de zelfstudie de afgestudeerde licentiaat in de motorische revalidatie en kinesitherapie een loopbaan moeten kunnen opbouwen als verstrekker van kinesitherapeutische zorgen in ziekenhuizen of verpleeghuizen, in de zelfstandige kinesitherapiepraktijk, in het buitengewoon onderwijs, in de industrie of in de sportclubs, als leerkracht of docent, als instructor-begeleider binnen het beroepsveld of als wetenschappelijk onderzoeker.

De commissie waardeert de uitvoerige beschrijving van doelstellingen en eindtermen. Doelstellingen en eindtermen zijn volgens haar voldoende helder en duidelijk geformuleerd. Ze voldoen aan de minimum-eisen die de commissie in haar referentiekader heeft geformuleerd en zijn te beschrijven als doelstellingen en eindtermen op academisch niveau. De commissie vindt het echter jammer dat de eindtermen niet gerangschikt worden volgens de verwoorde doelstellingen, zodat op een eenvoudige manier inzicht kan worden verkregen in de relatie tussen de doelstellingen en eindtermen. Verder heeft de commissie waardering voor de uitvoerige formulering van de stagedoelstellingen en doelstellingen met betrekking tot de eindverhandeling (zie verder) maar mist evenwel bij beide de relatie met de opleidingsdoelen.

De commissie meent, op basis van de zelfstudie en de gesprekken die zij met de leden van het academisch personeel heeft gevoerd, dat de opleiding onvoldoende consensus heeft bereikt over een basisvisie over het MOREKI-onderwijs, waarbinnen de diverse doelstellingen en eindtermen gekaderd kunnen worden. De commissie meent dat een belangrijke oorzaak van een aantal problemen die verder in het rapport worden beschreven voortspruiten uit het ontbreken van een gezamenlijke en duidelijke visie. Ze beveelt de opleiding aan om ervoor te zorgen dat de geformuleerde basisvisie gezamenlijk wordt gedragen. Hiervoor acht ze het wenselijk dat alle betrokkenen, ook deze van het toeleverend onderwijs, gezamenlijk overleg plegen om tot explicitering van deze visie te komen en deze te integreren in de ganse opleiding. In dit verband heeft de commissie vastgesteld dat de doelstellingen en eindtermen onvoldoende bekend zijn bij een aantal docenten. De commissie beveelt de opleiding aan om bij de explicitering gebruik te maken van het stoornis/bepanking/handicap-model van de Wereld Gezondheidsorganisatie.

De commissie is getroffen door de uitvoerige bevraging bij de studenten aangaande de doelstellingen en eindtermen ter gelegenheid van het opstellen van de zelfstudie. Hierdoor hebben de betrokken studenten een goed inzicht gekregen over wat bereikt dient te worden en heeft de opleiding waardevolle informatie bekomen over hoe de studenten deze doelstellingen en eindtermen ervaren. De commissie is evenwel van mening dat studenten ten alle tijde kennis dienen te hebben van de doelstellingen en eindtermen van de opleiding en beveelt daarom aan om bij het begin van elk academiejaar aan alle (nieuwe) studenten de doelstellingen en eindtermen uitvoerig bekend te maken (bijvoorbeeld door toevoeging in de studiegids).

Ten slotte betreurt de commissie dat de opleiding weinig terugkoppeling zoekt bij de afgestudeerden en het afnemend veld om doelstellingen en eindtermen te toetsen. Er is bovendien weinig of geen communicatie tussen de MOREKI-opleiding en de diverse stageplaatsen. De opleiding mist hierbij in het algemeen de kans om interessante feedback te verkrijgen (van afgestudeerden en afnemend veld) over het geleverde onderwijs en de recente evoluties binnen de praktijk van de motorische revalidatie en kinesitherapie.

1.2. Vertaling van de doelstellingen en eindtermen in het programma

In de zelfstudie wordt de vertaalslag van doelstellingen en eindtermen naar het programma niet gemaakt. Dit toont evenals het bovengenoemde ontbreken van een gezamenlijke basisvisie over het MOREKI-onderwijs dat een kritische reflectie op de inhoud van het programma onvoldoende heeft plaatsgevonden, dit geldt met name voor het centrale MOREKI-pakket.

2. Het programma

2.1. Opbouw van het programma

Tabel 1: Het programma van de opleiding MOREKI aan de Vrij Universiteit Brussel, studiepunten per pakket opleidingsonderdelen.

	Humane wetenschappen		Exacte wetenschappen		Biomedische wetenschappen		MOREKI	
	stp	%	stp	%	stp	%	stp	%
1ste kandidatuur	3	5	25	42	11	18	21	35
2de kandidatuur	-	-	7	12	23	40	27	47
1ste licentie	-	-	-	-	30	53	27	47
2de licentie	-	-	-	-	9	15	51	85

Bij aanvang van het academiejaar 1991-1992 onderging het programma een hervorming. Blijkens de zelfstudie had deze hervorming een dubbel doel: enerzijds de aanpassing van het programma aan de decretale richtlijnen met betrekking tot de onderwijscurricula, anderzijds het programma aan te passen aan de actuele noden van het beroep zonder daarbij het universitair karakter van de opleiding te verloochenen.

Recent (academiejaar 1995-1996) werd in de eerste licentie de prespecialisatie podologie ingelast. Verder werd "pré- en postnatale begeleiding" verschoven naar de tweede kandidatuur. Ten slotte werd de cursus nieuwe tendenzen ingevoerd.

Het programma bestaat uit vier studiejaren en is verdeeld in twee cycli. De eerste cyclus, bestaande uit twee kandidaturen, omvat naast een verplicht pakket aan opleidingsonderdelen ook een keuzepakket in de tweede kandidatuur. De tweede cyclus omvat twee licentiejaren en biedt de studenten reeds vanaf de eerste licentie een aantal keuzemogelijkheden naast de verplichte opleidingsonderdelen.

Volgens de zelfstudie worden in elk van de studiejaren opleidingsonderdelen aangeboden die voorbereiden op het beroep of op de wetenschappelijke doelstellingen. In de kandidaturen wordt op een beperkte maar substantiële wijze een aanvang genomen met beroepsgericht onderwijs, waarbij de link met het wetenschappelijk onderzoek binnen handbereik blijft. Het eerste kandidatuursjaar is een gedeeltelijke propaedeuse waarbij de studenten inleidende begrippen worden bijgebracht van de basisonderdelen behorende tot hun opleiding. In de tweede kandidatuur worden enkele opleidingsonderdelen met voorbereidende inslag op het beroep onderwezen.

In de eerste licentie ligt een sterk accent op beroepsgerichte inhouden. De draad met het wetenschappelijk onderzoek wordt hierbij behouden, en progressief meer beroepsgericht verschoven. Tegelijk wordt ook een pakket van cursussen pathologie aangereikt. Tijdens de eerste licentie worden de eerste afspraken gemaakt rond de eindverhandeling, die voornamelijk gedurende de tweede licentie wordt gerealiseerd. Het aantal contacturen tijdens de tweede licentie is beperkt. Verder staan de stages in voor de invulling van beroepsgerichte doelstellingen en zorgt de verwezenlijking van het proefschrift voor de invulling van de wetenschappelijk gerichte doelstelling.

De commissie beoordeelt het programma in het algemeen voldoende tot goed qua sequentiële opbouw. Voor de MOREKI-onderdelen is ze evenwel van oordeel dat deze onevenwichtig zijn opgebouwd.

De commissie stelt zich ten slotte vragen bij de aangeboden keuzemogelijkheden in de kandidaturen. Zij verzet zich niet tegen het voorzien van keuzemogelijkheden in het programma, maar heeft wel bedenkingen bij de aard ervan. Ze is van oordeel dat het inhoudelijk aanbod van de keuzemogelijkheden onvoldoende onderbouwd is vanuit de verbreding en ontwikkeling van de MOREKI.

De commissie heeft kennis genomen van de problematiek van de overstapmogelijkheden uit andere studierichtingen. Na de decretale hervormingen werd het immers mogelijk om na het beëindigen van de kandidaturen lichamelijke opvoeding of geneeskunde, de licentiaatsjaren MOREKI aan te vatten, waarbij het bijwerken van een aantal gemiste opleidingsonderdelen niet vereist was. Ten tijde van het bezoek werd dit probleem in de onderwijscommissie besproken. De commissie is van mening dat de bestaande toestand het belang van de student niet dient, aangezien lacunes in de kennis waarop in de licentiejaren wordt voortgebouwd tot moeilijkheden kan leiden in het latere studieverloop. Ze beveelt aan om rechtvaardige bruggen te creëren tussen studierichtingen met gelijklopende programma's en de MOREKI-licenties.

2.2. Inhoud van het programma

De commissie acht het niveau van het gehele programma voldoende tot goed, met uitzondering van het MOREKI-onderwijs. In het bijzonder waardeert ze de inhoudelijke invulling van sommige onderdelen van het toeleverend onderwijs; in het bijzonder de anatomie en de fysiologie in de eerste cyclus, die zich daarbij voortreffelijk richten naar de behoeften van het kinesitherapie-onderwijs. Ze betreurt evenwel dat dit niet geldt voor alle opleidingsonderdelen verzorgd door het toeleverend onderwijs, waardoor het onderwijs te veel vanuit het eigen wetenschapsdomein wordt benaderd.

De commissie is van oordeel dat er zich een ernstig probleem situeert met betrekking tot de inhoud van het MOREKI-onderwijs. De commissie is van oordeel dat de kern van de motorische revalidatie en kinesitherapie kan worden beschreven via enkele kernpunten. Men heeft ten eerste het bewegen op zich, met de daarbij horende stoornissen in het bewegen, leidend tot beperkingen en handicaps in het dagelijks leven en het opnieuw aanleren van het bewegen of herstellen van het actief bewegingsvermogen van de patiënt. Dit eerste kernpunt wordt door de commissie aanzien als het 'hart' van de kinesitherapie en dient dit volgens haar ook voor het MOREKI-onderwijs te zijn. Ten tweede is de commissie van oordeel dat het onderwijs dient gebaseerd te worden op het ziekte-, stoornis-, beperking-, handicap model van de Wereld Gezondheidsorganisatie. Studenten hebben hierbij een goede kennis van de ziektenleer nodig, maar behoeven tevens systematisch onderwijs in het analyseren van de gevolgen van ziekten in termen van stoornissen-beperking-handicaps. Op grond hiervan dienen ze tot een behandelstrategie te kunnen komen.

Samenvattend stelt de commissie dat de belangrijkste stromingen binnen de kinesitherapie zich situeren rond 'bewegend genezen'. Dit dient volgens haar dan ook de kern van het onderwijs te zijn.

Volgens de commissie heeft dit dan ook tot gevolg dat behandelmethoden die de patiënt 'passief' ondergaat (bv. fysische therapie in engere zin en lymfedrainage) wellicht een minder prominente plaats moeten innemen in de opleiding kinesitherapie. Uitgedrukt in de drie pijlers van het MOREKI-onderwijs (fysische therapie in engere zin, secundaire preventie en revalidatie), dient fysische therapie in engere zin volgens haar een minder prominente plaats in te nemen en moeten secundaire preventie en revalidatie in belang toenemen.

De commissie heeft ook verscheidene signalen ontvangen, zowel uit de gesprekken, als uit de enquête van afgestudeerden, dat de inhoud van het MOREKI-onderwijs onvoldoende actueel en dekkend is, waarbij gebruik gemaakt wordt van verouderde of niet-relevante behandelmethoden. Zij meent dat het ontbreken van enige consensus over een basisvisie daar mede aan de grondslag ligt.

Voor de ganse opleiding vraagt de commissie aandacht voor de betere inschakeling/afstemming van toeleverend onderwijs op het MOREKI-onderwijs. Daarbij is de commissie van oordeel dat het programma in de eerste kandidatuur op een onvoldoende manier een link wordt gelegd met de motorische revalidatie en kinesitherapie. Zo dienen volgens haar in het pakket van het toeleverend onderwijs een aantal niet-aangepaste opleidingsonderdelen gespecificeerd te worden in functie van de doelgroep (MOREKI-studenten) (bijvoorbeeld 1ste cyclus: psychologie, natuurkunde, stages therapeutische recreatie; 2de cyclus: kinderchirurgie, algemene en abdominale pathologie).

Om het geactualiseerde onderwijs vorm te geven kan aansluiting worden gezocht bij een modulaire invulling, zoals in de zelfstudie beschreven is. De commissie wenst het initiatief van de opleiding om het programma op te bouwen uit modules, te ondersteunen. Daarbij geeft ze in overweging dat een basismodule MOREKI gebaseerd zou kunnen zijn op het stoornis, beperking, handicap model en op de toepassing ervan bij stoornissen van het bewegingsvermogen. Men kan dit als de stam van de MOREKI-onderwijsboom beschouwen. De takken aan die boom zijn een beperkt aantal modules, waarin op geïntegreerde manier de ziektebeelden tot en met hun kinesitherapeutische behandelingen besproken worden, inclusief casuïstiek. Men dient ervoor te zorgen dat reeds bij aanvang van het kiné-onderwijs wordt gewerkt vanuit een integratieve benadering.

De commissie heeft vastgesteld dat het eigen wetenschappelijk onderzoek en de ontwikkelingen van de VUB op het gebied van de motorische revalidatie en kinesitherapie goed worden teruggekoppeld naar het onderwijs.

2.3. Gebruikte werkvormen

Tabel 2: Verdeling van het aantal contact- en taakuren over soorten activiteiten

Studiejaar	uren hc/wc	uren prakt	totaal cont.u	stage	eindverh.
Eerste kand.	415.0	270.0	685.0	— ¹⁷	
Tweede kand.	410.0	330.0	740.0	— ¹⁸	
Eerste licentie	397.5	250.0	647.5	95.0	
Tweede licentie	120.0	15.0	135.0	800.0	450

Volgens de beschrijvingen van de opleidingsonderdelen, opgenomen in de bijlagen van de zelfstudie, worden tijdens de opleiding verschillende onderwijsvormen gehanteerd. Zo wordt

-
- (17) De opleiding rangschikt om praktische redenen de stages therapeutische recreatie in de eerste kandidatuur onder de werkcolleges.
- (18) De opleiding rangschikt de stages in de tweede kandidatuur onder de werkcolleges.

gebruik gemaakt van hoorcolleges, werkcolleges, practica, oefeningen, seminaries en stages waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen kijkstages, doestages en stageseminarie.

In het algemeen worden volgens de commissie de gebruikte werkvormen adequaat gebruikt gegeven de onderwijsdoelstellingen en de omstandigheden. De commissie is echter van oordeel dat in het algemeen teveel gebruik wordt gemaakt van hoorcolleges. Alhoewel ze van mening is dat een hoorcollege in sommige gevallen een zeer geschikte werkvorm is om kennis en inzicht over te dragen, meent ze tevens dat er naar gestreefd moet worden om het aantal hoorcolleges te verminderen en meer gebruik te maken van seminaries, interactief onderwijs en probleemgestuurd onderwijs. Ze meent derhalve dat de opleiding het voordeel van haar kleinschaligheid verder zou kunnen uitbuiten door deze werkvormen aan bod te laten komen.

De commissie heeft veel bewondering voor de aanpak en de middelen van het anatomie-onderwijs. Daarbij wordt gebruik gemaakt van het zogenaamde "team-teaching"-model dat niet alleen voor de studenten, maar ook voor de docenten zelf, voor een steeds opnieuw motiverende en dynamische impuls zorgt.

Het gebruikte studiemateriaal is volgens de commissie voor de meeste opleidingsonderdelen erg uitgebreid en kwalitatief goed. Ze heeft vastgesteld dat de studenten kunnen beschikken over goede en zeer degelijk uitgewerkte syllabi. Ze is positief over het gratis ter beschikking stellen van de syllabi in de eerste kandidatuur. Verder heeft de commissie waardering voor het uitgebreide assortiment aan zelfstudiemateriaal in het zelfstudiecentrum. Ze is evenwel van mening dat te weinig gebruik wordt gemaakt van anderstalige literatuur (bijvoorbeeld readers). Het gebruikte studiemateriaal draagt bij tot de realisering van de door de opleiding vooropgestelde eindtermen en doelstellingen.

De commissie is van mening dat de studenten beter voorbereid dienen te worden op de voortdurende nood aan bijscholing dewelke ze zullen ervaren tijdens hun latere beroepsuitoefening. Hiertoe zouden de docenten hun opleidingsonderdelen kunnen verrijken door de studenten een 'skelet' (structuur) aan te bieden die ze, buiten de kern van leerstof, door zelfstudie zelfstandig kunnen aanvullen.

Tijdens de opleiding wordt weinig aandacht besteed aan het bijbrengen van schriftelijke vaardigheden. Enkel via de eindverhandeling komt het aanscherpen van deze vaardigheid aan bod. De commissie meent in dit verband dat hieraan binnen de opleiding meer belang dient gegeven te worden. Hierbij geeft ze in overweging om de studenten in de kandidaturen bijvoorbeeld een samenvatting van vijf artikels over éénzelfde topic te laten maken in het kader van bijvoorbeeld een seminarie. Het artikel kan eventueel worden aangevuld met een bespreking van de resultaten van de behandelde materie en daarbij persoonlijke kritiek en eigen ideeën formuleren. Dit moet gezien worden in aansluiting met aanpassingen naar modulair onderwijs en het invoeren van meer actuele werkvormen (zie verder in het algemeen deel).

Volgens de commissie is er voldoende gelegenheid en infrastructuur beschikbaar voor het bijbrengen van de nodige computervaardigheden. Ze waardeert in dit verband de introductie die de studenten kunnen genieten bij de eerste kennismaking van de bibliotheek, zoals het opzoeken van data in de computerdatabank, het gebruik van specifieke software.

De commissie meent dat tijdens een aantal opleidingsonderdelen meer aandacht zou kunnen worden besteed aan gesprekstechnieken en het omgaan met patiënten. Ze heeft waardering voor het feit dat in de opleiding een cursus patiëntenpsychologie, waarin aandacht wordt besteed aan de patiënt, is opgenomen.

2.4. Examinering

Blijkens de beschrijvingen van de opleidingsonderdelen worden de studenten in de kandidaturen doorgaans mondeling, eventueel voorafgegaan door een schriftelijke voorbereiding, en/of schriftelijk geëxamineerd. In de licenties worden de examens bijna uitsluitend mondeling afgenomen. De stages worden beoordeeld aan de hand van de prestaties tijdens de stageperiode en op het stageseminarietwerk, wat 50% van het eindtotaal beslaat. De resultaten van de seminarietwerken vertegenwoordigen één negende van de totale quotering voor de stages. De practica worden geëvalueerd op basis van toetsen, verslagen en/of een praktische proef. De eindverhandeling wordt gequoteerd na een mondelinge uiteenzetting en ondervraging.

Het merendeel van de examens worden afgenomen op het einde van het jaar. Bij aanvang van het academiejaar kunnen evenwel een aantal opleidingsonderdelen worden aangeduid waarvoor (verplichte) tentamens zullen worden ingericht. De resultaten van de tentamens worden tevens gebruikt voor het opsporen van probleemstudenten. In het algemeen heeft de commissie geen klachten vernomen over de toepassing van de examenprocedure. Wel heeft ze tijdens verschillende gesprekken vernomen dat ondanks de programmahervorming waarbij het aantal opleidingsonderdelen werd beperkt naar aanleiding van een aantal bepalingen in het decreet⁽¹⁹⁾, de totale examendruk quasi onveranderd is gebleven. Dit doordat sommige onderdelen die werden samengevoegd, ondermeer MOREKI, nog steeds afzonderlijk geëxamineerd wordt. De grote hoeveelheid examens die de studenten moeten afwerken zorgt ervoor dat deze reeds tijdens het academiejaar -buiten de zittijd- moeten worden ingericht. Dit leidt onvermijdelijk tot een concurrentie tussen onderwijs- en examenactiviteiten, waarbij de studenten praktisch verplicht worden voor één van beide te kiezen. De commissie beveelt aan het aantal examens te verminderen door inhoudelijk verwante onderdelen te integreren. Verder acht ze het wenselijk dat de examens niet binnen de onderwijsperiodes worden georganiseerd.

Volgens de commissie sluit het niveau van de examens voldoende tot goed aan bij de doelen en eindtermen van de opleidingsonderdelen. De tentamens en examens zijn doorgaans representatief voor de stof en zijn voldoende tot goed gericht op het toetsen van inzicht. De commissie wenst in dit verband evenwel op te merken dat sommige toegeleverde opleidingsonderdelen voor de MOREKI-student redelijk veel ballast bevatten. Ze beveelt aan om de hoeveelheid te reproduceren leerstof aan te passen aan de reële behoeften. Met betrekking tot de praktische examens, wenst de commissie ten slotte op te merken dat de zelfstandigheid van de studenten niet voldoende aan bod komt.

3. De stage en de eindverhandeling

3.1. De stage

Tijdens de opleiding dienen de studenten stage te lopen in de tweede kandidatuur (40 uur), de eerste licentie (95 uur) en de tweede licentie (800 uur). In de tweede kandidatuur worden kijkstages (onder de vorm van bezoeken) georganiseerd aan een aantal relevante revalidatiecentra of hospitalen

(19) De onderliggende bedoeling van het decreet was o.a. de totale examendruk te verlichten door het aantal examens te verminderen (zie ook VLIR-advies decreet 1991)

onder begeleiding van de stagecoördinator. De studenten dienen bovendien een stage therapeutische recreatie door te maken. In de eerste licentie lopen de studenten een stage in de stagediensten van het Academisch Ziekenhuis en in het Brussels Laboratorium voor Inspanningsfysiologie en Topsport.

In de tweede licentie kunnen stages worden doorlopen bij de stagediensten van het Academisch Ziekenhuis van de VUB (polikliniek, traumatologie, pediatrie, kinderheeskunde, pneumologie, geriatrie, materniteit, neurologie en cardiologie), bij elf binnenlandse stageinstellingen buiten het Academisch Ziekenhuis⁽²⁰⁾, twee buitenlandse stage-instellingen en een aantal occasionele stageplaatsen op verzoek van de student na evaluatie van het ingediende dossier.

In de zelfstudie worden uitgebreide doelstellingen voor de stage geformuleerd per studiejaar. Voor de tweede kandidatuur ligt het in de bedoeling de studenten in contact te brengen met patiënten en met de concrete realiteit van de kinesitherapiebehandelingen in gespecialiseerde centra, de verschillende disciplines uit het werkveld voor te stellen en de infrastructuur van een behandelcentrum te tonen. In de eerste licentie dienen de studenten vertrouwd te worden gemaakt met de hospitaalorganisatie en het (para-)medisch teamwerk, en kunnen ze kennismaken met de stagediensten waar ze als stagiair zullen fungeren in de tweede licentie. Verder dienen ze opnieuw in contact te worden gebracht met patiënten en moeten ze de symptomatologie van de patiënt leren herkennen. Tevens moeten ze de aangeleerde behandelingsmethoden in de klinische situatie zien toepassen en zelf onder begeleiding toepassen. Ten slotte moeten ze een casuïstiek naar voren brengen onder de vorm van een seminarie. In de tweede licentie leren de studenten de aangeleerde kinesitherapeutische behandelingsmethoden toe te passen op de patiënt. Ze moeten een kinesitherapeutisch onderzoek leren uitvoeren en op basis van de vergaarde informatie een behandelplan leren opstellen en dit kunnen wijzigen in functie van de evolutie van de behandeling. Daarbij dienen ze in teamverband te leren werken, leren rapporteren over de toestand van de patiënt en de gewenste psychosociale attitudes ten aanzien van de patiënt te verwerven.

De commissie waardeert de verschillende geformuleerde stagedoelen per stageperiode dewelke samenvallen met de studie jaren.

De inhoudelijke voorbereiding van de stages kan volgens de commissie worden verbeterd. De studenten komen tijdens de stages in contact met diverse onderdelen van de motorische revalidatie en kinesitherapie waar ze niet of onvoldoende op zijn voorbereid. Verder is de commissie van mening dat het teveel aan ademhalingskinesitherapie tijdens de stages dient te worden ingeruild voor andere soorten pathologieën.

Ze is van oordeel dat, in tegenstelling tot wat in de zelfstudie gesteld wordt als een sterktepunt, het stage-aanbod onvoldoende dekkend is in vergelijking met de evoluties binnen de motorische revalidatie en kinesitherapie. Ze betreurt dat sporadisch een student stage loopt in een private praktijk.

De begeleiding van de student bij de stages is volgens de commissie voor de stageplaatsen 'polikliniek' en 'neurologie' goed. In een aantal andere stageplaatsen is dit aspect evenwel voor verbetering vatbaar en beveelt ze aan dat de stagecoördinator meer contact dient te hebben met de stageplaatsen. Tevens beveelt ze de opleiding aan om over de stage-begeleiding (taak van de stagebegeleider) een visie te ontwikkelen en deze te implementeren.

(20) Zeepreventorium, sportschool Horion, de dienst pediatrie van het Brugmannziekenhuis, het centrum voor Traumatologie en Revalidatie, het brandwondencentrum, het Brussels Laboratorium voor Inspanningsfysiologie en Topsport, het Medical Training Centre, de Fit-o-Club Molenbos, het Thermaal centrum Royal Astrid, Voetbalclub R.S.C. Anderlecht en het centrum voor lymfedrainage

De opleiding beschikt niet over expliciete beoordelingscriteria met betrekking tot de stage. De commissie heeft tijdens de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken vernomen dat de explicitering van de beoordelingscriteria wordt voorbereid. Ze beveelt aan om deze werkzaamheden verder te zetten en spoedig te komen tot de explicitering en de bekendmaking van de beoordelingscriteria van de stage.

De commissie heeft met genoeg vastgesteld dat de stagiairs in het algemeen boventallig zijn en dat de mogelijkheid om een echte leerstage te lopen kan gecreëerd worden. Toch heeft de commissie onder andere uit de gesprekken met studenten en de enquête van de afgestudeerden, vernomen dat het aanleren van een zelfstandig kinesitherapeutisch onderzoek en het opstellen van een behandelplan bij een aantal stages verbeterd kan worden.

Vele van de door de commissie aangehaalde problemen, kunnen volgens haar worden opgevangen door de studenten tevens een stageperiode te laten lopen in een privé-praktijk, alwaar een zeer intense begeleiding kan gegeven worden en waar zij met tal van patiënten categorieën geconfronteerd. De commissie heeft begrepen dat er voorbereidingen voor stages in privé-praktijken worden getroffen, maar beveelt sterk aan om dit zo spoedig mogelijk te realiseren. Zij is er voorstander van om een stage in de private praktijk verplicht te stellen voor iedere student.

3.2. De eindverhandeling

Ook voor de eindverhandeling worden door de opleiding in de zelfstudie afzonderlijke doelstellingen en eindtermen weergegeven. Zo wordt gesteld dat de student in staat dient te zijn om onder begeleiding van een bevoegd promotor, een uitspraak te doen over de waarde van een wetenschappelijk onderzoek waarover in een publicatie wordt gerapporteerd, kritisch inzicht te ontwikkelen met betrekking tot vakliteratuur en de betrouwbaarheid ervan kunnen beargumenteren, een nauwkeurige begrenzing kunnen aangeven van het door de student gekozen onderzoeksonderwerp, in een kritische analyse onderzoeksbevindingen of bevindingen van zijn literatuurstudie kunnen afwegen ten opzichte van andere uitspraken in het vakgebied, in een verzorgd einddocument over zijn verrichtingen kunnen rapporteren en bij mondelinge rapportering zijn werk kunnen verdedigen en kritische opmerkingen kunnen weerleggen.

De commissie heeft geconstateerd dat de eindverhandelingen die ze gelezen heeft van een voldoende tot goed, sommige zelfs van uitstekend niveau zijn en dat deze realistisch worden beoordeeld. De eisen die door de opleiding aan de eindverhandeling worden gesteld weerspiegelen het belang ervan binnen het programma. De commissie bevestigt met nadruk de in de zelfstudie aangehaalde behoefte naar meer eindverhandelingen over klinische patiëntengebonden onderwerpen. De commissie is positief over de mogelijkheid dat de student zelf een titel kan voorstellen. Verder heeft ze vastgesteld dat aan het merendeel van de eindverhandelingen ook steeds een (origineel) onderzoek wordt gekoppeld. Ze is van mening dat dit niet enkel positief is voor de betrokken student, maar tevens een belangrijke schakel is in de verdere ontwikkeling van de motorische revalidatie en kinesitherapie als wetenschappelijke discipline.

De commissie waardeert de informatiebrochure 'richtlijnen licentiaatsverhandelingen HILOK'. Ze meent echter dat deze brochure kan verrijkt worden door het toevoegen van de beoordelingscriteria, die de student dan ook een beter inzicht kunnen verschaffen in wat de opleiding verwacht bij het maken van de eindverhandeling.

De commissie heeft geconstateerd dat de begeleiding van de eindverhandeling voldoende tot goed is en dat de opleiding hier systematisch aandacht aan besteedt. De begeleidingslast wordt verdeeld over een groot aantal titularissen.

4. De student en zijn/haar onderwijs

4.1. Instroom en aantal studenten

Tabel 3: Totaal aantal studenten van de opleiding MOREKI aan de VUB, evolutie hoofd-inschrijvingen voor de periode '88-'89 tot en met '94-'95.

Academiejaar	Generatie	1e kan	2e kan	1e lic.	2e lic.	Totaal
1988-1989	12	31	30	29	23	113
1989-1990	16	31	21	31	27	110
1990-1991	26	36	36	14	33	119
1991-1992	24	37	33	26	24	120
1992-1993	30	39	29	23	28	119
1993-1994	21	40	31	31	27	129
1994-1995	48	64	33	32	30	160
Gemiddeld	25	40	30	26	27	124

In tabel 3 wordt het aantal studenten motorische revalidatie en kinesithérapie over de periode '88-'89 tot en met '94-'95 weergegeven. Gedurende deze periode schreven gemiddeld 25 generatiestudenten zich voor het eerst in voor de eerste kandidatuur.

De commissie is van oordeel dat de omvang van generatiestudenten beperkt is, maar toch voldoende kan genoemd worden. De beperkte instroom geeft de opleiding het voordeel zich te kunnen profileren als een kleinschalige opleiding. De opleiding heeft in het recente verleden verschillende initiatieven genomen, zowel op centraal als op facultair niveau, (zie hoofdstuk 5, studiebegeleiding en voorlichting) om de instroom te vergroten, maar de resultaten ervan blijven beperkt.

4.2. Kwaliteit van de instroom

Volgens de zelfstudie situeren de deficiënties bij de aankomende studenten zich voornamelijk op het vlak van niet aangepaste vooropleidingen. Studenten met een achtergrond economie of menswetenschappen blijken onvoldoende leerstof of onvoldoende praktische oefeningen te hebben gezien voor het toepassen van wiskundige basisbewerkingen in scheikunde en natuurkunde.

De opleiding geeft tevens aan dat open toegangsbeleid, waarbij geen voorafgaandelijke selectie plaatsvindt, leidt tot verschillen in kwaliteit van de instroom. De opleiding tracht hieraan tegemoet te komen door tijdens de introductieweek bij de aanwezige potentiële eerstejaarsstudenten tekorten in voorkennis op te sporen en desgevallend de studie zelfs te ontraden. De commissie vindt dat het probleem goed wordt opgevangen door de studiebegeleiding.

4.3. Slaagcijfers

Uit tabel 4 blijkt dat over de periode '87-'88 tot en met '94-'95 gemiddeld 48% van de generatiestudenten in de eerste kandidatuur slaagde. Het globale slaagpercentage van de eerste-kandidatuurstudenten (incl. bissers) bedroeg over de beschouwde periode gemiddeld 50%. In de

tweede kandidatuur situeert het slaagcijfer zich gemiddeld rond de 79%. In de licenties bedragen de slaagcijfers respectievelijk 89% en 94% voor de eerste en tweede licentie.

Tabel 4: Slaagpercentages studenten MOREKI ingeschreven op de rol aan de Vrije Universiteit Brussel voor de periode '87-'88 tot en met '94-'95.

AANTALLEN	SLAAGCIJFERS PER HOOFDINSCHRIJVINGEN ACADEMIEJAAR								GEMIDD.
	87-88	88-89	89-90	90-91	91-92	92-93	93-94	94-95	
Generatie-stud.	30,0	38,1	62,5	34,6	50,0	60,0	57,1	47,9	48,65
1ste kand.	38,1	38,7	58,1	47,2	54,1	59,0	55,0	46,9	50,65
2de kand.	65,8	73,3	61,9	80,6	81,8	89,7	77,4	93,9	79,51
1ste lic.	84,6	96,6	90,3	85,7	76,9	100,0	87,1	87,5	89,26
2de lic.	95,7	100,0	96,3	93,9	83,3	100,0	88,9	90,0	94,53

Tabel 5: Rendementen voor de generatie 1988/89 t.e.m. 1991/92 voor de opleiding MOREKI aan de VUB

Academiejaar	aantal ²¹	% geslaagd na één jaar	% drop-out ²²	diploma na: ²³			
				4j.	5j.	6j.	7j.
88-89	26	19.2	50.0	19.2	30.8	42.1	50.0
89-90	20	60.0	15.0	55.0	80.0	80.0	
90-91	29	34.5	44.8	34.5	48.3		
91-92	24	50.0	37.5	50.0			
92-93	32	56.3	34.4				
93-94	23	52.2	30.4				

De cijfers met betrekking tot de instromende generatiestudenten komen niet overeen met de VL.I.R.-cijfers. Aangezien het onmogelijk is om de inhoud van deze tabel zelf af te leiden worden hier de cijfers van de instelling gebruikt.

Uit de gegevens beschikbaar over de academiejaren '88-'89 tot '93-'94, zoals weergegeven in tabel 5, kan men het studierendement afleiden. Van het aantal beginnende generatiestudenten behaalt gemiddeld ongeveer 57% het tweede cyclus diploma MOREKI. Gemiddeld 39.7% daarvan behaalt het diploma in de nominaal voorgeschreven studieduur van 4 jaar.

Volgens de commissie voldoen de slaagcijfers in de eerste kandidatuur aan de verwachting en is ze van mening dat er tijdens het vervolg van de opleiding geen abnormale uitval voorkomt. De

(21) In deze tabel staat een cohorte voor het aantal studenten dat zich op 1 februari voor het eerst inschrijft voor de eerste kandidatuur van de opleiding MOREKI.

(22) Dit betreft het percentage studenten dat na een eerste studiejaar de universiteit verlaat of een andere opleiding kiest.

(23) Dit zijn cumulatieve percentages.

studieduur lijkt haar zoals binnen de randvoorwaarden te verwachten is. De commissie is van mening dat het voor de gemiddelde student mogelijk is om de opleiding binnen de voorziene studieduur af te ronden.

5. Studeerbaarheid

5.1. Studietijd

De commissie is van oordeel dat de verhouding tussen het aantal uren besteed aan zelfstudie en deze voor de contacturen voldoende tot goed is. Ze waardeert de eerste inspanningen die de opleiding en de centrale diensten leveren op het gebied van studietijdmeting. Deze situeren zich duidelijk in een aanvangsfase, maar de commissie heeft begrepen dat hier in de toekomst verder aan gewerkt zal worden. Naar aanleiding van de eerste resultaten lijkt de studietijd zich in globa binnen de door de opleiding theoretisch bepaalde studiebelasting te situeren. Toch meent de commissie een aantal elementen te moeten aanduiden die in de onmiddellijke toekomst de aandacht van de opleiding behoeven. Zo is er de ongelijke verdeling van de studietijd over de semesters en dit vooral in de eerste cyclus. De commissie beveelt aan om door betere afspraken bij het opstellen van de collegeroosters deze problemen te vermijden. Verder is volgens de commissie door de opsplitsing van een aantal opleidingsonderdelen in kleine stukjes (met name het centrale MOREKI-opleidingsonderdeel), waarbij een evenredige toename van het aantal examens wordt vastgesteld (zie ook sectie 2.4, examinering), het programma in de eerste licentie overladen. In de tweede licentie wordt de begrote studietijd voor het maken van de eindverhandeling te laag ingeschat. Bovendien wordt door de studenten het opstellen van een eindverhandeling in combinatie met de te doorlopen stages als te belastend ervaren.

5.2 Studievoorlichting en -begeleiding

STUDIEVOORLICHTING

De voorlichting aan aspirant-studenten wordt centraal georganiseerd tijdens onder andere info-dagen. Diverse aspecten van het gegeven onderwijs, de noodzakelijke voorkennis en de programma-mogelijkheden komen aan bod tijdens een introductieweek vóór de aanvang van het academiejaar. Tevens bestaat de mogelijkheid tot het volgen van inleidingslessen over leerstof van opleidingsonderdelen in de kandidaturen. De introductieweek wordt begeleid door diverse A.P.-leden en minstens één licentiestudent.

De commissie is van oordeel dat het geheel aan voorlichtingsactiviteiten aan abituriënten goed is en waardeert het bestaan van de introductieweek om de nieuwe studenten te begeleiden bij de intrede in hun universitaire studieloopbaan. Ze erkent hierin een uitstekende invulling van de decretaal voorgeschreven begeleiding bij de overgang van secundair naar universitair onderwijs.

Volgens de commissie kan de vermelding van doelstellingen en eindtermen in de studiegids verbeterd worden. Ze acht het wenselijk dat de studenten hiervan goed op de hoogte zijn zodat ze makkelijker bepaalde opleidingsonderdelen in het juiste kader kunnen plaatsen en het nut en noodzakelijkheid inzien. Tevens kunnen in de studiegids de minimale voorwaarden waaraan een instromende student moet voldoen, duidelijker gedefinieerd worden. Bovendien acht de commissie het nuttig om de basisvisie van de opleiding eveneens op te nemen.

STUDIEBEGELEIDING

De opleiding verzorgt reeds verschillende jaren een begeleidingsprogramma voor studenten van de eerste kandidatuur. Deze begeleiding wordt verzorgd door daarvoor speciaal aangeduide leden van het zelfstandig en assisterend academisch personeel. Bij aanvang van de eerste kandidatuur kunnen de studenten vrijblijvend deelnemen aan voorkennistoetsen over natuurkunde, scheikunde en bewegingsvorming. De resultaten worden daarna individueel besproken. Studenten die dat wensen kunnen een beroep doen op de centrale dienst 'Studie-advies' voor onder andere studiemethodiek. Tevens kunnen de verschillende titularissen en de aangeduide ombudsman worden geraadpleegd. Voor de meeste opleidingsonderdelen worden herhalingsessies geprogrammeerd waarin verdere uitleg wordt verschaft over onderdelen uit de theorie, de oefeningen en de practica. Oefeningen, toets- en examenvragen van de vorige jaren worden eveneens opgelost en besproken om de studenten duidelijk inzicht te geven in wat er van hen verwacht wordt en wat ze op het examen kunnen verwachten.

Op basis van de afgelegde toetsen en tentamens worden risicostudenten opgespoord en uitgenodigd voor het volgen van een bijzonder begeleidingsprogramma. Tijdens de maand augustus kunnen de studenten voor de onderdelen natuurkunde en scheikunde speciale begeleiding krijgen ter voorbereiding op de tweede zitting. Daarbij worden ook de examenvragen van de eerste zitting opgelost en verbeterd.

Er is geen specifiek programma voor de begeleiding van de studenten na de eerste kandidatuur. Alle studenten met studieproblemen kunnen terecht bij de titularissen en/of de assistent van het opleidingsonderdeel. De stages worden begeleid door de stagecoördinator (zie vroeger, sectie 3. De stage). Tijdens het maken van de eindverhandeling worden de studenten begeleid door hun promotor of begeleider (zie vroeger, sectie 3. De eindverhandeling).

De commissie heeft met genoeg kennis genomen van het feit dat de voordelen van de kleinschaligheid van de opleiding goed worden uitgebuit op het gebied van studiebegeleiding. De opleiding voorziet daartoe voldoende middelen om een degelijke studiebegeleiding uit te bouwen. De studiebegeleiding is op een hoog peil en wordt ook door de studenten geprezen. Volgens de commissie getuigt zowel de werking als de organisatie van het begeleidingsprogramma van een professionele aanpak. Naast gemeenschappelijke (groeps)begeleiding, kunnen de studenten tevens een beroep doen op individuele begeleiding. De commissie waardeert de aandacht die de opleiding besteedt aan het opsporen van studenten in moeilijkheden of die in moeilijkheden kunnen komen.

De commissie heeft tijdens de gesprekken vernomen dat de begeleiding bij het verkorte programma (overstap van niet-universitair onderwijs naar universitair onderwijs) onvoldoende is. Ze beveelt aan om de begeleiding bij dit programma te evalueren.

6. De faciliteiten

Globaal genomen beschikt de opleiding volgens de commissie voor de basisopleidingsonderdelen (in het bijzonder anatomie) over uitstekende infrastructuur. Ze wenst daarbij deze van de vakgroep Experimentele Anatomie speciaal te vermelden. Niettegenstaande ze niet alle onderwijsruimten heeft kunnen bezoeken⁽²⁴⁾, heeft ze een uitstekende indruk van deze die ze bezocht heeft.

(24) De commissie bezocht enkel een selectie van faciliteiten op de campus Jette. Omwille van logistieke redenen bezocht ze de campus 'Oefenplein' niet. Tijdens de gesprekken heeft ze evenwel geen specifieke klachten over de faciliteiten aldaar vernomen.

De practica-ruimten zijn in het algemeen goed tot uitstekend. Wel betreurt de commissie dat er slecht één kinesitherapie-oefenruimte beschikbaar is. Deze is door de aanwezigheid van de vele oefenbanken slechts geschikt voor de passieve behandelmethoden en een zeer beperkt oefenrepertoire. De commissie beveelt met nadruk aan de inrichting van een tweede oefenruimte te bewerkstelligen, waarin tevens vaardigheidsoefeningen, zoals bijvoorbeeld looptraining en psychomotorische therapie, onderricht kunnen worden. De computerruimten waarover de opleiding beschikt acht de commissie goed tot uitstekend uitgerust.

De bibliotheek bevat volgens de commissie de meest relevante wetenschappelijke publicaties, tijdschriften en boeken, zowel Nederlandstalig als anderstalige werken, of biedt voldoende de mogelijkheden om hiermee in aanraking te komen. Volgens de commissie beschikt de opleiding over een goede tot uitstekende bibliotheek, ze beveelt evenwel aan om de studenten nog meer aan te sporen gebruik te maken van de bibliotheek, dit onder andere met het oog op de latere beroepsuitoefening en een houding van levenslang leren.

De opleiding is omwille van randvoorwaarden ingericht op twee verschillende campussen. Dit leidt soms tot ongemakken bij de studenten die voornamelijk voor hen kostbare tijd verliezen tijdens de verplaatsingen. De commissie beveelt aan om bij het opstellen van het collegerooster nog meer rekening te houden met deze problematiek en bij voorkeur alle colleges op eenzelfde dag op dezelfde campus te laten plaatsvinden. Ze heeft begrepen dat dit een blijvende zorg is van de opleiding en dat hieraan gewerkt wordt.

7. De afgestudeerden

De afgestudeerden met wie de commissie sprak zijn in het algemeen tevreden over de ontvangen opleiding. Met uitzondering van de privé praktijk voelen ze zich goed voorbereid voor de aansluiting met de arbeidsmarkt. Met betrekking tot de vestiging als zelfstandige kinesitherapeut worden te weinig praktijkervaring en gebrek aan inzicht in de werking van een praktijk genoemd. Om dit tekort aan praktische ervaring weg te werken en zich zekerder te voelen, volgt een belangrijk aantal studenten universitaire specialisatie-opleidingen of bijscholingscursussen. Zij zijn echter wel tevreden over de theoretische en wetenschappelijke inhoud van het programma. De commissie treedt de afgestudeerden bij in hun mening met betrekking tot de aansluiting op de arbeidsmarkt. Zij meent dat de voornaamste oorzaak te vinden is in het ontbreken van een (verplichte) stage in de privé praktijk.

De commissie betreurt dat de opleiding weinig contacten onderhoudt met haar afgestudeerden. De commissie is van mening dat veelvuldige contacten met afgestudeerden een ideale manier zijn om contact te houden met de arbeidsmarkt. Ze wenst hierbij niet te stellen dat een universitaire opleiding MOREKI slaafs de nieuwe (mode)trends dient te volgen, maar toch kan men op een eenvoudige wijze contact houden met belangrijke nieuwe stromingen in de motorische revalidatie en kinesitherapie.

Uit de aangename gesprekken die de commissie met de laatstejaarsstudenten heeft kunnen voeren heeft zij een aantal, volgens haar voor de opleiding belangrijke, opmerkingen en suggesties genoteerd. Kort samengevat werden volgende thema's aangesneden: het opnieuw inschakelen van de kinesitherapeuten tewerkgesteld binnen het AZ-VUB, het inschakelen als gastspreker van specialisten in bepaalde patiënten categorieën aanwezig binnen het AZ, het meer aantrekken van docenten die in de praktijk staan, mogelijkheid tot inzage door de studentenvertengwoordigers in

de voorbereidende dossiers van de verschillende beleidsorganen, voltijdse stage-coördinator. De commissie was getroffen door het hartverwarmende, doch tevens kritische pleidooi voor de kwaliteit van de MOREKI-opleiding aan de VUB.

8. De staf

8.1. Personeelsbezetting

De staf verbonden aan de opleiding MOREKI van de Vrije Universiteit Brussel bedraagt, blijkens de zelfstudie, 12 voltijds ZAP en 17 AAP, waarvan één voltijds en twee deeltijdse doctor-assistenten, drie praktijkassistenten en 11 assistenten.

Daarnaast beschikt men over 14 voltijds ATP.

De omvang van het personeelsbestand is volgens de commissie voldoende tot goed. De commissie heeft wel een variërende inzet van de leden van het zelfstandig academisch personeel vastgesteld. Zo heeft ze met betrekking tot de kandidaturen grote bewondering voor de prestaties van de leden van de vakgroep Experimentele Anatomie die zich volgens haar uitstekend richten naar het MOREKI-onderwijs. Ook de vakgroepen Biometrie en Biomechanica en Menselijke Fysiologie en Algemene Biologische Scheikunde zijn uitermate betrokken met het MOREKI-onderwijs. De commissie heeft moeten vaststellen dat een aantal taken bij de vakgroep Motorische Revalidatie en Kinesithherapie door de leden van het ZAP vaak wordt afgeschoven op het assiterend academisch personeel. Door behoorlijk grote externe opdrachten van één van de titularissen heeft de commissie de indruk dat de onderwijsopdracht verwaarloosd wordt. Tijdens de gesprekken met leden van het assiterend academisch personeel heeft ze vernomen dat deze hun onderwijsbelasting als hoog ervaren omwille van een veelheid logistieke taken (vergaderingen, commissies, enz.).

Wat de licenties betreft is de commissie van oordeel dat docenten van het toeleverend onderwijs (i.c. geneeskunde) het MOREKI-onderwijs niet als tweederangs mogen beschouwen. Zij moeten gestimuleerd worden om bij te dragen aan de uitbouw van de universitaire kinesithherapie met haar specifieke eigenheden en behoeften.

8.2. Personeelsbeleid

Met betrekking tot de vereiste didactische vaardigheden heeft de commissie vastgesteld dat er niet echt een gemeenschappelijke visie bestaat op leren en onderwijzen. Ze heeft evenwel vernomen dat nieuw aangestelde docenten een onderwijskursus wordt aangeboden. De commissie wenst evenwel aan te bevelen een beleid met betrekking tot onderwijsprofessionalisering verder uit te bouwen en alle betrokkenen hierbij te betrekken.

Volgens de commissie is er een goede verhouding tussen het aandeel onderwijs en onderzoek in de opdracht van het academisch personeel. Ze beveelt wel aan het aantal specialismen binnen de vakgroep Motorische Revalidatie en Kinesithherapie open te trekken en zich niet voornamelijk te concentreren op een beperkt deelgebied, met name lymfedrainage en fysische therapie in engere zin. Naar de mening van de commissie is het, gelet op de talrijke ontwikkelingen binnen de motorische revalidatie en kinesithherapie, belangrijk om deze op te volgen en er voldoende aandacht aan te besteden tijdens de opleiding.

9. Internationalisering

Volgens de zelfstudie biedt de opleiding haar studenten sedert verscheidene jaren de mogelijkheid via informele contacten om een beperkt gedeelte van de stage in het buitenland te lopen. Slechts enkele studenten, ongeveer 5 per jaar, maken hiervan gebruik. De opleiding heeft geen traditie van uitwisseling van docenten en studenten binnen Erasmus, Tempus of andere internationale uitwisselingsprojecten. Gedurende de laatste zeven jaren volgden 4 tot 6 buitenlandse studenten de opleiding motorische revalidatie en kinesitherapie aan de VUB.

Momenteel wordt de deelname aan het SOCRATES-project voorbereid. De opleiding zal hierbij een MOREKI-gericht deelproject indienen. Tevens wordt er werk gemaakt van de invoering van het E.C.T.S-systeem waarbij onder andere studiepunten worden toegekend aan cursusonderdelen en de cursusfiches in het Engels worden vertaald. Hierdoor wordt het afsluiten van uitwisselingsovereenkomsten gemakkelijker. Tevens worden twee facultatieve Europese modules betreffende ethische problematiek en problematiek van de integratie op Europees niveau voorbereid.

De commissie heeft vastgesteld dat de gestructureerde internationalisering nog in de startfase verkeert. Zo wijst ze op het ontbreken van structurele uitwisselingen van docenten en studenten. Ze is daarbij van oordeel dat de deelname van de studenten aan internationale uitwisselingsprogramma's onvoldoende is. Ze heeft echter geconstateerd dat de opleiding een inhaalbeweging is gestart. Ze betreurt dat een mogelijke deelname aan Europese modules werd uitgesteld. Ze hoopt dat de opleiding op korte termijn voldoende middelen en personeel kan en wil vrijmaken om de internationalisering, zowel met betrekking tot de stage als opleidingsonderdelen, verder aan te zwengelen.

De commissie waardeert de internationale contacten van leden van het ZAP, met name deze van de vakgroepen Experimentele Anatomie, Biometrie en Biomechanica evenals Menselijke Fysiologie en Algemene Biologische Scheikunde die direct of indirect worden teruggekoppeld naar het onderwijs. Het betreft hier evenwel voornamelijk contacten met betrekking tot onderzoek.

10. Interne kwaliteitszorg

10.1. De zelfstudie

De commissie heeft met veel belangstelling kennis genomen van de zelfstudie en geconstateerd dat deze zorgvuldig is opgezet. Ze heeft de zelfstudie, samen met de bijlagen, als een informatief document ervaren dat qua omvang evenwel wat compacter had mogen zijn. De sterkte/zwakte analyse aan het eind van elk hoofdstuk en deze aan het eind van het rapport werden zeer informatief bevonden. Enkele probleempunten komen echter in de zelfstudie onvoldoende of niet aan bod zoals onder meer: het niet steeds actueel zijn van het MOREKI-onderwijs, de afgestudeerden die zich niet rijp voelen voor zelfstandige beroepsuitoefening in een breed kinesitherapeutisch werkveld, het ontbreken van een gezamenlijke basisvisie over MOREKI. De commissie is tevens van mening dat de voordelen van de kleinschaligheid onvoldoende beschreven en onderkend zijn.

De commissie heeft vernomen dat er ten behoeve van de kwaliteitszorg veel enquêtes werden afgenomen, ook ter voorbereiding van het bezoek van de visitatiecommissie. Ze ontving echter een aantal signalen dat de enquêtes qua procedure en opvolging verbeterd moeten worden. Zo werd haar medegedeeld dat de enquête van de afgestudeerden telefonisch werd afgenomen door een lid

van het assiterend academisch personeel. Het initiatief van enkele licentiestudenten die een aantal kernvragen voor de enquête hadden voorbereid werd niet gehonoreerd. De commissie is van mening dat studenten een belangrijke schakel zijn in de kwaliteitszorg en derhalve als dusdanig dienen erkend te worden. Ze beveelt de opleidingsverantwoordelijken aan om in de toekomst meer rekenschap te geven aan de inbreng vanwege de studenten.

10.2. De interne kwaliteitszorg

10.2.1. Betrokken raden en commissies

Blijkens de zelfstudie wordt de interne kwaliteitszorg binnen de opleiding zowel op het niveau van de academische overheid als op het niveau van de faculteit gerealiseerd.

Op opleidingsniveau staat voornamelijk de facultaire onderwijscommissie in voor de interne kwaliteitszorg. Deze commissie verstrekt de facultaire structuren adviezen over inhoud en evaluatie van de cursussen, de toewijzing van de onderwijsopdrachten in functie van de wijzigende personeelsbezetting, programmatorische aanpassingen in functie van gewijzigde facultaire, centrale of decretale reglementering of beleidsvisies en in functie van de evoluties binnen het beroep. In deze onderwijscommissie zetelen vertegenwoordigers van de verschillende geledingen met name afgestudeerden, AAP, studenten en ZAP. De facultaire onderwijscommissie heeft twee sub-commissies, één voor de opleiding MOREKI en één voor de opleiding Lichamelijke Opvoeding. Verder bestaat er een studentenraad, die is samengesteld uit studentenafgevaardigden van elk studiejaar en 2 ZAP-leden namelijk de decaan en de ombudsman). Deze raad brengt tweemaandelijks verslag uit betreffende het verloop van het onderwijs.

De visitatiecommissie is van oordeel dat de eigenheid van de opleiding in de facultaire onderwijscommissie onvoldoende aan bod komt. Zij betreurt daarom te moeten vaststellen dat de speciale subcommissie voor de opleiding MOREKI niet actief is. Dit lijkt de commissie met name het geschikte forum om de specifieke MOREKI problemen te bespreken. Zij heeft de indruk dat door sterk uiteenlopende meningen en opvattingen tussen een aantal ZAP-leden, heel wat zaken betreffende het toekomstige onderwijsbeleid binnen de opleiding onbeslist blijven. Zij ervaart dit in die mate als een probleem dat ze met nadruk aanbeveelt om de subcommissie MOREKI in werking te stellen.

Tijdens de gesprekken met vertegenwoordigers van de studenten heeft de commissie vernomen dat zij problemen ondervinden om hun verantwoordelijkheden binnen de verschillende beleidsorganen naar behoren in te vullen. Zij noemden daarbij de ontoegankelijkheid van de voorbereidende documenten van de diverse vergaderingen als grootste obstakel. De studentenvertegenwoordiger in de Raad van Bestuur is onvoldoende op de hoogte van de prioriteiten en belangrijke punten binnen de opleiding MOREKI bij gebrek aan vlotte doorstroming van informatie. De commissie is van mening dat inspraak van studenten in het universitair bestuur op een zo goed mogelijke manier ondersteund dient te worden. Dit speelt in het belang van alle partijen. Ze beveelt de betrokken partijen -de opleidingsverantwoordelijken en de studenten- aan om samen te overleggen hoe de situatie kan verbeterd worden.

10.2.2. Interne kwaliteitszorg

In het algemeen staat de commissie positief ten aanzien van de aandacht die aan de interne kwaliteitszorg wordt gegeven. Een evaluatie van het MOREKI onderwijs voorafgaand aan de visitatie is de basis geweest van de zelfstudie. Daarbij werden een aantal knelpunten vastgesteld. De

commissie is van mening dat er met de bekomen resultaten tot op het moment van het bezoek van de visitatiecommissie te weinig werd gedaan. Daarom lijkt het haar dat het kwaliteitssysteem nog niet verankerd is en dat de kwaliteitscyclus niet gesloten is. De commissie beveelt nadrukkelijk aan hierop toe te zien, onder andere door periodieke bevraging van studenten en afgestudeerden, maar ook van leden van het academisch personeel. Daarbij dient een regelmatige evaluatie van de resultaten van remediëring; zowel met betrekking tot het functioneren van personen als tot het hervormen van het curriculum, plaats te vinden. Deze evaluaties dienen bovendien op regelmatige tijdstippen herhaald te worden om aldus te komen tot een cyclus van permanente kwaliteitszorg.

Personalialia van de leden van de visitatiecommissie

PROF. DR. G.J. LANKHORST behaalde in 1972 het artsexamen aan de Universiteit van Amsterdam. Hij specialiseerde zich van 1973 tot 1977 in revalidatie en fysische geneeskunde. Van 1977 tot 1991 was hij hoofd van de polikliniek revalidatie-geneeskunde van het Jan van Breemen Instituut, centrum voor reumatologie en revalidatie te Amsterdam.

Hij promoveerde in 1986 op het proefschrift 'Assessment of functional abilities'.

Sinds 1991 is hij hoogleraar revalidatiegeneeskunde aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Hij verricht onderzoek op verschillende gebieden, o.a. met betrekking tot kwaliteitsverbetering van revalidatiezorg.

Hij is lid van internationale commissies, o.a. de onderwijscommissie van de European Board of Physical Medicine and Rehabilitation. Hij is lid van internationale tijdschriftenredacties, waaronder Scandinavian Journal of Rehabilitation Medicine, European Journal of Physical Medicine and Rehabilitation en Journal of Rehabilitation Sciences.

DHR. Y. COGNEAU studeerde af in 1981 aan de Katholieke Universiteit Leuven als licentiaat in de Kinesithérapie en de Motorische revalidatie. Vervolgens beëindigde hij in 1984 de opleiding 'Bedrijfsleider K.M.O.' in het C.M.O te Leuven.

Naast talrijke bij- en nascholingen in het domein van de kinesithérapie behaalde hij het diploma GGS Manuele therapie aan de Vrije Universiteit Brussel (1994) en treedt tevens op als stageleider in deze discipline.

Met zijn 15-jarige ervaring in de zelfstandige kiné-praxis en zijn expertise in de beroepsproblematiek van de kinesithérapie werd hij door de beroepsvereniging NFDLK (Nationale Federatie van Doctors en Licentiaten in de Kinesithérapie) voorgedragen als effectief lid van de visitatiecommissie motorische revalidatie en kinesithérapie.

Hij is nog steeds actief in meerdere projecten voor promotie van en voorlichting over de universitaire kinesithérapie. Verder is hij ook initiatiefnemer en realisator van verscheidene wetenschappelijke instructiefilms over kinesithérapie.

DR. C. NELISSEN studeerde psychologie aan de Vrije Universiteit Brussel, waar zij in 1984 promoveerde op een proefschrift over 'de ontwikkeling en evaluatie van geïndividualiseerd onderwijsleermateriaal in computer based education'. Zij is vanaf 1976 werkzaam bij de Vrije

Universiteit Brussel, waar zij sinds 1989 deel uitmaakt van de rectorale onderwijsstaf als verantwoordelijke van de Dienst voor Onderwijsprofessionalisering en Evaluatie.

Haar voornaamste werkzaamheden en publicaties sinds 1989 situeren zich op het vlak van de kwaliteitszorg, onder meer het uitbouwen van een systeem voor interne kwaliteitsbewaking aan de VUB, en voor onderwijsprofessionalisering. Tevens treedt zij op als (co)promotor van verschillende projecten in verband met kwaliteitsbewaking. Binnen de Vrije Universiteit Brussel is zij lid van de Onderwijsraad en de commissies 'Kwaliteitszorg' en 'Curriculum'. Daarnaast is zij secretaris van de Contactgroep Academisch Onderwijs. In 1993 maakte zij als onderwijskundige deel uit van de visitatiecommissie farmacie en in 1995 van de visitatiecommissie lichamelijke opvoeding.

PROF. DR. R.A.B. OOSTENDORP behaalde in 1965 het Diploma Fysiotherapie aan het Opleidingsinstituut Sint Maartenskliniek te Nijmegen, in 1974 het Getuigschrift Manuele therapie aan de Stichting Manuele Geneeskunde te Eindhoven en in 1984 het Licentiaat Motorische revalidatie en Kinesitherapie aan de Vrije Universiteit te Brussel. Hij promoveerde in 1988 tot Doctor in de Geneeskunde en Tandheelkunde aan de Katholieke Universiteit Nijmegen op het proefschrift 'Functionele vertebrobasilaire insufficiëntie'.

Hij was van 1965 tot 1982 als fysiotherapeut werkzaam in verschillende ziekenhuizen; vanaf 1982 tot heden deeltijds in de Maatschap voor Fysiotherapie en Manuele therapie te Heeswijk-Dinther. Vanaf 1984 tot 1988 was hij deeltijds als wetenschappelijk onderzoeker, resp. toegevoegd onderzoeker verbonden aan de Katholieke Universiteit Nijmegen (Afd. Fysiologie) resp. Universiteit Utrecht (Vakgroep Kindergeneeskunde).

Vanaf 1988 tot 1995 was hij deeltijds wetenschappelijk stafmedewerker resp. wetenschappelijk directeur van de Stichting Wetenschap en Scholing Fysiotherapie te Amersfoort. Vanaf 1995 tot heden is hij deeltijds wetenschappelijk directeur van het Nederlands Paramedisch Instituut te Amersfoort.

Voorts is hij sinds 1989 tot heden Titularis GGS Manuele Therapie aan de Vrije Universiteit Brussel.

Zijn onderzoek situeert zich voornamelijk in het patiëntgebonden onderzoek op het domein van de fysiotherapie en manuele therapie met een 150- publicaties in (inter)nationale tijdschriften en gaat sinds enkele jaren meer in de richting van klinisch-epidemiologisch en instrumenteel nomologisch onderzoek.

PROF. DR. J. WITTERS behaalde in 1962 het diploma van Doctor in de Wetenschappen, Groep Natuurkunde aan de Katholieke Universiteit Leuven op een proefschrift over Ferromagnetische Resonanties. Van 1962 tot 1968 was hij aangesteld als onderzoeker bij het Interuniversitair Instituut voor Kernwetenschappen.

Vanaf 1968 tot op heden maakt hij deel uit van het academisch corps van de Katholieke Universiteit Leuven. Zijn onderzoek situeerde zich voor een lange periode voornamelijk in het domein van de Vaste-Stof Fysica, met een 100-tal wetenschappelijke publicaties, en gaat sinds enkele jaren meer in de richting van de fundamentele problemen met het meetproces in de Quantummechanica.

Verder heeft hij onderwijsopdrachten in de eerste kandidatuur Farmaceutische wetenschappen (algemene natuurkunde), en in de eerste licentie Natuurkunde (meetprincipes) en in een Engelstalig programma over de 'Physics of Microelectronics and Material Sciences'.

Hij is ook actief betrokken bij meerdere initiatieven voor popularisering van en voorlichting over Wetenschappen.

BIJLAGE 2

Het bezoekschema van de visitatiecommissie Moreki

Eerste dag

- 16u. intern beraad visitatiecommissie: voorbereiding van het bezoek
- 19u. informele ontmoeting met een vertegenwoordiging van de academische overheid, het faculteitsbestuur en opleidingsafgevaardigden
- 20u. avondmaaltijd visitatiecommissie

Tweede dag

- 9u. - 9u30 gesprek visitatiecommissie met het faculteitsbestuur, de opstellers van de zelfstudie en de facultaire coördinator
- 9u30 - 10u. gesprek met de studenten uit de onderwijs/opleidingscommissie(s) en de faculteitsraad
- 10u. - 10u45 gesprek met leden van het academisch personeel uit de onderwijs/opleidingscommissie(s)
- 10u45 - 11u. pauze
- 11u. - 11u45 gesprek met eerste-cyclusstudenten
- 11u45 - 12u30 gesprek met tweede-cyclusstudenten
- 12u30 - 14u. middagmaal
- 14u. - 14u30 gesprek met leden van het assisterend academisch personeel, bursalen en stage-verantwoordelijken
- 14u30 - 15u15 gesprek met leden van het zelfstandig academisch personeel eerste cyclus: 'toeleverend onderwijs'
- 15u15 - 16u. gesprek met leden van het zelfstandig academisch personeel eerste cyclus: 'eigen onderwijs'
- 16u. - 16u30 pauze

- 16u30 - 17u45 gesprek met leden van het zelfstandig academisch personeel tweede cyclus
- 17u45 - 18u30 gesprek met afgestudeerden van de opleiding
- 18u30 - 19u. nabespreking commissie, gelegenheid tot inzage cursussen, nota's en examenopgaven
- 19u. informele ontmoeting met opleidingsafgevaardigden
- 20u. avondmaaltijd visitatiecommissie

Derde dag

- 9u. - 10u. bezoek commissieleden onderwijsruimten, bibliotheek, computerlokalen e.d.
- 10u. - 10u45 gesprek met verantwoordelijken studie-advies en -begeleiding (facultair en centraal), ombudspersoon, facultaire verantwoordelijke internationalisering
- 10u45 - 11u30 spreekuur en/of aanvullende gesprekken op uitnodiging van de commissie
- 11u30 - 11u45 pauze
- 11u45 - 12u30 gesprek met faculteitsbestuur, facultaire coördinator, opleidingsverantwoordelijken
- 12u30 - 13u30 middagmaal
- 13u30 - 16u30 intern beraad van de commissie, voorbereiding mondelinge rapportering
- 16u30 - 17u. mondelinge rapportering

Overwegingen bij een vijfjarig curriculum Moreki

Uitgangspunt

Het hoofdvak MOREKI dient als een rode draad voor het curriculum MOREKI

In de eerste cyclus nemen de basiswetenschappen een centrale plaats in. Een onderwijsmodule 'BASIS MOREKI' vormt het uitgangspunt voor verdere verdieping in de tweede cyclus. Deze module bestaat uit: methodisch handelen, principes van 'clinical reasoning', classificatie (met name ICIDH), meetinstrumenten, 'case studies', 'evidence based physical therapy' en oriëntering op het werkveld.

In de tweede cyclus nemen de klinische wetenschappen een centrale plaats in, aangevuld met keuzevakken. Modulair onderwijs heeft de voorkeur; per module een onderdeel 'theorie', een onderdeel 'praktische oefeningen' en een onderdeel 'stage', zodat in één onderwijsmodule theorie, praktijk en stage één geheel vormen. Eén onderwijsmodule heeft een looptijd van één semester. Te overwegen valt om drie onderwijsmodules verplicht te stellen en één onderwijsmodule facultatief, zodat in vier semesters (eerste licentie en tweede licentie) vier onderwijsmodules kunnen worden doorlopen.

Verplichte onderwijsmodules:

- algemene chirurgie, orthopedie, orthopedische chirurgie, traumatologie en sportgeneeskunde;
- reumatologie, neurologie, neurochirurgie en revalidatiegeneeskunde;
- cardiologie, cardiochirurgie, pulmonologie, thoraxchirurgie, angiologie en vaatchirurgie.

Facultatieve onderwijsmodules:

- keel-, neus- en oorheelkunde;
- psychiatrie;
- kindergeneeskunde en kinderchirurgie;
- gynaecologie en obstetrie;
- dermatologie

In de derde licentie is de mogelijkheid gecreëerd voor het volgen van keuzevakken in andere faculteiten, voor een buitenlandse stage, voor een wetenschappelijke stage en voor de eindverhandeling.

Op deze manier ontstaat een evenwichtige opbouw tussen een wetenschappelijke en een beroepsinhoudelijke opleiding met inachtneming van de eindtermen van de opleiding. Het verdient geen aanbeveling om binnen de reguliere MOREKI-opleiding (sub)specialisatie na te streven maar een brede oriëntatie op wetenschappelijke basisvorming en het gehele veld van de gezondheidszorg.

Een schets over een optimale inrichting van een stage als opleidingsonderdeel

Algemene doelstelling

De student wordt geconfronteerd met situaties waarin de beroepsuitoefening plaats heeft. In die praktijkgebieden dient hij de verworven kennis, inzicht en vaardigheden onder begeleiding van de stagemeester te oefenen en te leren hanteren met het doel aan het einde van de opleiding zelfstandig als kinesiterapeutisch beroepsbeoefenaar te kunnen functioneren.

Om deze algemene doelstelling voor een stage te bereiken dienen eindtermen voor de stage te worden geformuleerd in stagedoelstellingen.

Begeleiding

De begeleiding van de student tijdens de stage dient te worden verzorgd vanuit de opleiding en vanuit de instelling.

Vanuit de opleiding: door de stagecoördinator (organisatorisch op het niveau van de instellingen) en door de begeleider (inhoudelijk op het niveau van de individuele student).

Vanuit de instelling: door de stagemeester

Het verdient aanbeveling om een taakomschrijving voor deze functionarissen op te stellen.

Stageinstellingen

De opleiding dient ernaar te streven de student in de gelegenheid te stellen ervaring op te doen in vier verschillende instellingen :

- academisch ziekenhuis met specifieke differentiatie;
- algemeen ziekenhuis zonder specifieke differentiatie;
- specifieke instellingen zoals revalidatiecentrum en verpleeghuis;
- vrijgevestigde praktijk kinesitherapie.

De stagemodule dient in tijd evenredig te worden verdeeld over deze vier instellingen. De mogelijkheid om één stageperiode te volbrengen in een buitenlandse instelling dient overwogen te worden.

Stageperiode

De stageperiode wordt verdeeld in vier evenredige periodes van 13 weken. Iedere stageperiode sluit aan bij één of twee onderwijsmodules zodat de stage een integraal onderdeel vormt van de opleiding.

Verslaggeving

Per stageperiode levert de student een stagewerkplan, een evaluatieverslag en een stageverslag in bij de begeleider en de stagemeester.

Toetsing en beoordeling

De volgende beoordelingsaspecten zijn te onderscheiden :

- algemene doeleinden;
- specifieke leerdoelen;
- stagewerkplan;
- evaluatieverslag;
- eindverslag.

Het verdient aanbeveling om iedere stageperiode expliciet te beoordelen aan de hand van een beoordelingsformulier; dit geldt ook voor de eindbeoordeling van de stagemodule. De fasen van progressie in het leergedrag van de student vormen een leidraad bij het beoordelen van de vorderingen van de student in zijn totale stageperiode.

In de fasen van progressie in het leergedrag van de student zijn te onderscheiden :

- fase van oriëntering;
- fase van analysering;
- fase van beperkte zelfstandigheid;
- fase van transponeren;
- fase van beroepsontwikkeling.

Uitgaande van deze fasen van progressie in het leergedrag van de student zijn expliciete beoordelingscriteria aan te geven per stageperiode. Naast de inhoudelijke patiëntgebonden beoordeling dient ook een persoonsgerichte beoordeling van de student plaats te vinden.

Slot

Het instellen van een stagecommissie ter ontwikkeling van een stagemodule verdient aanbeveling.

Deze stagecommissie bestaat uit:

- een stage-coördinator;
- de stagebegeleiders;
- een afvaardiging van de stagemeesters met evenredige vertegenwoordiging van de groepen van instellingen;
- een afvaardiging van de studenten.

Reactie vanwege de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesitherapie van de Katholieke Universiteit Leuven

De K. U. Leuven wenst erop te wijzen dat de omschrijving van de nagestreefde algemene doelstelling zoals weergegeven in het deelrapport (zie 1.1. Doelstelling en eintermen) gebaseerd is op de programmabrochure 1995-1996. In de nieuwe programmabrochure 1996-1997 is deze tekst als volgt aangepast:

“Middels individuele en interactieve sport- en bewegingspractica dienen de studenten in de kandidaturen zich in de eigen ervaring van het menselijk bewegen te verdiepen en zich didactische en methodologische kennis en vaardigheden eigen te maken. Filosofische en psychologische vakken bieden in het eerste jaar een aanvulling van de algemene vorming en leiden tot een academische manier van wetenschappelijk denken.

Andere basiswetenschappelijke vakken in de eerste cyclus, zoals anatomie, natuurkunde en biomechanica, motorisch leren, biologie, (bio)chemie, fysiologie en kinantropologie zijn voor een groot deel gericht op de kennis van het normale en gezonde menselijk lichaam en van de menselijke gedraging. Algemene gezondheidsleer en de vakken pathologie en psychopathologie behandelen daarentegen het menselijk lichaam en gedrag in pathologische omstandigheden. Eveneens in de eerste cyclus wordt de student in de vakken “Theorie, methodes en technieken van wetenschappelijk onderzoek” opgeleid om wetenschappelijke literatuur juist te interpreteren en eigen onderzoeksprojecten op te zetten. In het tweede jaar is een theoretische en praktische opleiding in algemene evaluatie- en behandelingstechnieken der motorische revalidatie direct voorbereidend op de meer specifiek gerichte Moreki-vakken in het derde jaar.

In de eerste licentie worden in de vakken inspanningsfysiologie en biomechanica en kinesiologie toegepast op de pathologie, enkele functies van het menselijk lichaam verder uitgediept. Een tweede deel van het vak pathologie complementeert de kennis die in het tweede jaar werd aangereikt over het menselijk lichaam in pathologische condities.

In andere vakken worden sociale en juridische aspecten van de revalidatie besproken alsmede psychologie van de tijdelijk en blijvend gehandicapten.

Het hoofddaccent ligt in de eerste licentie echter op de theoretische en praktische opleiding van motorische revalidatie bij patiënten met locomotorische, neuromotorische, cardiovasculaire en respiratorische aandoeningen. Hulpbehandelingen onder de vorm van fysieke agentia worden zowel in theorie als in praktijk aangeleerd in het vak fysiotherapie. Het vak zwemmen voor fysiek gehandicapten is integraal een practicum.

De studenten kiezen ook enkele keuzevakken, vooral in het domein van de biomedische wetenschappen of van de Moreki. Tevens wordt in de eerste licentie begonnen met de voorbereiding van de verhandeling.

Het theoretisch onderwijs beperkt zich in de tweede licentie tot godsdienstwetenschappen en deontologie en beroepsorganisatie. De kern van de opleiding bestaat in dit jaar in het volbrengen van een stageperiode van zeven maanden en het afwerken van de eindverhandeling.

Reactie vanwege de Faculteit Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie van de Vrije Universiteit Brussel

Op wetenschappelijk onderzoek gestoeld onderwijs in Motorische Revalidatie en Kinesithérapie veronderstelt de aanwezigheid van een intrinsieke gemeenschappelijke gedrevenheid om dit onderwijs te realiseren in een continue interactie tussen onderzoek en onderwijs. Dit wordt aan de Vrije Universiteit Brussel ingevuld vanuit de door het academisch personeel gemeenschappelijk onderschreven invalshoek van het vrij onderzoek. Specifiek naar de kinesithérapie toe vertaald betekent dit dat er een grote openheid wordt gecreëerd om deelaspecten op het gebied van de motorische revalidatie en de kinesithérapie, evenals op het vlak van de hieraan gerelateerde fundamentele, aan wetenschappelijk onderzoek te onderwerpen. Vanuit het vrij onderzoek wordt de kritisch wetenschappelijke houding t.a.v. een aantal technieken en methoden, die in de wereld van de kinesithérapie op een vrij dogmatische wijze worden gepropageerd, voortdurend aangewakkerd. Deze benadering vertegenwoordigt een rode draad die zowel de departementen en de vakgroepen binnen de faculteit als het toegeleverd onderwijs en de faculteit met elkaar bindt, zelfs indien de communicatie hierover wordt beperkt tot discussies binnen de vakgroepen en departementen, de facultaire raad, de onderzoekscommissie van de faculteit en de werkgroep die het zelfstudierapport heeft voorbereid. Toch wordt hiermee op continue wijze, stap voor stap, op serene - meestal niet spectaculaire- wijze tegemoet gekomen aan de behoefte van wetenschappelijke benadering van de kinesithérapie.

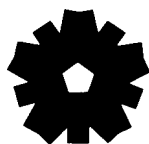
Als een schakel binnen hun internationale wetenschappelijke kennissenkring en als een schakel binnen de universiteit zijn de verschillende titularissen en hun stafleden - elk op hun terrein - begaan met hun onderzoek, met het rapporteren hiervan en met de implementatie van zowel extern als intern wetenschappelijk onderzoek in het eigen onderwijs. De bestaande onderzoekslijnen zijn in het bijzonder gefocusseerd op een aantal deelaspecten, waarin de vorsers bekendheid hebben verworven in binnen- en buitenland, en waarbij op basis van de bovenvermelde gedrevenheid een verdere uitdieping wordt nagestreefd. Binnen een relatief kleinschalige faculteit doceren o.m. een doctor honoris causa (universiteit van Budapest) en een honorary fellow (John Moores University).

Dat bepaalde onderzoekslijnen eerder tot een specialisatiegebied of tot het domein van de passie uitgevoerde applicaties in de kinesithérapie behoren doet uiteindelijk geen afbreuk aan de waarde van dit wetenschappelijk onderzoek voor het beroep als dusdanig. Naast de uitdieping van de eigen onderzoekslijnen van het academisch personeel wordt overigens ruimte geboden voor proefschriftonderwerpen die een breder terrein bestrijken, waarbij vnl. doctorandi instaan voor verbreding van het onderzoeksspectrum. Een aantal projecten worden in multidisciplinair verband verwezenlijkt.

De visitatiecommissie waardeert de geformuleerde doelstellingen en eindtermen. Zij stelt dat deze voldoen aan de minimum-eisen in het referentiekader dat de commissie opstelde en duidelijk als doelstellingen en eindtermen van academisch onderwijs worden herkend. Waar in de kandidaturen op beperkte maar substantiële wijze een aanvang wordt genomen met beroepsgericht onderwijs, blijft de link met het wetenschappelijk onderzoek binnen handbereik. In de licenties ligt een sterk accent op beroepsgerichte inhouden, doch de draad met het wetenschappelijk onderzoek wordt hierbij behouden, en progressief meer beroepsgericht verschoven, o.m. met de stages. De commissie heeft een positieve waardering voor de eindverhandelingen, voor de beoordeling van de eindverhandelingen en voor de wijze waarop het eigen wetenschappelijk onderzoek wordt teruggekoppeld naar het onderwijs. De cyclus van uitgangspunt tot verwezenlijking van academisch onderwijs wordt bijgevolg gesloten. T.a.v. de keuze van onderzoekslijnen, t.a.v. verdere uitbouw van horizontale visievorming en communicatie over de departementen en vakgroepen heen, t.a.v. de actualisering van deelaspecten binnen het MOREKI-onderwijs en t.a.v. de diverse suggesties voor optimalisering van het onderwijs wordt de constructieve kritiek van de visitatiecommissie in dank aanvaard. De visitatiecommissie ondersteunt overigens de voorgenomen uitbouw van modulair MOREKI-onderwijs zoals deze in het zelfstudierapport wordt voorgesteld.

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden op het
VL.I.R.-secretariaat, Egmontstraat 5, 1000 Brussel (tel. 02/512 91 10)

Wettelijke Depot: D/1997/2939/1

Vlaamse Interuniversitaire Raad
Egmontstraat 5 – 1000 Brussel
Tel (02) 512 91 10 – Fax (02) 512 29 96

